

Katrine Judit Urke

**«Dersom du liker spenning ispedd
historie, mystikk og kjærlighet, er dette
boken for deg.»**

Norske folkebiblioteks bokomtaler på nettet

Sammendrag

Mye av litteraturformidlingen fra folkebibliotekene foregår i dag på nettet. Så godt som alle bibliotekene har egne nettsider, og i 2011 var det i Norge 120 bibliotekblogger. Denne oppgaven tar for seg nettpubliserte omtaler av skjønnlitteratur for voksne, og hvordan synet på litterær kvalitet kommer fram i disse. For å finne fram til kvalitetssynet er det foretatt en diskursanalyse av 167 bokomtaler fra 10 biblioteknettsteder og -blogger. Analyseredskapene er 14 kvalitetskriterier dels henta fra teori om litteraturkritikk, dels fra bibliotekrelatert forskning og dels konstruert ved hjelp av induktiv metode. Resultatet av diskursanalysen er i stor grad kvantitativt, da hyppigheten av bruken av de enkelte kriteriene er vektlagt. I tillegg er det gjort en kartlegging av hvilke litterære titler som er omtalt, og en del av undersøkelsene handler om hvorvidt bibliotekansatte «klipper og limer» fra andres bokomtaler og beslektede tekster. Kvalitetssynet er bredt, da alle 14 kvalitetskriterier er tatt i bruk. Samtidig er det noen kriterier som dominerer. Spannende og praktisk nyttige bøker er populære, og en kontekstualisering av bøkene er utbredt. En verdsetting av en middelsmak er i en viss grad synlig. En stor del av bokomtalene er i deler klippet ut fra andre kilder, som kan vitne om en svakhet i bibliotekansattes kompetanse i å skrive formidlende.

Abstract

Today, a lot of public libraries' promoting of literature gets done on the internet. Almost every library has its own web page, and in 2011 there was 120 library blogs in Norway. This study examines web published book reviews on adult fiction and their views on literary quality. The data material consists of 167 book reviews from 10 library web pages and blogs. The analysis makes use of 14 quality criteria partly taken from theory on literature criticism, partly taken from library related research, and partly emerged alongside the study by inductive methods. The results of this discourse analysis are mostly quantitative, since the frequencies of the different quality criteria's use are emphasized. Parts of the study also examines whether library staff "cuts and pastes" from other book reviews and related texts. The view on quality seems to be broad, as all 14 quality criteria have been used in the book reviews, though certain criteria dominate. Exciting and functional books are popular, and contextualization of the books is common. An appreciation of a middlebrow taste is to some extent visible. Many of the book reviews are partly copied from other sources, which imply a weakness in library staffs' skills in writing to promote literature.

Forord

I sin spede begynnelse, starta denne avhandlingen egentlig med at jeg leste artikkelen «Amatørkritikkens styrke og svakhet» av Helge Ridderstrøm (2010). Artikkelen tar for seg bokomtaler fra biblioteker, og Ridderstrøm skriver blant annet at bokomtalene

er vanligvis nøkterne og tørre. Følelser får oftest bare slippe til i ett eller to avsluttende adjektiv. Bibliotekarene viser sitt engasjement ved at boka faktisk omtales, ikke i noe som berører dem personlig. De imiterer i kortform den akademiske kritikken ved å utelate det personlige. Språket signaliserer vanligvis snarere pliktarbeid enn leseglede.

Det var noe i utsagnet jeg syntes virket kjent og riktig. Jeg fikk lyst til å gå videre med dette, og fikk i fagene Litteratursosiologi og Litteraturformidling mulighet til å studere bokomtalene nærmere. Jeg følte meg likevel ikke ferdig med temaet, der var jo så mye å ta av. Så da var det ingen annen utvei enn å skrive masteroppgave om dette.

Det finnes svært mange aspekter ved bokomtalene jeg kunne sett på. Jeg kunne konsentrert meg om hvorvidt bokomtalene fungerer som formidling, hvorvidt de inneholder en vurdering og analyse, jeg kunne analysert bokomtalene retorisk, jeg kunne sammenliknet bokomtalesjangeren med beslektede sjangre, jeg kunne sammenliknet den skriftlige formidlingen med annen type formidling ... Jeg måtte altså ta et valg, og bestemte meg for å se på hvordan synet på kvalitet kommer fram i bokomtalene. Å få et lite bilde av hva bibliotekansatte setter pris på ved bøker har for meg vært gøy, men lesningen er forhåpentligvis også nyttig for ansatte i folkebibliotek.

Takk

Underveis i prosessen har jeg ofte tenkt på hvor ensomt det hadde vært å være fullstendig aleine om denne oppgava. Selv om jeg har skrevet den selv, har jeg hele tiden hatt gode folk rundt meg både på masterrommet i p48, på jobb og hjemme i Oslo og i Ålesund. Tusen takk til Simen for tålmodighet, forståelse og for å hjelpe meg til å holde føttene på jorda, både som kjæreste og som fagperson. En spesielt stor takk rettes til veileder, Kjell Ivar Skjerdingsstad, for fleksibilitet, motivasjon og uvurderlig faglig støtte.

Innhold

1. Innledning.....	1
1.1. Problemstilling.....	2
2. Litteraturformidling og kvalitet i bibliotek	3
2.1. Litteraturformidlingens forankring.....	4
2.2. Bokomtaler	4
2.3. Verdier i bevegelse	6
2.4. «En grunnleggende mistillit mellom bibliotekarer»	8
2.5. Kvalitet i bibliotek	8
2.6. Litteratursiden.dk.....	9
3. Et bibliotek- og informasjonsvitenskapelig prosjekt: framgangsmåte	11
3.1. Diskursanalyse.....	12
3.2. Kvantitative undersøkelser	15
3.3. Avgrensninger, utvalg og materiale.....	15
4. Litterær kvalitet.....	18
5. Kriterier for litterær kvalitet.....	20
5.1. Per Thomas Andersen.....	20
5.2. Erik Bjerck Hagen	21
5.3. Bibliotek	23
5.4. 12 teoretiske verktøy	26
6. Resultater.....	28
6.1. Bokomtalesjangeren	28
6.2. Omtalte titler.....	29
6.3. Uforutsette kriterier	34
6.4. Kvalitetskriteriene	35
6.4.1. Intensitet	36
6.4.2. Instrumentelt/aktuelt.....	37
6.4.3. Genetisk.....	38
6.4.4. Kognitivt.....	39
6.4.5. Moralsk/politisk	40
6.4.6. Humoristisk	41
6.4.7. Oppriktighet	42
6.4.8. Emosjonelt.....	42
6.4.9. Fremmedhet.....	43
6.4.10. Omvendt genetisk	44
6.4.11. Kompleksitet.....	45

6.4.12.	Integritet.....	46
6.4.13.	Virkelighet.....	47
6.4.14.	Lettlesthet	48
7.	Diskusjon.....	49
7.1.	Den spennende boka.....	49
7.2.	Den nyttige boka.....	50
7.2.1.	Den lærerike boka	52
7.3.	Den kontekstualiserte boka.....	54
7.4.	Den følelsestriggende boka	54
7.5.	Implisitte kriterier	56
7.6.	Formatets muligheter og begrensninger	59
7.7.	Når bokomtalen ikke bare er positiv.....	63
7.8.	Stabile kriterier	65
7.9.	Smaken på midten	66
7.10.	Bibliotekansattes faglige selvtillit.....	67
8.	Avsluttende kommentarer	70
8.1.	Forslag til videre studier	71
Litteratur.....		73
Vedlegg		78
Vedlegg 1: Alle omtalte titler med bibliografiske opplysninger.....		78
Vedlegg 2. Kriterienes hyppighet innen sjangrene		87

Tabeller

Tabell 3.1. Bokomtaler og titler fordelt på bibliotekene	16
Tabell 5.1. Jofrid Karner Smidt: «Hvilke egenskaper ved en roman setter du pris på?»	24
Tabell 6.1. Bokomtalenes lengde	28
Tabell 6.2. Omtalte sjangre	30
Tabell 6.3. Utgavenes språk	31
Tabell 6.4. Originalutgivelsens nasjonalitet	32
Tabell 6.5. Titlenes utgivelsesår	33
Tabell 6.6. Titlenes utgivelsesår, tiårene sammenslått	34
Tabell 6.7. Alle kriteriene sortert etter opphav	35
Tabell 6.8. Kriteriene sortert etter hyppighet	36
Tabell 7.1. Smidts kategorier omgjort til mine kriterier, rangert etter hyppighet hos hennes respondenter	65
Tabell 7.2. Smidts kategorier omgjort til mine kriterier, rangert etter hyppighet i mitt materiale	65

1. Innledning

Mye av litteraturformidlingen fra folkebibliotekene foregår på nettet, både på bibliotekenes nettsider og på blogger. Så godt som alle norske folkebibliotek har egne nettsider, enten sterkt forankra i kommunens hjemmeside, eller i form av mer uavhengige sider. Bibliotekar Vegard Krog Petersen (2012) drev inntil mars 2012 en blogg der han blant annet kontinuerlig oppdaterte en oversikt over norske bibliotekblogger. Ifølge Petersen var det i 2011 i Norge 120 offisielle bibliotekblogger, altså blogger med biblioteket som institusjon som avsender (Karlsen, 2011, s. 22). Den bloggformen vi har i dag dukka opp i USA i 1996, og begrepet weblogg oppsto i 1997 (Herring, Scheidt, Wright, & Bonus, 2005, s. 142). I USA økte bloggaktiviteten fra 1999, da de første gratis bloggverktøyene ble lansert. Deretter fikk hendelser som 11. september i 2001 og USAs invasjon i Irak i 2003 bloggeaktiviteten til å øke ytterligere. Blogger har etter hvert utviklet seg til så mangt: journalister anser dem som alternative kilder, bedrifter bruker dem til kunnskapsdeling, privatpersoner bruker dem til å uttrykke seg personlig, og så videre (s. 143). Blogger og forhenværende førsteamanuensis ved bibliotekarutdanninga på Høgskolen i Oslo og Akershus (heretter HiOA), Tord Høivik, har fulgt godt med på utviklingen av bibliotekfaglige blogginga i Norge. Til forskjell fra Petersen, skiller ikke Høivik i sin statistiske framstilling mellom bibliotekar- og bibliotekblogger, da han mener disse raskt overlapper hverandre. Ifølge Høivik dukka de første bibliotekarbloggerne opp i 2001 (2010, s. 56). «Det var de personlige bloggerne som brøytet vei fra institusjonene. I de første fem årene (01-06) ble sytti prosent av bloggene som fortsatt lever, startet av enkeltpersoner.» (s. 56). Fra 2005 begynte antallet bibliotek- og bibliotekarblogger å stige betraktelig, og «[i]nstitusjonene begynte å blogge i større skala fra 2007 av.» (s. 57). Høivik gjorde en opptelling i 2009, og talte da 205 bibliotekfaglige blogger. Nesten halvparten av disse var knytta til folkebibliotek, og nesten en tredjedel var bibliotekarblogger.

Noen bibliotekblogger er innsnevra til utvalgte emner som for eksempel utstillinger, arrangementer, enkeltprosjekter, ulike medier, utvalgte målgrupper og så videre. Vegard Krog Petersens liste over norske bloggene (sist oppdatert 13. august 2011) viser at det er bokomtaleblogger som er den mest utbredte typen (Petersen, 2011).

Når jeg nå har undersøkt bibliotekansattes syn på skjønnlitterære kvalitet, har jeg valgt å samle inn data fra både nettsider og blogger. Der finnes det et svært omfangsrikt materiale av skriftlig litteraturformidling, fritt tilgjengelig. Ved hjelp av bokomtalene har jeg forsøkt å finne ut hva det er bibliotekansatte mener at gjør ei bok god: Er det bøker med et høyt

intellektuelt nivå som er de beste? Er det språket som er viktigst, eller er det den boka som er så spennende at den er umulig å legge fra seg som er den beste?

Dette prosjektet handler imidlertid ikke om sosiologiske variabler ved bokomtalen, som bokomtaleforfatterens kjønn, alder, bosted, politiske ståsted og liknende, eller de omtalte titlenes plassering i den litterære tradisjon. Jeg har ikke tatt hensyn til hvem bokomtaleforfatterne er, annet enn at de er ansatte ved norske folkebibliotek. Bortsett fra å identifisere bibliografiske opplysninger knytta til de omtalte titlene, har jeg også forholdt meg nøytral til disse.

1.1. Problemstilling

Prosjektet mitt handler om norske bibliotekansattes syn på litterær kvalitet, og hvordan dette kommer til syne i nettpubliserte omtaler av skjønnlitteratur for voksne. For å finne ut av dette, har jeg jobba ut ifra følgende problemstillinger:

- Hvilke kvalitetssyn kan spores i ansatte i norske folkebiblioteks bokomtaler av skjønnlitteratur for voksne?
- I hvilken grad kan det antas at det finnes et bibliotekspesifikt kvalitetssyn?

Samtidig har jeg utarbeida noen hypoteser. Mine tidligere undersøkelser (Urke, 2011a, 2011b) viste at bibliotekansattes bokomtaler ofte mangler vurdering, slik at forholdet den bibliotekansatte har til boka framstår som nøytralt. Om dette skulle vise seg å være tilfelle også ved et større datamateriale, vil jeg foreta en drøfting av hvilke årsaker dette kan ha. Er bokomtalesjangeren for begrensende, eller har det noe med bibliotekaren sin rolle eller utdanning å gjøre? I tillegg har jeg tidligere sett flere tilfeller der bokomtaleforfatterne klipper tekst fra forlagsomtaler, bokanmeldelser og liknende og limer dette inn i egne bokomtaler, uten å oppgi kilde. Hvis dette viser seg å være et utbredt fenomen, vil jeg også vie plass til en drøfting av det.

2. Litteraturformidling og kvalitet i bibliotek

Spørsmålet om kvalitet i bibliotek er i stor grad relatert til samlingsutvikling og, det som materialet mitt består av, litteraturformidling. Litteraturformidling som *fagfelt* er et noe problematisk begrep, da det ikke egentlig er utviklet egne teorier for det:

Som teoretisk felt er litteraturformidlingen [...] at sammenligne med en donut: Samtidig med at der befinner sig en mængde relevante teoretiske perspektivet *omkring* emnet, er selve kernen tom, da der ikke er utviklet en egentlig teori for litteraturformidlingen. En væsentlig årsag hertil er, at tekster om litteraturformidlingen altovervejende er blevet produceret med henblik på rapportering og vidensdeling inden for det bibliotekariske praksisfællesskab uden at undergå en nævneværdig akademisering. (Grøn, 2010, s. 26).

På Universitetet i Oslo finnes det en egen studieretning kalt «Litteraturformidling». I beskrivelsen av studieretningen understrekes nettopp dette med at *fagfeltet* litteraturformidling ikke er definert, men at «likevel er et bemerkelsesverdig høyt antall mennesker daglig opptatt med å formidle litteratur» (Universitetet i Oslo, udatert-a). Selv om litteraturformidling som teoretisk felt ikke er fullstendig utviklet, er begrepet noenlunde etablert. Slik presenteres bibliotekarstudiet ved HiOA for potensielle søkere: «Studiet gir kompetanse i å organisere, lagre og gjenfinne informasjon. Formidling av litteratur og kultur står sentralt.» (Høgskolen i Oslo og Akershus, udatert). I tillegg finnes det et eget masterkurs i litteraturformidling på utdanninga ved HiOA.

I boka *Innganger* definerer Åse Kristine Tveit (2004) formidling i litteraturfaglig sammenheng slik: «å informere om litteratur, synliggjøre litteratur, skape leselyst, veilede lesere i valg av litteratur.» (s. 18). Om litteraturformidlere skriver hun at de kan innta ulike holdninger:

- Hun kan være beskyttende overfor leserne, ved å usynliggjøre eller holde tilbake litteratur som kan provosere leseren, eller som hun selv avviser på moralsk grunnlag.
- Hun kan vise forakt overfor lesere uten samme smak som henne selv.
- Hun kan bli misjonerende når egne sterke overbevisninger tar over for profesjonaliteten.
- Hun kan være seg bevisst sin subjektivitet og egne holdninger i formidlingen og samtidig beholde sin profesjonalitet i forhold til leseren, som jo er hovedpersonen i formidlingsarbeidet. (s. 44).

Om bibliotekarer som formidlere skriver Tveit at de «bruker mye tid på å formidle litteraturen gjennom veiledningssamtaler med den enkelte leser, gjennom litteraturarrangementer, utstillinger, boktips på nettet, utarbeidelse av boklister og annen utadrettet virksomhet.» (s. 21). Tveit skriver også om bibliotekaren som «kritiker»:

I vurderingene av litterær kvalitet er nok kriteriene mange av de samme som hos kritikerne, sjøl om bibliotekarene ikke så ofte gir skriftlig uttrykk for sine vurderinger. Bibliotekaren vurderer også ut fra andre kriterier når det gjelder hvorvidt litteraturen

skal kjøpes inn. Her er etterspørsel, hva en har i samlingen fra før, og hvilket litteraturtilbud en vil satse på, blant de viktigste tingene å ta hensyn til. (s. 21).

Kvalitetsvurderingen hos bibliotekarene må altså skje med bibliotekinstitusjonen som bakgrunn. Dette understøttes av Knut Oterholm og Kjell Ivar Skjerdingsstad (2011) som skriver at «[m]ed hensyn til biblioteket og bibliotekarers forståelse av kvalitet så utgår den fra et mandat som gir et samfunnsmessig ansvar.» (s. 60).

2.1. Litteraturformidlingens forankring

I biblioteklovens formålparagraf er formidling plassert slik: «Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet.» (Folkebibliotekloven, 1985). Forslag til endringer i bibliotekloven er nå (våren 2012) ute på høring, og et av forslagene går ut på at «formålsbestemmelsen bør justeres, slik at den også reflekterer bibliotekenes formidlingsansvar [...]» (Det kongelige kulturdepartement, 2012). Det er altså foreslått å lovfeste en mer aktiv formidlingsrolle for bibliotekene.

Til tross for at Åse Kristine Tveit (2004, s. 21) hevder at bibliotekarene sjelden skriver om litteratur, er det blitt vanlig at de gjør nettopp det, særlig på nettsider og blogger. I utredningen *Bibliotekreform 2014* står det at «[n]ettpublisering og visuell formidling er også områder der formidlerne må ha både grunnleggende kunnskaper og være i en kontinuerlig læringsprosess» og at bibliotekarene må «kunne uttrykke seg presist og målgruppeorientert, også i digitale fora.» (ABM-utvikling, 2006, s. 189). Videre står det at «[d]et er rimelig å tenke seg at Internett i økende grad blir brukt til å orientere seg, også om litteratur. Det er derfor viktig å bruke denne informasjonskanalen til å stimulere til leselyst og til å gi god informasjon om litteraturen man tilbyr og om andre kulturtilbud.» (s. 191).

2.2. Bokomtaler

Jeg har også tidligere gjort undersøkt bibliotekansattes bokomtaler (Urke, 2011a, 2011b). Artikkelen «Bokomtalar frå biblioteket – spelar dei noko rolle?» (2011b) er et resultat av en sammenlikning av dagspressekritikk, amatørkritikk og bibliotekbokomtaler av en nyere norsk roman, to tekster fra hver sjanger. Bokomtalene fra de to bibliotekene var, slik jeg så det, anonyme og så godt som funksjonsløse sammenliknet med de andre sjangrene. En av bokomtalene inneholdt formuleringer fra en anmeldelse og forlagsomtalen av romanen uten at

det var vist til kildene. I tillegg var der direkte sitater fra bokanmeldelser, og begge bokomtalene viste til priser boka hadde fått. Ingen av de to bokomtalene inneholdt etter mitt syn kvalitetskriterier; begge var dominerte av handlingsreferater, og lente seg i stor grad på andres stemmer.

Artikkelen «Leseglede eller leseplikt?» (Urke, 2011a) inneholder en sammenlikning av de skjønnlitterære bokomtalebloggerne til ett fag- og ett folkebibliotek. Her kom fagbiblioteket best ut både når det gjaldt bredden i titlene som ble omtalt, og den skriftlige framstillingen i bokomtalene. Folkebiblioteket framsto som mer etterspørselsstyrte i formidlingen da de omtalte flere bestselgere enn fagbiblioteket. Bokomtalene til folkebiblioteket var nøkterne med handlingsreferatet som dominerende del. Fagbiblioteket omtalte både nytt og gammelt og hadde også størst variasjon i forfatterens nasjonalitet og bøkens språk. Bokomtalene fra fagbiblioteket var i stor grad personlige, kreative og engasjerende.

Da vi i Norge fortsatt hadde planer om å lage nettstedet Litteratursiden.no¹, en slags ekvivalent til danske Litteratursiden.dk, skreiv Tove Johnsen (2009) en grundig masteroppgave om planleggingen av denne. Hun utførte intervjuer med aktører som var involverte, og kartla slik hvordan Litteratursiden.no skulle sette dagsorden for digital litteraturformidling i norske folkebibliotek. I intervjuene kom det blant annet fram hva informantene mente at en bokomtale bør inneholde, og en problematisering av sjangeren. De ønsket at bokomtalene skulle være i en sjanger de kalte «lettere» boktips, som etter Johnsens mening begrenser bruk av litterære kriterier (s. 93). I lys av Hans Jørn Nielsens (2006) undersøkelser av Litteratursiden.dk, så Johnsen for seg at kriterier knytta til underholdning fort kunne bli de eneste kriteriene som ble tatt i bruk i boktipsene. En av bibliotekarene anså dette som problematisk når det gjelder formidling av smalere litteratur, da den typen kriterier gjerne ikke passer overens med litteraturtypen; «man vil risikere å omtale en bok som langt mer tilgjengelig og underholdende enn det den i virkeligheten er.» (Johnsen, 2009, s. 93). Dessuten vil, ifølge bibliotekarene Johnsen intervjuer, ikke slike «lettere» boktips synliggjøre bibliotekarers litteraturkompetanse.

---

¹ Litteratursiden.no skulle være et samarbeidsprosjekt mellom ABM-utvikling og Stavanger bibliotek om et nasjonalt nettsted for bibliotekene sin skriftlige formidling, med inspirasjon fra Litteratursiden.dk. Prosjektet ble avsluttet før det ble realisert.

Avdelingen Digitalt bibliotek ved Deichmanske bibliotek er imidlertid i gang (våren 2012) med planlegging av et prosjekt med arbeidstitel «Bokanbefalinger til brukerne» (Digitalt bibliotek, 2012). Målet med prosjektet er å samle bokomtaler fra norske bibliotek i én database, men trolig uten retningslinjer for hvordan disse skal utformes. Dette er det nærmeste vi i dag har et felles nettsted for litteraturformidling fra norske bibliotek.

Åse Kristine Tveit (2004) har gjort et forsøk på å definere bokomtalen som en sjanger med egne rammer:

Korte tekster som forteller leseren at denne boka nå er utkommet, at den er verd å bruke tid på, og hvorfor. [...] Fra bibliotekets [...] side vil en omtale ha elementer av appellativ karakter; mye av vitsen med omtalen er jo her å få kjøpere og lånere til å handle, til å ta opp nettopp denne boka (s. 122).

Tveit bruker begreper som bokomtaler, anbefalinger og lesetips om hverandre, noe som vanligvis er helt uproblematisk å gjøre. Jeg regner med at brorparten av bokomtaler fra bibliotekene er positive, og dermed fungerer som nettopp anbefalinger og lesetips. Dette understøttes av Hans Jørn Nielsens (2006) Litteratursiden.dk-undersøkelser: «Udgangspunktet er fra starten, at der er tale om gode bøger, og derfor adskiller anbefalingen sig fra den litteraturkritiske tradition i anmeldelsen [...]» (s. 20). Mens dagspressekritikerne gjerne anmelder det de får i oppdrag å anmelde, velger bibliotekansatte kanskje heller å skrive om bøker som de har hatt glede av. Bokanmeldelser og bokomtaler er altså to ulike sjangre, både når det gjelder innhold, form og funksjon. Men selv om jeg går ut ifra at flestparten av bokomtalene er positive, ønsker jeg ikke å utelukke at det kan dukke opp noen som ikke er det. Det er derfor jeg har valgt begrepet *bokomtaler*, og det er dette ordet jeg kommer til å bruke gjennom hele avhandlingen. Med bokomtaler mener jeg korte tekster som primært handler om ett eller flere verk. Tekster der verk for eksempel blir ramset opp i forbindelse med nyheter eller kuriosa, vil i utvalget mitt bli luka bort.

2.3. Verdier i bevegelse

Knut Oterholm og Åse Kristine Tveit (2010) undersøkte i løpet av 2008 og 2009 ansatte og studenter ved bibliotekarutdanninga ved HiOA og folkebibliotekansatte og –lederes syn på litteraturformidling. 13 informanter fra Lillehammer, Tromsø og Deichmanske bibliotek ble intervjuet, av disse fem ledere og åtte ansatte (s. 6). Resultatene samsvarer til dels med Jofrid Karner Smidts (2002) tidligere funn om norske folkebibliotekarers litterære smak og syn på litteraturformidling. Hos Oterholm og Tveit (2010) hadde informantene fra bibliotekene et ambivalent forhold til det å la egen smak styre litteraturformidlingen:

De er seg bevisst at biblioteket skal vise leserne noe de ikke kjenner fra før, de vil gjerne «åpne øynene for folk for andre bøker enn de 10-15 mest solgte». Samtidig ser de nødvendigheten av å «fore på med det folk vil ha». Ambivalensen består i både å ville formidle kvalitetslitteratur (utøve fagkompetanse) og samtidig formidle det som leserne vil ha. [...] Man vil gi leseren både hva hun ber om og hva hun ikke ber om. (s. 9).

Oterholm og Tveit synes imidlertid å ane en endring: Denne

ambivalensen synes å avta, jo yngre bibliotekarene er. Hos den yngste gruppa av informanter (de under 40 år), gis det ikke uttrykk for noe spenning på dette feltet, de synes å ha en avslappet holdning til kvalitetsformidling og etterspørselsstyring, men de er heller ikke redde for å påvirke leserne med sin smak. [...] I 9 av intervjuene gir bibliotekansatte og –ledere uttrykk for at det er i orden å påvirke brukernes litterære smak. Bare en av informantene (den eldste) svarer et klart nei på dette spørsmålet («Det tror jeg er skummelt å gjøre»). (s. 9).

Artikkelforfatterne ser også en utvikling i synet på litteraturformidling som helhet. I likhet med informantene i Smidt (2002) sin avhandling, så biblioteklederne på litteraturformidlingen som ledd i et samfunnsoppdrag, og henviste til bibliotekloven (Oterholm & Tveit, 2010, s. 10). *Bibliotekansatte* i Oterholm og Tveit sin undersøkelse begrunna heller litteraturformidlingen ut ifra en personlig kjærlighet til litteraturen – dette gjaldt særlig de yngste informantene.

Knut Oterholm og Kjell Ivar Skjerdingsstad (2011) skriver at «[e]gne preferanser og vurderinger finnes og kan fastholdes, men de kan legges til side for at låneren skal få en ‘bedre’ bok i betydningen mer tilpasset egne ønsker i situasjonen.» (s. 61). Det finnes imidlertid et viktig skille mellom formidling på nett og formidling i det fysiske biblioteket, som vedrører hvem bibliotekaren henvender seg til. I et formidlingsintervju² i biblioteket, der en låner spør en bibliotekansatt om en god bok, har den bibliotekansatte mulighet til å undersøke hvilke preferanser låneren har. Her kan den bibliotekansatte velge å anbefale bøker som er som skreddersydd til lånerens smak, eller eventuelt bøker som utfordrer denne. Når en bibliotekansatt skriver en bokomtale og publiserer den på nett, ser hun kanskje for seg den gjennomsnittlige låneren som målgruppe. Men målgruppen er potensielt heterogen, og det kan hende at den bibliotekansatte her i større grad formidler bøker som tilsvare hennes egen smak enn hun gjør i et formidlingsintervju. Den bibliotekansatte som profesjonell leser og den bibliotekansatte som fritidsleser kan med andre ord ha ganske ulike preferanser. Dette understrekes dessuten hos Tove Johnsen (2009), som skiller mellom en-til-en-formidling og en-til-flere-formidling, der informantene roser bibliotekarene for å være flinke til det første, men mer usikre på det andre:

Formidling overfor en gruppe kan ikke i like stor grad hvile på brukerens premisser, den må i større grad ta utgangspunkt i bibliotekarens egen litteraturinteresse og preferanser. Og det er en ny og uvant rolle som bryter med lang vanetenkning i norske bibliotek. Hva gjør man når formidlingen tar utgangspunkt i bibliotekarens egne litterære preferanser og profesjonelle faglige ståsted? (s. 91).

---

² Jofrid Karner Smidt (2011, s. 33) oversetter i artikkelen *Kulturdimensjonen i bibliotekarutdanningen* den engelske termen «readers’ advisory» til *formidlingsintervju*.

2.4. «En grunnleggende mistillit mellom bibliotekarer»

Tove Johnsens (2009) undersøkelser av Litteratursiden.no avdekker blant bibliotekarer og andre med bibliotekfaglige yrker et noe negativt bilde av bibliotekarer som litteraturformidlere; et bilde av en homogen gruppe middelaldrende kvinner som ikke liker å stikke seg fram. En av informantene fra ABM-utvikling sier at hun ikke vil «skjære alle bibliotekarer over en kam, men [...] det finnes en god del bibliotekarer som ikke liker å skrive og som heller ikke liker seg der ute i offentligheten.» (s. 60). En annen informant, en bibliotekar, mener at «det er sannsynlig å anta at mange bibliotekarer ikke føler at de kan formidle fordi de mangler utdannelse eller fordi de mangler ressurser og at de ikke vil eller har lyst fordi de mangler trening og erfaring med å formidle.» (s. 68). Samme informant sier videre at denne utryggheten kan «være en årsak til at bibliotekarer istedenfor å påta seg formidlingsoppgaver overlater formidlingsansvaret til andre yrkesgrupper som de antar er bedre kvalifiserte enn dem selv.» (s. 69). Dette bildet er også ifølge Johnsen forankret hos flere biblioteksjefer. Dette fører til at det til formidlingsarbeid blir ansatt medarbeidere med andre bakgrunner enn den bibliotekfaglige. En av informantene mener at det er en «*grunnleggende mistillit* mellom bibliotekarer dvs. bibliotekarer har ikke tillit til at bibliotekarer har noe interessant å melde» og at det er «vanskelig å vite hvordan man skal jobbe for å imøtekomme og fjerne denne mistilliten» (s. 69, forfatterens kursivering). Dette er problematisk når formidling er en av bibliotekarenes kjerneoppgaver, og endringen av biblioteklova tyder på at det i enda større grad vil bli det framover.

2.5. Kvalitet i bibliotek

Slik bibliotekloven er i dag, står det videre i formålsparagrafen at «[d]et enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet» (Folkebibliotekloven, 1985). *Kvalitet* er ikke definert her. I proposisjonen til loven, Ot.prp. nr. 14 (1985-1986) *Lov om folkebibliotek*, står det at bibliotekene har en annen oppgave enn bokhandlere i det at de «er forpliktet til å formidle et bredere litteraturutvalg og sikre tilgang til den litteraturen som har kort 'levetid' på det kommersielle markedet.» (1985, s. 5). God litteratur blir her definert som den som «åpner for fantasi og følelser, og gir kunnskaper og innsikt. Lesning er en aktiv og skapende prosess som utvikler språk, abstraksjonsevne og selvstendig tankevirksomhet.» (s. 5).

Jofrid Karner Smidt (2002) fant i doktoravhandlingen sin ut at de ni bibliotekarene³ hun intervjuet hadde en smak på midten, altså mellom det vi gjerne kaller høy og lav litteratur (s. 311). Når det gjaldt litteraturformidling, fortalte de at de var opptatt av å ikke være formynderiske, og anbefalte heller populærlitteratur enn eksperimentell litteratur (s. 314). Bibliotekarene anså sin egen smak som mer avansert enn lånernes, men ønsket ikke å stikke seg fram på grunn av eller ved hjelp av litterær smak. De la mer vekt på å stille materiale til disposisjon enn å vise fram det de selv mente var kvalitet. I tillegg tilla bibliotekarene populærlitteraturen og lesing i seg selv en nytteverdi, da lettere litteratur kan fungere lesestimulerende (s. 315). Smidt tolka dette også inn i en tradisjon om bibliotekets rolle innen folkeopplysning, danning, utdanning og livslang læring (s. 317).

En annen begrunnelse informantene til Smidt (2002) oppga for å kjøpe inn populærlitteratur, var demokratiet; når folkebiblioteket er et produkt av innbyggernes skattepenger, bør der finnes noe for *alle* (s. 317). Smidt mente at informantene hadde en utvidet tolkning av likeverd. Fra å gjelde skillet mellom sosiale grupper, gjaldt det også skillet mellom høy og lav litteratur, og kvalitetsbegrepet i biblioteket ble slik relativt: «Folk har forskjellig smak, men alle er like viktige». Smidt referer også til en spørreundersøkelse av Ragnar Audunson (2001) av blant andre bibliotekarers forestillinger om folkebiblioteket. Svarprosenten fra bibliotekarene (omtrent 1100 personer) var om lag 60 prosent (s. 213). På et av spørsmålene ble respondentene bedt om å ta stilling til tre påstander som omhandla hvor vidt innkjøpene i biblioteket skal være styrt av etterspørsel. 47 % sa seg mest enig i det som kan kalles et både/og-standpunkt: «På noen områder, f.eks. innkjøp av materiale beregnet på barn og materiale beregnet på skole og utdanning, må faglige kvalitetskriterier og ikke markedet bestemme innkjøpene. På andre områder, f.eks. innkjøp av skjønnlitteratur til voksne, bør etterspørselen bestemme». (s. 220).

2.6. Litteratursiden.dk

I Danmark har det siden 2001 eksistert et nasjonalt nettsted for litteraturformidling fra bibliotekene. 86 bibliotek samarbeider om Litteratursiden.dk som «er for alle, der vil inspireres til gode læseoplevelser, diskutere litteratur og blande sig i den litterære debat.»

---

³ De ni informantene ble valgt ut med utgangspunkt i variasjoner i alder, sosial bakgrunn og litterær smak.

(Vandborg, 2011). Det er mulig både for brukere og bibliotekarer å publisere innhold på nettsiden. Blant innholdet er bokomtaler⁴, analyser, litteraturrelaterte lister med mer.

Lektor ved Det Informationsvidenskabelige Akademi i Danmark, Hans Jørn Nielsen, utførte i 2004 og 2005 undersøkelser av Litteratursiden.dk, som resulterte i publikasjonen *Litteratursiden.dk: Netbibliotek og litterært netmagasin* (2006). Nielsen utførte blant annet diskursanalyser av bokomtalene skrevet av bibliotekarer, og så blant annet på hvordan litterær smak og syn på kvalitet kom fram i disse. Nielsen mener at utvalget av titler speiler «de mest populære læseinteresser både blant læserne generelt og blant de bibliotekarer, der skriver og redigerer Litteratursiden.» (s. 31). Dette førte til at lyrikk og eksperimentell litteratur var så godt som fraværende blant de omtalte titlene⁵. Mer enn 55 prosent var romaner – dette tallet inkluderer ikke sjangerlitteratur som krim (16 prosent) og slekts- og historiske romaner (nesten 10 prosent) (s. 29). Det må for øvrig nevnes at Danmark ikke har en innkjøpsordning for litteratur tilsvarende den vi har i Norge. På grunn av kulturfondbøkene, der mange av titlene er «smale», er det i Norge en mer utbredt pliktfølelse blant bibliotekansatte knytta til å formidle smalt.

I lesningen av bokomtalene så Nielsen at mange av bibliotekarene vektla

underholdning og indfrielse af læselyst [...], men i mange tilfælde samtidig framhæver, at de valgte bøger 'har noget mere'. Dette 'mere' har sjældent noget at gøre med æstetiske værdier i sæver forstand, men har snarere noget at gøre med det man kunne kalde 'den gode realisme': man får noget i tilgift til underholdningen: problemdebat, kritisk synsvinkel, personstegninger, samfundsskildringer m.v. (s. 33).

Nielsen anser dette som tilsvarende til det Jofrid Karner Smidt (2002) fant i sine undersøkelser: «en udbredt skepsis over for det der kaldes 'den akademiske smag' [...]. Realismenormen går også igen hos de norske bibliotekarer, idet de betoner vigtigheden af en nuanceret persontegning.» (Nielsen, 2006, s. 33).

---

⁴ Litteratursiden.dks egen betegnelse er *anmeldelser*. Teksten ble på det tidspunktet Hans Jørn Nielsen gjorde undersøkelser av nettstedet (2004-2005) kalt anbefalinger, men før dette igjen ble de kalt anmeldelser slik som nå (2006, s. 20). Jeg har ikke lyktes i å finne ut hvorfor Litteratursiden.dk har valgt å gå tilbake til anmeldelser som betegnelse. Jeg velger her å bruke begrepet *bokomtaler* da det er det jeg bruker ellers i avhandlingen.

⁵ Titler omtalt fra 1998 til mars 2004.

3. Et bibliotek- og informasjonsvitenskapelig prosjekt: framgangsmåte

Prosjektet mitt befinner seg innen *bibliotek- og informasjonsvitenskap*. Dette er et fagområde som

kan defineres som et felt som med utgangspunkt i organiserte samlinger av dokumenter – digitale og fysiske – initierer sosiale prosesser knyttet til læring, kunnskapsdeling og kulturformidling. Praksisfeltet blir dermed en helhet der kunnskapsorganisasjon, formidling og initiering av de sosiale prosessene inngår som nødvendige deler av den profesjonelle praksisen. (R. Audunson, 2011, s. 61).

På fagsidene til bachelorstudiet i bibliotek- og informasjonsvitenskap ved HiOA står det at «studiet gir kompetanse i å organisere, lagre og gjenfinne informasjon. Formidling av litteratur og kultur står sentralt.» (Høgskolen i Oslo og Akershus, udatert). Implisitt i begge de ovenstående utsagnene ligger det at bibliotek- og informasjonsvitenskap er en tverrfaglig disiplin, bestående av blant andre informatikk-, samfunnsvitenskapelige og humanistiske fag, med biblioteket og beslektede institusjoner som felles plattform. Prosjektet mitt er på den ene siden humanistisk, med trekk av litteraturvitenskapen. På den andre siden er det samfunnsvitenskapelig, da biblioteket er en offentlig kulturinstitusjon med sine lovpålagte oppgaver. Mer presist kan det sies å være *litteratursosiologisk*. Johan Svedjedal (1997) deler litteratursosiologiske studier i tre underområder (s. 72–74):

1) «Samhället i litteraturen»

Studier om hvordan skjønnlitteraturen skildrer samfunnet: hvordan den avbilder en gjenkjennelig virkelighet, omtolker eller omskaper en ytre virkelighet, hvordan den skaper bilder av et samfunn.

2) «Litteraturen i samhället»

Studier om hvordan skjønnlitteraturen fungerer som meningsbærer, som politisk kraft og formidler av ideer.

3) «Litteratursamhället»

Studier om bokmarkedets utvikling, forfatterens levekår, forlags- og bibliotekshistorie og liknende.

Litteratursosiologiske studier handler altså om litteraturens tilknytning til samfunnet, og motsatt – samfunnets tilknytning til litteraturen, samt det Svedjedal kaller litteratursamfunnet, om også gjerne blir kalt det litterære system (Andreassen, 2006, s. 30). Prosjektet mitt kan plasseres innen det sistnevnte. Enhetene jeg undersøker er bokomtaler, som er formidling av litteratur. Disse er skrevet av ansatte ved den folkebibliotek, som er litterære institusjoner.

Når litteratursosiologien er et så bredt forskningsfelt, er valg av metoder ganske åpent (Svedjedal, 1997, s. 77). Undersøkelsene mine er på den ene siden deduktive, altså styrt av teori (Ringdal, 2007, s. 106). Jeg tar i bruk et sett predefinerte kategorier for å analysere materialet mitt. Undersøkelsene mine er også induktive; i løpet av lesningen er jeg på vakt etter nye kriterier, nye måter å beskrive resultatene mine på. Så vidt jeg har klart å finne ut, er studiet mitt det første av sitt slag, i hvert fall i Skandinavia. Prosjektet er derfor delvis av en eksplorerende art, og jeg har av den grunn lagt en del vekt på kartlegging.

Jeg har funnet det mest hensiktsmessig å velge metodetriangulering. Jeg har et forholdsvis stort materiale, og temaet mitt er så vidt jeg har funnet ut tidligere urørt. Derfor mener jeg at en kartlegging ved hjelp av opptellinger av variabler tilknyttet bokomtalene og de omtalte titlene er nyttig. I tillegg til disse kvantitative undersøkelsene, har jeg foretatt en diskursanalyse av bokomtalene. Det er denne som er hovedundersøkelsen min, og jeg har der sett etter bruk av kvalitetskriterier. Samtidig som tekstanalysen er kvalitativ, gir den i stor grad et kvantitativt resultat. De enkelte kriterienes hyppighet har blitt mye vektlagt.

3.1. Diskursanalyse

Hensikten med arbeidet mitt er å avdekke ansatte i norske folkebibliotek sitt syn på litterær kvalitet. Materialet jeg har studert er nettpubliserte omtaler av skjønnlitteratur for voksne. Slik har jeg avdekket et utvalg bibliotekansattes syn på litterær kvalitet ved hjelp av nærlesning av tekster, nærmere bestemt diskursanalyse, som nettopp «dreier seg blant annet om å studere mening, og den studerer mening der den oppstår, nemlig i sproget selv.» (Neumann, 2001, s. 18).

Mens vi i dagligspråket definerer *diskurs* som samtale eller drøfting (Universitetet i Oslo, udatert-b), er begrepet pluralistisk i forskningssammenheng (Neumann, 2001, s. 22). Selv om det er viktig å være bevisst på at begrepet er mangfoldig, kan diskursbegrepet sammenfattes slik:

En diskurs er et system for frembringelse av et sett utsagn og praksiser som, ved å innskrive seg i institusjoner og fremstå som mer eller mindre normale, er virkelighetskonstituerende for sine bærere og har en viss grad av regularitet i et sett sosiale relasjoner. (s. 18).

Jeg har analysert med en sosiokognitiv tilnærming, slik denne er beskrevet hos Kjelsvik & Felberg (2011). En sosiokognitiv diskursanalytiker er interessert i «både ideologier, kunnskap og tru som blir delt av sosiale grupper, og i mentale representasjoner hos individuelle språkbrukere medan dei produserer, forstår og deltar i interaksjon.» (Dijk 2009, gjengitt etter

Kjelsvik & Felberg, 2011, s. 163). Sosiokognitiv diskursanalyse har røtter i kognitiv lingvistikk, som har det bruksbaserte språket som grunntanke: Språket må «analyserast ikkje berre som eit system i seg sjølv, men i sin brukskontekst.» (Kjelsvik & Felberg, 2011, s. 165). Kontekst kan defineres som «[...] a subjective mental representation, a dynamic online model, of the participants about for-them-now relative properties of the communicative situation.» (van Dijk 2009 s. 6, gjengitt etter Felberg, 2011, s. 171). I en analysesituasjon er det man velger å anse som kontekst subjektivt ut ifra hva en etter sin mentale kontekstmodell mener er viktig for meningsskaping (Felberg, 2011, s. 172). Et eksempel Tatjana Radanović Felberg (2011, s. 172) viser til, er en analyse av en politisk tale. Felberg lar selve den trykte talen peke mot hva som er viktig i hennes sammenheng. Hun skriver at det kan være hensiktsmessig å legge vekt på at talen er politisk, og derfor inkludere relaterte politiske dokumenter i analysen. Ideologisk forståelse og norsk politikk sett i sammenheng med internasjonal politikk kan også være en del av kontekstbeskrivelsen.

I mitt prosjekt kunne jeg for eksempel vært opptatt av nettsider og blogger som informasjonsteknologisk medium, og derfor hatt dette som en del av kontekstbeskrivelsen min. Jeg kunne også vært opptatt av leserne av bokomtalene, og dermed foretatt en resepsjonsanalyse. I min sammenheng har jeg heller valgt å vektlegge selve tekstene heller enn mediet de er publisert i og leserne av dem. Men det er likevel mye *rundt* bokomtalene som er nødvendig å ta i betraktning.

Det jeg anser som viktig i min kontekstbeskrivelse, er å huske på hvem som skriver tekstene, og formålet deres med å gjøre det. Bokomtalene er skrevet av *ansatte i norske folkebibliotek*. Folkebibliotek er offentlige kulturinstitusjoner som blant annet låner ut bøker og andre medier gratis. De bibliotekansatte skriver bokomtalene for å *formidle* og *markedsføre* de skjønnlitterære samlingene, og slik *øke besøks- og utlånstall* i biblioteket. Hadde bokomtalene blitt skrevet av privatpersoner eller litteraturkritikere, ser jeg for meg at analysene ville blitt noe annerledes.

En forskjell som gjelder nettopp dette med avsender, er motivasjonen bak valget av bøker som blir omtalt. En litteraturkritiker får gjerne utdelt boka hun skal med beskjed om å lese og deretter anmelde nettopp denne. Privatpersoner som skriver bokomtaler på for eksempel en blogg eller på nettstedet bokelskere.no, velger høyst sannsynlig å omtale bøker ut i fra nylig fritidslesning. Jeg har ikke hatt noen mulighet til å finne ut hvorvidt bibliotekansatte velger å omtale bøker de leser som fritidslesere, eller om de velger ut ifra jobbrelaterte hensyn. Dette kan for eksempel gjelde bøker de tror den gjennomsnittlige

låneren liker, eller det som er nytt eller aktuelt. Jeg har likevel lest bokomtalene med en antakelse om at bøkene er valgt ut ifra den bibliotekansattes egne litterære preferanser⁶.

Som analyseverktøy har jeg brukt kriterier for litterær kvalitet⁷. Disse er til dels henta fra faglitteratur om litteraturkritikk og dels fra forskning om folkebibliotekarers litterære smak. I tillegg har jeg vært åpen for at det dukker opp uforutsette kvalitetskriterier. Jeg har tidligere sett at bibliotekarer i bokomtalene siterer profesjonell litteraturkritikk og forlagsomtaler, til og med uten å oppgi kilde. Av den grunn har jeg som del av analysene forsøkt å finne ut om bokomtalene eller deler av dem kan være sakset fra andre⁸.

Deler av tekstanalysen har vært utfordrende. Det har ofte vært problematisk å avgjøre om utsagnene overensstemmer med det ene eller det andre kriteriet, så noen ganger har det vært overlapp, slik at ett utsagn er blitt kategorisert med flere kriterier. En del av bokomtalene er dessuten *beskrivende* heller enn eksplisitt *vurderende*, og det har i disse tilfellene vært vanskelig å identifisere eventuelle kriterier. Når bokomtalene er fullt ut beskrivende, og antydningene til kriterier er så vage at det er vanskelig å komme fram til noen konklusjon, har jeg utelatt eventuelle implisitte kriterier i opptellingene.

Det kan imidlertid innvendes at bokomtaleforfatterne også i fullt ut beskrivende bokomtaler vurderer verkene som omtales. I enhver bokomtale er det tatt et valg med hensyn til hvilke aspekter ved boka som blir omtalt, og kanskje ligger der en vurdering i dette. Kan hende er det også en vurdering i seg selv at verket i det hele tatt blir omtalt. Men jeg arbeider med kriterier, som er noen lunde presise målestokker for kvalitet, og det vil derfor være noen bokomtaler som faller utenfor.

Diskursanalysen er på den ene siden kvalitativ, da den er en nærlesning av tekst. Samtidig gir den i stor grad et kvantitativt *resultat*, da alle kvalitetskriteriene blir talt opp underveis, og det blir vist til og lagt vekt på hyppighet og prosentandeler av disse i resultatoversiktene. Under opptellingen av de enkelte kriterienes hyppighet, har jeg ikke tatt hensyn til at ett kriterium kan ha blitt brukt flere steder i én bokomtale. Ett kriterium har altså bare blitt talt opp én gang per bokomtale, uansett antall egentlige forekomster.

---

⁶ ... som for øvrig alltid vil være påvirket av vedkommendes yrke.

⁷ Kriteriebegrepet og de enkelte kriteriene er gjennomgått i et eget kapittel nedenfor.

⁸ Jeg har kun brukt søkemotoren Google til dette. I en annen oppgave der utbredelsen av en «klipp-og-lim»-praksis i bokomtaler tar mer plass enn det gjør her, hadde det vært hensiktsmessig å bruke blant annet nyhetsarkivet Atekst for å fange opp utklipp fra bokanmeldelser som ikke er nettpubliserte.

3.2. Kvantitative undersøkelser

De kvantitative undersøkelsene mine baserer seg i stor grad på informasjon som befinner seg utenfor selve bokomtalene. For det første innebærer dette en opptelling av bokomtalene. For å identifisere hvorvidt et verk er skjønnlitterært eller ikke, har jeg søkt opp titlene i katalogen til Deichmanske bibliotek og hos forlagene. Videre har jeg laget tabeller bestående av følgende informasjon om de enkelte verkene som er omtalt: forfatter, titler, nasjonaliteten på verket sin første utgivelse, språket i den aktuelle utgaven, utgivelsesår, forlag og sjanger. I de tilfellene nasjonaliteten til verkene har vært ukjent for meg, har jeg identifisert denne ved hjelp av søk i nettbokhandelen Amazon og verdens største samkatalog, WorldCat. Sjangrene jeg har valgt å dele bøkene inn i er romaner, krim- og spenningslitteratur, noveller og fortellinger, lyrikk, kortprosa, fantastisk, sci-fi, grafiske romaner og tegneserier samt humor. Disse har jeg identifisert på samme måte som ved opptellingen av titlene, altså ved å søke i Deichman-katalogen og hos forlagene. Det kan være nyttig med denne typen analyser blant annet for å kunne se om visse kriterier går igjen i omtaler av enkelte sjangre, men også av kartleggingsinteresser.

3.3. Avgrensninger, utvalg og materiale

Utvalget mitt består av ti biblioteknettsteder og –blogger. Seks av disse er nettsted (ett av dem er en bokomtaleblogg integrert i biblioteknettstedet), og fire er blogger (eksterne bloggverktøy). Utvalget foretok jeg ved å bruke en liste over de største kommunene i landet, og søke etter bibliotek med relativt hyppig publisering av bokomtaler. I tillegg valgte jeg ut ett nettsted og én blogg som jeg kjente til fra før og ønsket å undersøke nærmere⁹. Jeg kunne valgt å foreta et tilfeldig utvalg, men det er uansett ikke mulig å generalisere med denne masteroppgavens metoder og omfang. Noen av nettsidene og bloggene er samarbeid mellom flere biblioteker, og det er derfor et stort sprik mellom størrelsene på kommunene bibliotekene tilhører – fra småkommuner i Østfold, Romerike, Jæren og Lom til Oslo. Nettsidene og bloggene jeg har undersøkt, er:

- Oslo¹⁰: bloggen *Litterær puls* (Deichmanske bibliotek, udatert)
- Bergen: bibliotekets nettsted (Bergen offentlige bibliotek, udatert)

---

⁹ Dette gjelder Østfoldbibliotekenes nettsted og Loms blogg. Disse har jeg knytta kjennskap til tidligere i studiene.

¹⁰ Slik jeg tolker det, er dette hovedbibliotekets blogg. Det er ikke informert om dette noe sted, men det er bilde av hovedbiblioteket som header på bloggen, og det er hovedbiblioteket som blir nevnt i tilfeller arrangementer, utstillinger og annet blir nevnt. Dessuten har noen av filialene til Deichmanske bibliotek egne blogger.

- Trondheim: bloggen *Anbefalinger fra biblioteket* (Trondheim folkebibliotek, udatert)
- Stavanger, Randaberg, Sola, Time og Hå: bloggen *Bibliotekarene anbefaler* (Stavanger bibliotek, Randaberg folkebibliotek, Sola folkebibliotek, Gjesdal folkebibliotek, & Hå folkebibliotek, udatert)
- Drammen: bibliotekets nettsted (Drammensbiblioteket, udatert)
- Asker: bibliotekets nettsted (Asker bibliotek, udatert)
- Aurskog-Høland, Fet, Lørenskog, Nittedal, Rælingen, Skedsmo, Sørum: bibliotekene i Nedre Romerike sitt nettsted (Bibliotek Nedre Romerike, udatert)
- Larvik: bibliotekets nettsted (Larvik bibliotek, udatert)
- Alle bibliotekene i Østfold fylke (blogg integrert i Østfoldbibliotekene sitt felles nettsted) (Bibin, udatert)
- Lom: bloggen *3 vise kvinners blogg* (Lom folkebibliotek, udatert)

Jeg starta med datainnsamling i juni 2011, og valgte derfor å ta for meg bokomtaler publisert mellom fra og med januar til og med juni det året. Jeg endte slik opp med et materiale på 167 omtaler av 191 skjønnlitterære titler:

Tabell 3.1. Bokomtaler og titler fordelt på bibliotekene

Bibliotek	Bokomtaler	Titler
Oslo	34	44
Bergen	9	9
Trondheim	7	7
Stavanger et al.	22	22
Drammen	11	11
Asker	14	14
Nedre Romerike	21	21
Larvik	23	23
Østfold	17	17
Lom	9	23
Totalt	167	191

At der finnes flere titler enn omtaler, skyldes at noen av bokomtalene er omtaler av flere bøker. Dette gjelder åtte av bokomtalene, én av disse er en omtale av hele 15 romantitler. I tillegg er det titler som er omtalt flere ganger¹¹.

Antall *unike* titler er 169. Under opptellingen av forekomsten av titlenes egenskaper, er det imidlertid 191 titler jeg har sett på, selv om dette altså innebærer at noen titler er talt

¹¹ En oversikt over alle titlene er vedlagt etter oppgaveteksten (Vedlegg 1).

opp flere ganger. Etter mitt syn gir denne måten å telle på et riktigere bilde enn det å kun gå ut ifra de unike titlene ville ha gitt.

4. Litterær kvalitet

Ordet *kvalitets* etymologi er det latinske ordet *qualis* som kan oversettes med *hvordan* eller *hva slags* (Gundersen & Halbo, 2009). Opprinnelig handler altså kvalitet om et fenomen sin beskaffenhet – hvordan noe er. At et klesplagg har god kvalitet innebærer i de fleste dagligtale at det er laget av et slitesterkt materiale. Også ved andre gjenstander betyr god kvalitet ofte at tingen har en lang levetid. Oppfattelsen av hva som er lang levetid kan variere ut ifra forventninger, mellom personer med ulik dømmekraft, men også på ulike tidspunkter hos én person. Varighet som målestokk for en gjenstand sin kvalitet kan likevel sies å være forholdsvis objektiv.

Når det gjelder skjønnlitteratur er ikke kvalitet like håndfast. Diskusjonen om litterær kvalitet har mer eller mindre eksplisitt eksistert like lenge som litteraturen selv, og finnes fortsatt i aller høyeste grad. I *Om diktetekunsten* (1997, skrevet om lag 335 fvt.) skriver Aristoteles om dramasjangrenes trekk og om hvordan et dramastykke blir vellykket, i hans forstand effektivt for publikum. Noe senere, trolig en gang i løpet av det første århundret evt., skrev Longinos¹² verket *Om det opphøyede i litteraturen* (1996). Longinos skriver om det storslagne i litteraturen; det sublime. For ham er det opphøyde et sikkert tegn på litterær kvalitet:

Det er på grunn av dette og ikke noe annet de store diktere og skribenter har kunnet feire sine triumfer og vinne berømmelser for tid og evighet. Det storslagne overtaler oss ikke når vi hører på – det river oss ut av oss selv. Det vidunderlige har en sjokkvirkning, derfor står det alltid langt over de fremstillingsformer som bare vil sannsynliggjøre eller underholde. Som oftest kan vi selv velge hva vi vil tro på, men det storslagne kommer med ubetvingelig kraft og styrke og gjør seg til herre over alle som lytter til det. [...] [D]et opphøyede kommer som et lyn, og slynges det ut til rette tid, flerrer det alt og viser oss i ett nu *taleren* i hans fulle kraft. (s. 26).

Nesten 2000 år etter, er spørsmålet om litterær kvalitet altså like relevant. NRKs litteraturkritiker gjennom mer enn 20 år, Marta Norheim, skrev nylig et essay med tittelen «Korleis kan eg vite at ei bok er god?» (2011). Hun presenterer to halmstrå, det første *kvalitet*, og gir i gjennomgangen av det et godt eksempel på et potensielt problem i en diskusjon: Skillet mellom smak og kvalitet (s. 35). Norheim forestiller seg at hun, som har lite peiling på vin, er med i en blindsmaking, og at hun ender opp med å like en dårlig hjemmelaga hurtigvin bedre enn en perfekt lagra Bourdeaux-vin.

---

¹² Forfatterens navn og identitet er ukjent. Fra Knut Kleves innledning til den norske utgaven av *Det opphøyede i litteraturen*: «Vi vet ikke hvem som har skrevet boken. [...] Det er ikke meget i boken som tyder på at han er forfatteren. Men Longinos har fremdeles sine ivrige forsvarere som forfatter til boken, og av praktiske grunner fortsetter man ved biblioteker og i bibliografier å bruke dette navnet. For enkelhets skyld velger jeg også å kalle forfatteren Longinos, i mangel av bedre navn.» (Longinos & Kleve, 1996, s. 9).

Kva skjer med Bourdeaux-vinen, er han frå det tidspunktet ein dårlegare vin? Blei hurtigvinen betre, skjedde det eit slags vinunder der og då? Og kva med meg, er eg eit dårleg menneske, sidan eg openbert har dårleg vinsmak?

Eg vil heller seie at eg viser at eg har dårleg smak for vin, men at den Bourdeaux-vinen nokon spanderte på meg, den har ein kvalitet som ligg i sjølve vinen, uavhengig av kva eg måtte meine. [...] Viss ein går med på at smaken er subjektiv og knytt til den personen som drikk vin eller les bøker, mens kvalitet er ei side ved vinen eller boka og dermed knytt til tingen, kvar hamnar vi då? Er kvaliteten objektiv? Neppe. Men skiljet smak/kvalitet kan likevel vere nyttig. (s. 35).

Norheim mener altså at selv om litterær kvalitet ikke er objektiv, kan den «diskuterast dersom ein aksepterer at det finst eigenskapar ved sjølve verket som kan kallast kvalitet.» (s. 36). Det neste halmstrået til Norheim er *dømmekraft*: «Men kva skal ein stakkars lesar tru når ein kritikar kjem fram til at ei bok er god og ein annan til at ho er eit makkverk, - er det då ein av dei som tek feil?» (s. 37). Kritikere har ulik kunnskap, tenkemåte og erfaring, og vil ifølge Norheim derfor dømme ulikt.

Litteraturviter og –kritiker Erik Bjerck Hagen (2004) fører oss i en gjennomgang av kvalitetsbegrepet tilbake til Immanuel Kant, som i *Kritikk av dømmekraften* (1995, utgitt første gang 1790) kommer fram til at det ikke finnes noe objektivt prinsipp for en estetisk dom:

Med et smaksprinsipp vil man måtte forstå en grunnsetning som man kunne subsumere begrepet om en gjenstand under, og ved hjelp av en slutning bringe på det rene at gjenstanden er skjønn. Men det er fullstendig umulig. [...] Selv om kritikere, som Hume sier, tilsynelatende resonnerer bedre enn kokker, så er de likevel i samme situasjon. De kan ikke forvente at deres dommers bestemmelsesgrunn kan avledes fra bevisers overbevisningskraft, men kun fra subjektets refleksjon over sin egen tilstand (lyst eller ulyst), uten forskrifter og regler. (s. 163).

Hagen (2004) skriver også selv at «[l]itterær kvalitet kan til tider absolutt fremstå som selvforklarende og ubetvilelig, men den kan aldri være *objektiv* eller endelig *bevisbar*.» (s. 31). Videre skriver Hagen at litterær kvalitet er relativ: «vi kan aldri være sikre på at det vi opplever som kvalitet, faktisk vil vise seg å være det i det lange løp. [...] Det vi likte umiddelbart, kan tape seg ved gjenlesing – eller omvendt.» (s. 25).

5. Kriterier for litterær kvalitet

Som teoretiske verktøy i analysene av bokomtalene, har jeg brukt ulike kvalitetskriterier. I denne sammenhengen betyr *kriterier* målestokker, argumenter eller «konkrete litterære dommer» for å beskrive litterær kvalitet (Hagen, 2004, s. 39). Bokomtalesjangeren er på mange måter ulike bokanmeldelsen. Likevel har jeg til dels funnet kvalitetskriteriene hos Per Thomas Andersen (1987) og Erik Bjerck Hagen (2004), som har skrevet om litteraturkritikk. I tillegg har jeg funnet kriterier ut ifra tolkninger av Jofrid Karner Smidts (2002) bibliotekrelaterte forskning.

Metodene til Per Thomas Andersen (1987) og Erik Bjerck Hagen (2004) er ulike: Andersen (1987) kom fram til sine kriterier gjennom egne analyser av litteraturkritikk, inspirert av amerikaneren Monroe C. Beardsley (1981). Hagen (2004) kom derimot fram til sine *ur*kriterier ved hjelp av den litteraturvitenskapelige historien, med utgangspunkt i blant andre Andersen (1987): «Det har vært mye strid om kvalitet i løpet av de siste to hundre års litteraturhistorie, men kriteriene for å vurdere kvalitet har altså vært relativt stabile.» (Hagen, 2004, s. 44). Både synsvinkelen og resultatene til disse to er derfor ulike. Fordi jeg ønsker å ha et mest mulig komplett sett av kriterier, har jeg tatt i bruk kriterier fra både Andersen (1987) og Hagen (2004), samt noen muligens mer bibliotekspesifikke kriterier inspirert av både Jofrid Karner Smidt (2002) og Andersen (1987, 1995).

5.1. Per Thomas Andersen

Litteraturviter og –kritiker Per Thomas Andersen (1987) analyserte bokanmeldelser av et utvalg skjønnlitterære titler fra 1986, og så på hvilke kriterier kritikerne brukte. Dette resulterte i den klassiske artikkelen «Kritikk og kriterier», som inneholder et sett kriterier for litterær kvalitet.

Det første kriteriet til Andersen (1987) er det *moralsk/politiske* kriteriet som handler om å vurdere en tekst ut ifra hva slags holdning den innehar (s. 18). I gjennomgangen konkretiserer Andersen kriteriene sine med sitater fra bokanmeldelsene, og et av utsagnene Andersen legger fram her, er: «Gir ei bitande avsløring av apartheid-systemet» (s. 18). Andersen hevder at flere litteraturkritikere trolig vegrer seg for å innrømme at de bruker et moralsk/politiske kriterium, men kriteriet er fortsatt høyst relevant og mye brukt. Et eksempel med nylig bruk av kriteriet, kan tas fra en anmeldelse av Sigmund Jensens nyeste roman

Taushetens tårn: «Når det er så fantastisk mye å kritisere i den dennesidige amerikanske politikken, hvorfor i all verden dikte opp mer?» (Farsethås, 2012, s. 46).

Andersens (1987) *kognitive* kriterium dreier seg om at kritikeren vurderer et verk ut ifra intellektuelt nivå og innhold av tankestoff, herunder også hvorvidt det oppnås ny erkjennelse og opplevelser på det eksistensielle plan (s. 19). Et eksempel på et sitat Andersen trekker fram herfra, er: «Boken gir næring til både tanke og tro» (s. 19).

Det *genetiske kriteriet* handler om det som ligger forut for teksten, eksempelvis produksjonen av boka, samt litteratursosiologiske aspekter ved verket: tidligere utgivelser av forfatteren, verket sin plass i litteraturhistorien, teksten sin originalitet sammenliknet med tekster som er utgitt før og så videre (Andersen, 1987, s. 21). Et av sitatene Andersen framhever her, er: «Forhastet utgivelse. Ikke godt nok bearbeidet» (s. 21).

De neste kriteriene er et sett *estetiske kriterier* (Andersen, 1987, s. 22). Det første er *kompleksitet*, som handler om å vurdere en tekst ut ifra hvorvidt den har flere nivåer og tolkningsmuligheter. Kriteriet innebærer ikke at en tekst må være vanskelig å lese for å være god, men at den ikke er ikke er endimensjonal, formelaktig eller klisjéfull. Et eksempel på et utdrag Andersen her trekker fram, er: «X er en bok med mange fasetter, og sterk leserappell på flere plan» (s. 22).

Det neste estetiske kriteriet er *integritet*, som handler om hvorvidt en tekst oppfattes som en helhet (Andersen, 1987, s. 23). Et sitat Andersen her kommer med som eksempel, er: «En hakkemat av påbegynte essays, uavsluttede noveller, småstubber på rim, nye og gamle blødmere» (s. 23).

Intensitet er det siste estetiske kriteriet. Dette handler om teksten sin evne til å holde på leseren (Andersen, 1987, s. 24). Det er mange egenskaper ved teksten som kan bidra til dette: en spennende handling, et sanselig språk, en ubehagelig stemning og mer. Et eksempel på et sitat som Andersen trekker fram her, er: «Han viser det i levende bilder som brenner seg inn i sinnet» (s. 24).

5.2. Erik Bjerck Hagen

Litteraturviter og –kritiker Erik Bjerck Hagen (2004) presenterer i boka *Litteraturkritikk* først sju symptomer på kvalitet, altså sju tegn på eller måter å fornemme kvalitet. Symptomene kan kort oppsummeres slik (s. 26–30):

- 1) «Fysiske reaksjoner»

- 2) «Det verket er godt som lar seg beskrive som godt.»
- 3) Konsensus: «Dersom andre liker det vi misliker eller omvendt, *kan* det være et tegn på at vi har følt eller tenkt galt med hensyn til saken det gjelder.»
- 4) «[V]arighet over tid»: verk som tåler gjenlesing
- 5) «[D]en rolle verket spiller i våre liv når vi tenker på det.»: bøkene som «konstituerer vår horisont».
- 6) Språklige kvaliteter: «Dersom vi er engstelige for å gå glipp av et eneste ord eller en eneste betydningsvalgør i en bok, taler alt for at den er god og litterær på den rette måten.»
- 7) Storhet: «[E]n behagelig fornemmelse av å være mindre enn verket.»

Etter gjennomgangen av symptomene, omtaler Hagen tre målestokker for kvalitet som han kaller *urkriterier* da han anser disse som forholdsvis stabile historisk sett (s. 44). Han understreker at urkriteriene bør bli sett på som brede og potensielt overlappende kvalitetskriterier, og kaller dem *virkelighet*, *oppriktighet* og *fremmedhet*. Alle tre er i utgangspunktet estetiske kriterier, men de innehar også moralske og kognitive egenskaper.

Virkelighet handler om hvorvidt en tekst er virkelighetsskapende (Hagen, 2004, s. 45). Med dette menes ikke at en science fiction- eller fantastisk roman ut ifra kriteriet er dårligere enn en realistisk roman. Virkelighetskriteriet handler om teksten sin evne til å få oss til å akseptere den litterære verdenen vi leser oss inn i. Forfattere som skaper «fiksjonelle virkeligheter vi ikke har problemer med å akseptere som reelle mens vi leser, selv om vi vet at de bare beskriver *tenkte* eller *mulige* virkeligheter» oppfyller dette kriteriet (s. 46, forfatterens kursivering).

Et verk sin *oppriktighet* dreier seg om troverdighet, både hos teksten og da forholdsvis automatisk hos forfatteren. Oppriktighetskriteriet handler om å tro på verket og forfatteren, at verket er gestaltet på «en måte som teksten eller opphavsmannen antas å stå fullt inne for», jamfør retorikkens *etos*-begrep (Hagen, 2004, s. 45).

Det tredje urkriteriet Erik Bjerck Hagen omtaler, er *fremmedhet* (2004, s. 48). Dette kan grovt oversettes til originalitet, men til forskjell fra Andersens (1987) genetiske kriterium, som også kan handle om originalitet, handler fremmedhetskriteriet om en storhet, om det som «får[r] oss til å føle oss som fremmede i vårt eget hjem» (Bloom 1994, gjengitt etter Hagen, 2004, s. 48). Dette kan knyttes tilbake til Longinos (1996) og det opphøyde eller det sublime. Motsatt er «et kjennetegn ved mer alminnelig litteratur [...] mangel på frihet og

uberegnelighet», mens stor litteratur «vet vi ikke hvor vi har før siste ord er lest, og et slikt ord kan like gjerne være en ny begynnelse som en stabil stans.» (Hagen, 2004, s. 48).

Kan hende kunne Hagens (2004) symptomer i min sammenheng vært vel så interessante som urkriteriene hans. Bokomtaler er korte tekster, ofte så korte at der ikke er rom for analyser og direkte vurderinger. Slik jeg tolker det, handler symptomene til Hagen om mer eller mindre umiddelbare reaksjoner på verket heller enn mer gjennomtenkte målestokker for kvaliteten på det, som urkriteriene kan sies å være. Jeg anser derfor *kvalitetskriterier* som mest relevante som analyseverktøy av skriftlig litterær vurdering, så det er urkriteriene som blir med videre i den teoretiske verktøykassa mi. Slik blir kategoriene jeg henter fra Hagen også i større grad sidestilt med Andersens (1987) kriterier enn de hadde blitt dersom jeg hadde valgt å bruke kvalitetssymptomene.

5.3. Bibliotek

Selv om teorien innen litteraturkritikken er overførbar til analyser av bokomtaler fra bibliotek, bør det ikke overses at det kan finnes særbibliotekariske kriterier. Et av spørsmålene i surveyundersøkelsen til Jofrid Karner Smidt (2002) var «Hvilke egenskaper ved en roman setter du stor pris på?» (s. 114). Respondentene skulle rangere 13 mulige egenskaper ved romaner etter en 5-delt skala, med ytterpunktene «Svært viktig» og «Uten betydning». Resultatet ble slik¹³:

---

¹³ Tallene er en prosentvis sammenslåing av de to første verdiene i skalaen, altså «Svært viktig» og «Viktig», og tar ikke hensyn til for eksempel dem som har krysset av «Av en viss betydning». Smidt presenterer en forenklet tabell «for å bedre oversiktligheten» (2002, s. 114).

Tabell 5.1. Jofrid Karner Smidt: «Hvilke egenskaper ved en roman setter du pris på?»

At den er tankevekkende	84
At den griper meg følelsesmessig	74
At språket er variert	68
At den er underholdende	64
At den overrasker	47
At den har humor	39
At den har en spennende handling	33
At den er intellektuelt utfordrende	32
At den tar opp etiske spørsmål	24
At den tar opp aktuelle samfunnsproblemer	19
At den gir positive forbilder	13
At den provoserer meg	13
At den er lettlest	4

At romaner er tankevekkende, gripende, har et variert språk eller er underholdende var altså det viktigste for norske bibliotekarer. Det absolutt minst viktige var at romanen er lettlest. Mindre viktig var også at boka provoserer, gir positive forbilder og tar opp samfunns- og etiske spørsmål. Sett opp mot Per Thomas Andersen (1987) og Erik Bjerck Hagen (2004) sine kriterier for litterær kvalitet, setter bibliotekarene pris på kognitive og estetiske sider ved romaner, mens moralsk/politiske sider er mindre viktige for dem. Det nest viktigste for bibliotekarene, at romanen er gripende, er derimot ikke like lett å finne en slags ekvivalent til hos litteraturteoretikerne. I etterkant av analysene i «Kritikk og kriterier» presenterer Andersen (1987) imidlertid ytterligere ett kriterium: det *affektive* (s. 25). Andersen ser et affektivt kriterium svært mye brukt i norsk litteraturkritikk; kritikeren sin affektive reaksjon på teksten har etter hans syn ofte en overordna funksjon i anmeldelsen. Årsaken til at han likevel har valgt å utelukke dette fra analysen er at han anser det affektive kriteriet som så relativt og subjektivt at det ikke er etterprøvbart for andre enn den aktuelle anmelder. Kriteriet kommer dessuten helst ikke fram i et konkluderende språk:

I norsk litteraturkritikk er det ikke uvanlig at man slutter fra premiss – det vil si fra kriterium – til *affektasjon*, og så videre fra affektasjonen til konklusjonen. [...] [Det får] i mange norske anmeldelser en overordnet funksjon og kommer inn mellom premiss og konklusjon ofte uavhengig av hva slags kriterium man bygger på i

utgangspunktet. [...] Det affektive kriteriet er relativt vanlig i norsk litteraturkritikk, men det er ikke alltid så lett å vise det fram i et isolert sitat. (s. 25).

Andersen skriver at det affektive ligger i stilen i anmeldelsen, og er gjerne uttrykt implisitt ved hjelp av for eksempel ironi eller patos, eller det polemiske og det patetiske. Han har derfor ikke tatt med noen sitateksempler her.

Kan hende er det affektive mer nærliggende Hagens (2004) *symptomer*: kanskje handler dette mer om en umiddelbar reaksjon på verket, enn en gjennomtenkt vurdering. Men ut ifra Smidts (2002) undersøkelser ser det ut til at emosjonelle reaksjoner på romaner er viktig for bibliotekarene, og det er derfor tenkelig at dette kommer direkte til uttrykk også skriftlig. I en bok om forholdet mellom litteraturteoretikere og lesere skriver dessuten Karin Littau (2006) at mens litteraturteoretikere anser lesing som «‘an occasion for interpretation’», anser lesere, her representert ved redaktører og medlemmer av en bokklubb, lesing som «‘an occasion of feeling’» (Tompkins, 1980, Radway, 1997, gjengitt etter Littau, 2006, s. 139). Derfor er dette noe jeg også vil ha med som et potensielt kriterium under analysene, og jeg har valgt å kalle dette et *emosjonelt* kriterium.

I Smidt (2002) sine intervjuer kommer det fram at bibliotekarene gjerne tillegger litteraturen en nytteverdi – dette gjelder da særlig populærlitteraturen. Bibliotekarene sier altså at populærlitteraturen innehar en instrumentell kvalitet – at når den kan skape leselyst og gi lesetrening, har den en verdi – og forsvarer slik innkjøp av populærlitteratur. I tillegg kan det tenkes at de bibliotekansatte ofte kan knytte bokomtalene sine opp mot noe aktuelt, noe som på en eller annen måte speiler tiden. Eksempler kan være årstiden eller en kommende høytid eller nyhetsbildet, og at de bibliotekansatte slik forteller leseren at «dette er bra, særlig akkurat nå». Dette kan til dels knyttes opp mot en annen og senere artikkel av Per Thomas Andersen, «Danjanistikk og kritikk» (1995), som omhandler det Andersen anser som en i økende grad visuell litteraturjournalistikk med persons- og nyhetsfokusering. Nytte- og nyhetskriteriet vil jeg også ta med meg i nærlesningen av bokomtalene. Jeg behandler disse som ett kriterium: et *instrumentelt/aktuelt* kriterium.

Per Thomas Andersens (1987) genetiske kriterium handler om å knytte en tekst opp mot det som er *forut* for den. Bibliotekansatte omtaler både nyere og eldre verk, og derfor blir også utgivelser, hendelser og annet som har forekommet *etter* et verks utgivelse omtalt. Jeg har skilt ut dette som et eget kriterium som jeg har kalt *omvendt genetisk*. Jeg kunne ansett dette som en forlengelse av Andersens genetiske kriterium, men jeg har valgt å skille behandle disse atskilt fordi jeg mener det omvendt genetiske handler om noe særegent ved bibliotekene. Gammelt og nytt, smalt og bredt er sidestilt på en annen måte enn andre steder i

den litterære institusjon. Kriteriet kan belyses av hermeneutikken og Hans-Georg Gadamer (2010) begreper *forståelse*, og *virkningshistorie*. Ifølge Gadamer er forståelsen alltid i utvikling: «Forståelse er [ikke] bare en reproduktiv virksomhet, men alltid også en produktiv virksomhet.» (s. 335). Vår forståelseshorisont endres kontinuerlig, og forståelsen vi får av et klassisk litterært verk i dag ville nødvendigvis være annerledes om vi hypotetisk sett skulle lese boka på det tidspunktet den kom ut:

Enhver tidsalder må forstå en overlevert tekst på sin måte, ettersom teksten tilhører en helhetlig overlevering som denne tidsalderen har en saklig interesse i og som den forsøker å forstå seg selv i lys av. Den egentlige meningen med en tekst, slik den taler til fortolkeren, er nettopp ikke avhengig av det okkasjonelle ved forfatteren og hans opprinnelige publikum. (s. 334).

Men forståelsen er alltid preget av, og aldri separat fra, historien: «Selv når livet forandrer seg på en voldsom måte, for eksempel under revolusjoner, bevares i den angivelig totale forandringen langt mer av det gamle enn noen er klar over, og slutter seg sammen med det nye til en ny form for gyldighet.» (s. 319). Klassiske verker er med på å forme vår måte å forstå verden på og motsatt. Når de bibliotekansatte tar i bruk det omvendt genetiske kriteriet, er det altså slik at de legger deres nåværende forståelseshorisont til grunn for å vurdere et verk som ble utgitt forut for denne nåværende forståelseshorisonten.

5.4. 12 teoretiske verktøy

Verktøykassen min består av tolv kriterier:

- Per Thomas Andersens (1987) kriterier:
  - o *moralsk/politisk, kognitivt, genetisk, kompleksitet, integritet og intensitet.*
- Erik Bjerck Hagens (2004) urkriterier:
  - o *virkelighet, oppriktighet og fremmedhet.*
- De mer bibliotekspesifikke kriteriene, inspirerte av Jofrid Karner Smidt (2002) og Per Thomas Andersen (1987, 1995):
  - o *emosjonelt, instrumentelt/aktuelt og omvendt genetisk*

Forhåpentligvis vil disse være til hjelp for å beskrive hva litterær kvalitet kan være for norske bibliotekansatte.

Med så mange kriterier som verktøy til en kvalitativ undersøkelse, kan det bli problematisk å opprettholde klare skiller mellom kategoriene. Å vurdere en bok ut ifra dens emosjonelle virkning, kan i tillegg til det emosjonelle kriteriet handle om intensitet, å skrive om et verks originalitet kan både være bruk av et genetisk og et fremmedhetskriterium. Å

vektlegge forfatteren bak boka en omtaler, kan være å ta i bruk både et genetisk og et oppriktighetskriterium, å kalle en bok lærerik kan handle om både det kognitive og det instrumentelle, og så videre. I dette ligger det en utfordring når det gjelder å være konsekvent i analysene, noe jeg naturligvis har etterstrebet å være. I de tilfellene et utsagn like gjerne kan være bruk av det ene som det andre kriteriet, anser jeg det som bruk av begge. Når et utsagn etter mitt skjønn i større grad er bruk av kriterium X enn kriterium Y, anser jeg det som bruk av det kriterium X, og dersom det samme problemet dukker opp igjen, er jeg påpasselig med å løse det på samme måte der.

6. Resultater

Alle kvalitetskriteriene er tatt i bruk i bokomtalene, noe som kan vitne om en bredde i kvalitetssynet blant norske bibliotekansatte. I tillegg har det dukka opp kriterier underveis i analysene. Materialet viser også en bredde i hvilke titler som blir omtalt, og den skriftlige framstillingen i bokomtalene er varierende. Samtidig er det noen tendenser som dominerer.

6.1. Bokomtalesjangeren

Bokomtalene i materialet mitt er veldig ulike når det gjelder lengde, språk og tone; der er store forskjeller både mellom nettsidene og mellom de enkelte bokomtaleforfatterne. Romanene dominerer blant titlene som blir omtalt, men samtidig er der en viss bredde. Noen av titlene (18 stykker) er omtalt på to nettsider, men kun én tittel er omtalt flere enn to ganger¹⁴.

Når det gjelder lengden på bokomtalene, er de fleste korte (0-200 ord):

Tabell 6.1. Bokomtalenes lengde

Lengde	Antall	Prosentandel
Korte (0-200 ord)	101	60,5 %
Middels (200-400 ord)	42	25,1 %
Lange (400- ord)	24	14,4 %
Totalt	167	

Samtidig er det et stort spenn mellom lengdene, og det forekommer bokomtaler på mer enn 700 ord. Brorparten av bokomtalene er svært korte, appellerende tekster. Andre er lange og i så stor grad analyserende at de minner mer om en litterær analyse enn en formidlingstekst. Andre igjen minner om forlagsomtaler med en beskrivende stil der det heller står hva boka handler om enn en vurdering av den: «Fortellingen viser ærbødighet overfor bøker og kunst, og handler om møter mellom religioner og kulturer. Og ikke minst er romantikk og kjærlighet viktige ingredienser!»¹⁵. Noen av bokomtalene minner om litteraturkritikk i det at det er en blanding av analyse og vurdering, mens andre er svært personlige tekster, i blant tvinnert inn i en tekst som også handler om annet enn det aktuelle verket.

---

¹⁴ Det kan være moro å merke seg at denne tittelen er omtalt hele 5 ganger! Dette gjelder romanen *Enken* av Gil Adamson. En fullstendig oversikt over titlene er vedlagt etter oppgaveteksten (Vedlegg 1).

¹⁵ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Bokens folk* av Geraldine Brooks, skrevet av Kirsten ved Eidsberg bibliotek

I presentasjonen av problemstillingen la jeg fram noen hypoteser som omhandler den skriftlige framstillingen i bokomtalen. 31 (18,6 %) av bokomtalen inneholder eller er i sin helhet klippet fra forlagsomtaler, anmeldelser og amatørkritikk. Dette tallet gjelder tilfeller der kilden ikke er oppgitt. Her er det verd å merke seg at de to største bibliotekene i materialet mitt, Oslo (34 bokomtaler) og Bergen (9 bokomtaler), ikke har noen forekomster av klipping og liming. Trondheim (7 bokomtaler) og Jærbibliotekene (herunder Stavanger, 22 bokomtaler) har hver kun én forekomst av dette. Østfold-bibliotekene har flest bokomtaler med klipping og liming: 9 av 17 bokomtaler, altså mer enn halvparten, inneholder dette. I materialet mitt er det også 5 tilfeller av sitering fra profesjonell kritikk der kilden er synlig. Det forekommer også at det nevnes hvilke litterære priser forfatteren har fått (9 tilfeller).

10,2 % (17 stykker) inneholder slik jeg ser det ingen eksplisitt kvalitetsbedømming utover det som kan tolkes som en vurdering i seg selv: At verket i det hele tatt er omtalt. Sistnevnte gjelder for øvrig ikke absolutt alle tilfeller: 7 av bokomtalen er faktisk ikke utelukkende positive. Det finnes for øvrig ingen bokomtaler der det omtalte verket blir «slaktet». Et eksempel på et utsagn som viser at bokomtaleforfatteren ikke er hundre prosent positiv til verket, er dette:

«Jeg syntes boka var litt tung å komme inn i, men ble absolutt fengnet av handlingen etter hvert.»¹⁶

Samtidig som leseren av bokomtalen her blir advart mot en litt treg start på romanen, forsøker bokomtaleforfatteren slik jeg ser det å oppmuntre leseren til å fortsette å lese.

Nesten halvparten (75 stykker (44,9 %)) av bokomtalen inneholder skrivefeil. Dette gjelder imidlertid alt fra små pirkefeil til større feil, men disse kunne fort blitt rettet ved å kontrollere bokomtalen ved hjelp av et tekstbehandlingsprogramms stavekontroll.

6.2. Omtalte titler

Sjangermessig er det romaner som dominerer blant de 191 omtalte titlene. Under romaner inngår alle slags romansjangre bortsett fra krim og spenning, fantastisk litteratur og science fiction som jeg har skilt ut som egne sjangre. Sjangre som historiske romaner, biografiske romaner og chick lit inngår altså her under romaner.

---

¹⁶ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Glassrommet* av Simon Mawer, skrevet av Carolyn ved Stavanger bibliotek

Tabell 6.2. Omtalte sjangre

Sjanger	Antall	Prosentandel
Romaner	140	73,3 %
Kriminal- og spenningsromaner	24	12,6 %
Noveller og fortellinger	8	4,2 %
Lyrikk	6	3,1 %
Grafiske romaner og tegneserier	6	3,1 %
Kortprosa	3	1,6 %
Fantastisk	1	0,5 %
Humor	1	0,5 %
Sci-fi	1	0,5 %
Hybrid	1	0,5 %
Totalt	191	

At romansjangeren dominerer og at smalere sjangre som lyrikk og kortprosa er lite representert, er ikke overraskende. Hans Jørn Nielsen kom også fram til dette i undersøkelsene av Litteratursiden.dk (2006, s. 29). Antallet titler i materialet hans, var 672. Av disse var 67,6 %¹⁷ romaner.

Prosentandelen av omtalt lyrikk er noe høyere hos meg enn hos Nielsens 0,4 %. Kun tre av titlene i Nielsens materiale var lyrikk. Noe høyere er også min prosentandel av noveller (Nielsens er 3,1 %). Hos Nielsen er tallet for kriminal- og spenningslitteratur høyere enn tallet mitt; blant Litteratursiden.dks titler er 19,1 % innen den sjangeren.

Årsaken til at det i mitt materiale forekommer noen flere titler av smal litteratur enn hos Nielsen (2006) kan skyldes den norske innkjøpsordningen. Norske bibliotekansatte har automatisk tilgang til et bredt utvalg av skjønnlitteratur, og oppdager kanskje slik lettere, og føler kanskje en større plikt overfor, litt «usynlige» titler og sjangre.

Når det gjelder titlenes språk og målform, er en stor andel av bøkene skrevet på eller oversatt til bokmål. En årsak til dette kan være at nesten alle bibliotekene i materialet mitt ligger i bokmålskommuner med bokmålsnære dialekter. Det eneste unntaket er Lom. Dette gjenspeiles i at 15,8 %, altså en meget høyere prosentandel enn snittet, av titlene Lom bibliotek har omtalt er på nynorsk.

¹⁷ Her har jeg slått sammen Nielsens tall for romaner, historiske romaner og chick lit. Om jeg også tar med kategorien han kaller «Biografiske romaner og biografier» (2006, s. 29), blir tallet 73,9 %.

Tabell 6.3. Utgavenes språk

Språk/målform	Antall	Prosentandel
Bokmål	169	88,5 %
Nynorsk	9	4,7 %
Engelsk	8	4,2 %
Hybrid (mellom målform og/eller språk)	4	2,1 %
Svensk	1	0,5 %
Totalt	191	

Materialet mitt viser videre (tabell 6.4.) at der en overvekt av norske bøker blant titlene, men andre land er også godt representert. Hovedvekten ligger imidlertid på europeiske og nordamerikanske land. Ved en sammenslåing av de anglosaksiske landene, ser vi at disse tilsvarer 30,4 %, og dette er altså ikke så langt fra andelen norske titler.

Den norske Forleggerforenings bransjestatistikk for 2010, viser at det blant medlemsforlagene ble utgitt nesten nøyaktig like mange norske som oversatte skjønnlitterære titler for voksne (Den norske Forleggerforening, 2011, s. 10). Medlemsforlagene utgjør cirka 80 % av det totale bokmarkedet (Den norske Forleggerforening, udatert). Trond Andreassens (2006) tall¹⁸ fra 2004 viser derimot at det totalt sett, altså inkludert forlag som ikke er medlemmer av forleggerforeningen, ble gitt ut nesten tusen flere utenlandske enn norske bøker (s. 263). Andreassens tabell viser også hvor mange av utgivelsene som ble kjøpt inn av innkjøpsordningen. Kun 4 % av de utenlandske utgivelsene ble innkjøpt, mens andelen norske som ble tatt inn, er 39 %. Dette kan forklare den høye andelen norske bøker som har blitt omtalt av de bibliotekansatte.

---

¹⁸ Tallene gjelder skjønnlitteratur for både voksne og barn, men tallet for utgivelser for barn (398) er lavt sammenliknet med det totale (2628).

Tabell 6.4. Originalutgivelsens nasjonalitet.

Nasjonalitet	Antall	Prosentandel
Norge	80	41,9 %
USA	29	15,2 %
Storbritannia	19	10,0 %
Sverige	15	7,9 %
Canada	9	4,7 %
Danmark	8	4,2 %
Finland	7	3,7 %
Frankrike	6	3,1 %
Tyskland	4	2,1 %
Japan	3	1,6 %
Irland	2	1,0 %
Russland	2	1,0 %
Ungarn	2	1,0 %
Australia	1	0,5 %
Italia	1	0,5 %
Libanon	1	0,5 %
Slovenia	1	0,5 %
Tsjekkia	1	0,5 %
Totalt	191	

Årstallene for titlene som er omtalt (tabell 6.5 og 6.6), gjelder utgivelsesåret for det første opplaget eller den første utgivelsen av utgaven. Dersom tittelen for eksempel er en oversatt klassiker, vil den første utgivelsen av akkurat denne oversettelsen her være gjeldende. Når en bokomtale omhandler en serie uten at spesifikke bind i serien er framhevet, har jeg laget én innførsel av hele serien. Disse får dermed et spekter av utgivelsesår.

En stor andel av bøkene som er omtalt, er utgitt samme år (2011) og året før bokomtalen er skrevet. Samtidig forekommer det også omtaler av eldre titler, den eldste er fra 1939.

Tabell 6.5. Titlenes utgivelsesår

Årstall	Antall	Prosentandel
2011	34	17,8 %
2010	70	36,6 %
2009	14	7,3 %
2008	11	5,8 %
2007	5	2,6 %
2006	4	2,1 %
2005	2	1,0 %
2004	7	3,7 %
2003	2	1,0 %
2002	5	2,6 %
2001	4	2,1 %
2000	4	2,1 %
1999	2	1,0 %
1996	2	1,0 %
1993	1	0,5 %
1992	1	0,5 %
1988	1	0,5 %
1987	1	0,5 %
1986	1	0,5 %
1984	1	0,5 %
1983	1	0,5 %
1982	1	0,5 %
1977	1	0,5 %
1976	2	1,0 %
1970	1	0,5 %
1966	1	0,5 %
1956	1	0,5 %
1952	1	0,5 %
1948	1	0,5 %
1946	1	0,5 %
1939	1	0,5 %
Flere år (serier)	7	3,7 %
Totalt	191	

Ved en sammenslåing av hvert tiår blir tabellen seende slik ut:

Tabell 6.6. Titlenes utgivelsesår, tiårene sammenslått

Årstall	Antall	Prosentandel
2010-tallet	104	54,5 %
2000-tallet	58	30,4 %
1990-tallet	6	3,1 %
1980-tallet	6	3,1 %
1970-tallet	4	2,1 %
1960-tallet	1	0,5 %
1950-tallet	2	1,0 %
1940-tallet	2	1,0 %
1930-tallet	1	0,5 %
Flere år (serier)	7	3,7 %
Totalt	191	

6.3. Uforutsette kriterier

Under lesningen av bokomtalen, var det noen uforutsette kriterier som gikk igjen. Enkelte av de bibliotekansatte omtaler bøker som morsomme uten noen utbrodering av hvorfor den aktuelle teksten oppleves som humoristisk. Hva slags reaksjoner eller opplevelser humoren skaper annet enn for eksempel latter, kommer i disse tilfellene ikke fram. Å skrive at bøker er morsomme kan tolkes som bruk av Hagens (2004) fremmedhetskriterium; å sette pris på humor er på et vis det samme som å sette pris på å bli overraska. Fremmedheten hos Hagen kan knyttes til sublime, og til antikkens tragedie: «Tragedien er jo efter sin natur majestetisk og pompøs.» (Longinos & Kleve, 1996, s. 27–28) og «En tragedie er [...] en efterligning av en alvorlig, i seg selv sluttet handling av et visst omfang, [...] og gjennom frykt og medlidenhet fører den til den renselse som hører slike sinnstemninger til.» (Aristoteles mfl., 1997, s. 35). Motsatt har vi komedien, som er en «efterligning av mennesker som er ringere enn gjennomsnittet. [...] Det latterlige er [...] en eller annen feil eller uskjønnhet som ikke er smertende eller sårende, likesom jo den komiske maske – for å ta noe nærliggende – er uskjønn på en måte og forvrent, men uten smerte.» (s. 33). Etter mitt syn viser denne motsetningen mellom storheten og det latterlige at å reagere på litteratur med humor er snakk om noe annet enn Hagens (2004) fremmedhetskriterium. Smidt (2002) sin surveyundersøkelse viser dessuten også at mange bibliotekarer verdsetter humor; 39 prosent av de spurte mener «[a]t den har humor» er en viktig eller svært viktig egenskap ved en roman (s. 114). Jeg har på bakgrunn av dette definert et *humoristisk* kriterium.

Noen bibliotekansatte omtaler bøker som lettleste, i positiv og appellerende forstand. Noen ganger er dette ment som et slags ufarliggjøring for en bok som kanskje kan framstå som vanskelig, andre ganger er det en beskrivelse av boka som potensiale for virkelighetsflukt. I Smidt (2002) sin surveyundersøkelse svarte fire prosent at lettlesthet er viktig for dem, og det er heller ikke mye brukt i mitt materiale. Men jeg har likevel skilt det ut som et eget kriterium, *lettlesthet*.

Med alle de 14 kriteriene samlet, blir en oversikt over disse seende slik ut:

Tabell 6.7. Alle kriteriene sortert etter opphav

Kriterier
Moralsk/politisk
Kognitivt
Genetisk
Kompleksitet
Integritet
Intensitet
Virkelighet
Oppriktighet
Fremmedhet
Emosjonelt
Instrumentelt/aktuelt
Omvendt genetisk
Humoristisk
Lettlesthet

6.4. Kvalitetskriteriene

Tabellen nedenfor illustrerer bredden i kvalitetssynet; alle de 14 kvalitetskriteriene er tatt i bruk i bokomtalen. Samtidig er det noen kriterier som dominerer, og andre som er mindre brukt.

Tabell 6.8. Kriteriene sortert etter hyppighet

Kriterium	Antall forekomster	Prosentandel av totalt antall
Intensitet	61	36,5 %
Instrumentelt/aktuelt	41	24,6 %
Genetisk	38	22,8 %
Kognitivt	31	18,6 %
Moralsk/politisk	29	17,4 %
Humoristisk	26	15,6 %
Oppriktighet	22	13,2 %
Emosjonelt	22	13,2 %
Fremmedhet	18	10,8 %
Omvendt genetisk	17	10,2 %
Kompleksitet	16	9,6 %
Integritet	14	8,4 %
Virkelighet	13	7,8 %
Lettlesthet	7	4,2 %

6.4.1. Intensitet

Tekstens intensitet er kriteriet som etter mine tolkninger er absolutt mest brukt i materialet mitt. Tekster som på ulike måter inneholder «kroker» «som teksten fester i leseren for å dra ham med seg gjennom hele tekstforløpet» (Andersen, 1987, s. 24), ser altså ut til å være populært blant bibliotekansatte. Blant de 61 forekomstene er dette et eksempel:

«Mankell skriver så det gnistrer og det er umulig å ikke bli grepet av denne fortellingen.»¹⁹

Bokomtaleforfatteren skriver altså her at teksten inneholder «kroker» som det er umulig å ikke bli revet med av. Dette overlapper dessuten med et emosjonelt kriterium: Den bibliotekansatte skriver at hun blir «grepet av» teksten.

Et annet eksempel er dette:

«En drivende god krim som holder leseren i spenning helt til siste side.»²⁰

¹⁹ Sitatet er hentet fra en usignert omtale av romanen *Daisy sisters* av Henning Mankell, skrevet av en ansatt ved Drammensbiblioteket.

²⁰ Sitatet er hentet fra en omtale av kriminalromanen *Skinndød* av Thomas Enger, skrevet av Siv E. Hansen ved Larvik bibliotek

Definisjonen på kriminallitteratur er «underholdende, spenningsfylt litteratur, hvor spenningen gjelder etterforskning og oppklaring av en forbrytelse.» (Kriminallitteratur, 2012). Slik sett bruker bokomtaleforfatteren intensitetskriteriet for å fortelle at hun mener at *Skinndød* er vellykket sjangermessig.

6.4.2. Instrumentelt/aktuelt

Det er mange av de bibliotekansatte som etter mitt syn skriver at bøkene de omtaler er gode fordi de har en form for nytteverdi eller passer godt til et visst formål, eller at de er aktuelle i lys av nyhetsbildet eller liknende. I materialet mitt er det slik jeg ser det 41 (24,6 %) forekomster av dette. Et eksempel som gjelder et aktualitetskriterium er dette:

«Haruki Murakamis novellesamling med historier etter det store skjelvet i Kobe i 1995 er igjen aktuell nå som landet er blitt rammet av et nytt og større skjelv.»²¹

Bokomtaleforfatteren skriver at boka var « aktuell igjen » på tidspunktet på grunn av det store jordskjelvet og tsunamibølgen ved Tōhoku i Japan i mars 2011. Etter mitt syn skriver hun her at boka var ekstra god på tidspunktet fordi den kunne leses i lys av katastrofen som foregikk akkurat da, og slik gi leseren noe ekstra.

Et annet eksempel, som gjelder bruk av et instrumentelt kriterium, er dette:

«På utkikk etter god og laaang sommerlesning?»²² (usignert, Romerike)

Bokomtaleforfatteren gir boka en nytteverdi i det at hun kaller den sommerlesing. At bokomtaleforfatteren humoristisk betont velger å kalle romanen for «laaang» lesing, skyldes at boka er på 687 sider.

Det instrumentelle kriteriet er tatt i bruk i samtlige av omtalene av lyrikk²³. Antall omtaler av lyrikk er imidlertid kun 3, da to av disse inneholder omtaler av henholdsvis to og tre titler. Men det er likevel interessant å merke seg at de bibliotekansatte i materialet mitt tillegger lyrikken en nytteverdi. Her er eksempler fra de tre bokomtalene:

---

²¹ Sitatet er hentet fra en omtale av novellesamlingen *Etter skjelvet* av Haruki Murakami, skrevet av Mildrid ved Trondheim bibliotek

²² Sitatet er hentet fra en usignert omtale av romanen *Vi, de druknede* av Carsten Jensen, publisert på nettstedet til bibliotekene i Romerike.

²³ En oversikt over kriterienes hyppighet per sjanger er vedlagt etter oppgaveteksten (Vedlegg 2).

«Jeg nøler likevel ikke med å anbefale *Spor, snø* til alle som er nysgjerrige på denne diktformen.»²⁴

«Ofte blir jeg spurt om dikt til spesielle anledninger og det er jeg ikke alltid like glad for – dikt trenger ingen anledning for å bli lest og nytt. Kanskje nytes de aller best uten noen som helst foranledning. Disse to samlingene kan taes [sic] fram og leses når-som-helst og helst bare for din egen del.»²⁵

«Inntak av Science fiction kan fungere som intellektuell beredskap, den speiler tida og strekker linjene videre, langt framover. Dikthylla kan også sees på som en slags beredskap, velegnet for mer akutt hjelp.»²⁶

Bokomtaleforfatterne legger her mer vekt på *sjangeren* heller enn de utvalgte diktene. Jeg tolker dette som forsøk på å «åpne» lyrikksjangeren, med de konkrete titlene som eksempler. Det midterste utsagnet vitner imidlertid nærmest om noe kontrainstrumentelt; den bibliotekansatte skriver at de omtalte diktsamlingene *ikke* trenger noen anledning. Men ved å poengtere at dikt kan leses når som helst, mener jeg at hun tar i bruk nettopp det instrumentelle kriteriet. Det instrumentelle i vedkommendes arbeidssituasjon blir her problematisert; å bli spurt om dikt til spesifikke anledninger, er ikke blant hennes favorittoppgaver.

6.4.3. Genetisk

Et av sitateksemplene Andersen (1987) legger fram når han gjennomgår det genetiske kriteriet, er «[x] har stor litterær produksjon bak seg» (s. 21). Slik jeg ser det handler dette ikke direkte om den aktuelle tekstens isolerte kvalitet, men mer om forfatterens status og en forventning til verket. Dette kan, på samme måte som Hagens (2004) oppriktighetskriterium, knyttes til etos-begrepet. Men mens oppriktighetskriteriet handler om forfatteren og verket, handler det genetiske i stor grad om utenomtekstlige kvaliteter. Det er mange tilfeller av

---

²⁴ Sitatet er hentet fra en omtale av lyrikksamlingen *Spør, snø* av Jan Erik Vold, skrevet av Astrid ved Deichmanske bibliotek.

²⁵ Sitatet er hentet fra en omtale av lyrikksamlingene *Sorgen, sangen, veien* og *En som het Abel Ek* av Jan Erik Vold, skrevet av Astrid ved Deichmanske bibliotek

²⁶ Sitatet er hentet fra en omtale av lyrikantologiene *Emosjonell førstehjelp: 101 dikt som kan redde livet ditt*, *Blødende hjerter: kjærlighetsdikt for hudløse og høyspente* og *Stenen som bestandig faller: dikt om angst* av, skrevet av Åshild ved Deichmanske bibliotek.

liknende utsagn i materialet mitt; 38 (22,8 %) av bokomtalene inneholder et genetisk kriterium.

Et eksempel på bruk av kriteriet, er:

«Forfatteren er også journalist og radiokosør [sic], kjent under signaturen HC. Han har også gitt ut “Gift med Lullen”.»²⁷

Bokomtaleforfatteren knytter i dette utsagnet boka opp mot forfatteren, både som forfatter og som utøver av andre yrker.

Her er et annet eksempel:

«Kerstin Ekman er alltid verdt å lese.»²⁸

Slik jeg ser det, skriver bokomtaleforfatteren her at *alt* forfatteren har skrevet er bra. Slik både vises og oppstår en sterk forventning om at den omtalte boka også er bra.

6.4.4. Kognitivt

Forekomsten av det kognitive kriteriet til Andersen blant bokomtalene i materialet mitt, er 31 (18,6 %). Blant Smidt (2002) sine respondenter svarte hele 55 % at de leser skjønnlitteratur for å få «kunnskap om andre tider, miljø og kulturer» (s. 113). 32 % mente at det er viktig at en roman er intellektuelt utfordrende (s. 114).

Her er det en forskjell mellom mine og Smidts (2002) resultater. En årsak til dette kan være bokomtalen som sjanger. Kan hende er det slik at tekstens kunnskapstilfang og evne til å skape ettertanke blir satt pris på blant bibliotekansatte, men at dette ikke nødvendigvis kommer til syne i bokomtalene. Bokomtalen som kort og appellerende tekst er kanskje ikke den beste plattformen for slike vurderinger.

Et eksempel på etter min mening bruk av et kognitivt kriterium, er dette:

«[...] spekket med sirlige, veslevoksne betraktninger og mer eller mindre nyttige kjemifakta.»²⁹

---

²⁷ Sitatet er hentet fra en usignert omtale av romanen *Plankeneger* av Halvard C. Hanssen, publisert på nettstedet til bibliotekene i Østfold.

²⁸ Sitatet er hentet fra en usignert omtale av romanen *Mordets praksis* av Kerstin Ekman, publisert på nettstedet til bibliotekene i Romerike.

Slik jeg ser det, skriver bokomtaleforfatteren at han setter pris på disse faktaene og betraktningene både som et slags kognitivt krydder, men også som nyttig informasjon. Han vurderer altså «kunnskapstilfanget i teksten» (Andersen, 1987, s. 19).

Et annet eksempel er dette:

«[...] tekster som fører med seg både nye ettertankar og kjende og kjære detteharegtenktsjøltankar.»³⁰

Den bibliotekansatte skriver at boka får henne til å tenke, og at tankene den skaper er både nye og bekreftende. Hun vurderer altså boka ut ifra dens tankekraft (Andersen, 1987, s. 19).

6.4.5. Moralsk/politisk

Forekomsten av bruk av det moralsk/politiske kriteriet i materialet mitt, er 29 (17,4 %). Nielsen (2006) og Smidt (2002) sine undersøkelser har vist at dette er et vanlig kvalitetskriterium blant bibliotekansatte. Blant Smidts respondenter svarte henholdsvis 24 og 19 prosent at de syntes det er viktig eller svært viktig ved en roman at den tar opp etiske spørsmål eller aktuelle samfunnsspørsmål (s. 114). Hos Nielsen (2006) satte bibliotekarene pris på underholdende romaner med «noe mer», som blant annet problemdebatt, kritisk synsvinkel og samfunnsskildringer (s. 33).

Et eksempel på det jeg tolker som bruk av et moralsk/politisk kriterium, er dette:

«Jeg [...] opplevde det som befriende med en historie som tar på alvor venners svik og følelsen av å være forlatt og sviktet og ikke minst medias uhyrlige makt når det gjelder å knuse et menneske»³¹

Etter mitt syn skriver den bibliotekansatte her at hun setter pris på bokas moralske («som tar på alvor venners svik») og samfunnsmessige («medias uhyrlige makt») aspekter.

Et annet eksempel er dette:

---

²⁹ Sitatet er hentet fra en omtale av kriminalromanen *Det søte i bunnen av kaken* av Alan Bradley, skrevet av Ragnar Rørnes ved Bergen offentlige bibliotek.

³⁰ Sitatet er hentet fra en omtale av kortprosa- og lyrikksamlingen *Mitt danske album* av Lars Saabye Christensen, skrevet av Rita ved Lom bibliotek.

³¹ Sitatet er hentet fra en omtale av kriminalromanen *Dødens sirkel* av Chris Tvedt, skrevet av Aud Jorunn ved Stavanger bibliotek.

«Det er de naturnære og mangslugne [sic] medlemmene i denne gjengen som er våre fremste folk, de er lett å heie på i et samfunn preget av kynisme og vold og høye gjerder [...]»³²

Bokomtaleforfatteren skildrer en kontrast i romanen: De naturnære og sammensatte menneskene versus det kyniske og voldelige sikkerhetssamfunnet. Slik jeg tolker det, setter hun pris på at romanen engasjerer henne til å «heie på» det gode i et mindre godt samfunn. Begge disse eksemplene viser etter mitt syn bibliotekansatte som setter pris på at der er «[...] en *holdning* i teksten [...]» (Andersen, 1987, s. 18).

6.4.6. Humoristisk

Mot Smidts (2002, s. 114) 39 % som setter pris på humor i romaner, er det i 15,6 % (26 stykker) av bokomtalene i mitt materiale tatt i bruk et humoristisk kriterium. Bokomtalesjangeren kan også være årsaken til forskjellen her. Humor henger på mange måter sammen med noe personlig og emosjonelt, da glede og latter er følelser og fysisk. Selv om noen av bokomtalene i materialet mitt er personlige, er det de korte og appellerende bokomtalene med mye vekt på bøkens handling som dominerer.

Følgende utdrag er uansett et eksempel på bokomtaleforfattere som setter pris på en teksts humor i seg selv:

«Humoristisk og uten moralisme. Forfatteren tar situasjoner og personer på kornet.»³³

Bokomtaleforfatteren skriver direkte at boka er humoristisk, med en liten forklaring av hva hun mener er morsomt.

Et annet eksempel på bruk av kriteriet, er dette:

«Jeg humret meg gjennom boka, og noen ganger måtte jeg le høyt.»³⁴

---

³² Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Flommens år* av Margareth Atwood, skrevet av Åshild ved Deichmanske bibliotek.

³³ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Kjærlighet for viderekomne* av Marianne Fastvold, skrevet av Nina Halvorsen ved Larvik bibliotek.

³⁴ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Kollektivt selvmord* av Arto Paasilinna, skrevet av Astrid F. Aamodt ved Skedsmo bibliotek.

Den bibliotekansatte deler her den fysiske opplevelsen av boka, som hun, slik jeg ser det, satte pris på at var så morsom at hun til og med lo høyt.

6.4.7. Oppriktighet

Oppriktighetskriteriet er brukt 22 ganger (13,2 %). I blant forekommer det formuleringer der forfatteren, i stedet for teksten, er subjekt, uten at jeg har klassifisert dette som bruk av et oppriktighetskriterium. Forfatteren som person er egentlig ikke vektlagt – det er bare snakk om en formuleringsmåte som til tider har vært vanskelig å skille fra oppriktighetskriteriet.

Et eksempel på det jeg tolker som bruk av oppriktighetskriterier, er uansett dette:

«Forfatteren har selv vært FN-soldat i Libanon, og det bærer fortellingen preg av.»³⁵

Bokomtaleforfatteren skriver her at hun mener at det at forfatteren selv er eks-FN-soldat, er en styrke for troverdigheten til boka. Hun setter pris på bokas autenticitet: Når forfatteren faktisk har opplevd det han skriver om, oppleves teksten som ekte.

Dette er et annet eksempel på bruk av oppriktighetskriteriet:

«Steens lavmælte framstilling av Richard Løvehjertes liv gjør boka til en fascinerende og troverdig roman [...]»³⁶

Dette er et eksempel jeg mener er litt i grenseland mellom «bare en formuleringsmåte» og en virkelig bedømming av romanen etter et oppriktighetskriterium. Her mener jeg imidlertid at forfatteren er vektlagt, nærmere bestemt forfatterens stil, som bokomtaleforfatterens mener gjør fortellingen troverdig.

6.4.8. Emosjonelt

Som forventet ut ifra Smidts (2002) surveyundersøkelse, ble det jeg kaller et emosjonelt kriterium tatt i bruk. 22 (13,2 %) av bokomtalene inneholder slik jeg ser det en vurdering ut ifra et emosjonelt kriterium, altså en vurdering av verket ut ifra de følelsesmessige reaksjonene hos bokomtaleforfatterne. Blant Smidts respondenter var det imidlertid hele 74 %

---

³⁵ Sitatet er hentet fra en omtale av spenningsromanen *Aksjonen* av Rune Nøstvik, skrevet av Aud Jorunn ved Stavanger bibliotek.

³⁶ Sitatet er hentet fra en usignert omtale av romanen *Løvehjerte* av Thorvald Steen, skrevet av en ansatt ved Asker bibliotek.

som svarte at en viktig egenskap ved en roman er at den er følelsesmessig gripende (s. 114). Også her ser jeg på bokomtalesjangeren som en mulig årsak: De ofte korte og nøkterne tekstene har kanskje ikke rom for bruk av et så personlig kriterium.

Et eksempel på det jeg mener er bruk av et emosjonelt kriterium, er:

«I første bind ble jeg raskt grepet av teksten og beskrivelsen av faren som døde skapte sterke følelser hos meg. Det viste seg imidlertid å være småtteri mot det som ventet meg i bind to.»³⁷

Bokomtaleforfatteren skriver eksplisitt at hun ble sterkt følelsesmessig grepet av første bind, og i enda større grad grepet av bind to.

Et litt annet eksempel er dette:

«Noen bøker blir jeg litt glad i, de blir som en kjær venn. Ikke en som jeg tenker på hele tiden, men som når jeg ser den igjen blir glad og tenker: Der er du, ja, så fint! Deg hadde jeg helt glemt, du er jo så god! Og så får jeg lyst til å klappe litt på boken, holde i den, og kanskje lese litt her og der.»³⁸

Den bibliotekansatte skriver her altså om et slags vennsforhold til bøker. I tillegg skriver hun om en slags fysisk glede over bøker hun er «glad i».

6.4.9. Fremmedhet

Fremmedhetskriteriet er ut ifra tolkningene mine ganske lite (18 ganger, 10,8 %) brukt. I materialet mitt har fremmedhetskriteriet blitt brukt mye i tilfeller der bokomtaleforfatterne har satt pris på å bli overraska over tekstene. Et eksempel på dette er:

«Boken er nydelig skrevet med uventede vendinger og kontraster.»³⁹

Et annet eksempel på etter mitt syn bruk av fremmedhetskriteriet, er dette:

---

³⁷ Sitatet er hentet fra en omtale av romanene *Min kamp* 1-4 av Karl Ove Knausgård, skrevet av Astrid ved Deichmanske bibliotek.

³⁸ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Å telle duer* av Marie-Sabine Roger, skrevet av Birgit Næss ved Skedsmo bibliotek.

³⁹ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Enken* av Gil Adamson, skrevet av Randi ved Sola bibliotek.

«[...] det vakraste, mest rørende eventyret eg så langt har kome over i bokverda. Boka "Rom" av Emma Donoghue [sic] gjorde uutsletteleg inntrykk på meg, ein roman som ikkje kan samaliknast [sic] med noko anna eg har lese så langt.»⁴⁰

Også denne bokomtaleforfatteren setter pris på å bli overraska, men hun vektlegger det hun opplever som bokas originalitet og storhet; boka kan ikke «samaliknast [sic] med noko anna» hun har lest. *Rom* er det mest rørende hun noen gang har lest, boka oppleves som «annerledes enn alt annet [hun] kjenner til.» (Hagen, 2004, s. 49).

6.4.10. Omvendt genetisk

I 17 (10,2 %) av bokomtalen i materialet mitt er det brukt det jeg kaller et omvendt genetisk kriterium. Her er et eksempel på dette:

«Fortellingen om unge Holly Golightly er en slags forgjenger til vår genereasjons [sic] sex-and-the-city-suksess.»⁴¹

Her brukes altså den amerikanske 2000-talls situasjonskomedien *Sex og singelliv* som et slags bilde på hva slags karakter Holly Golightly (*Frokost på Tiffany*) er. Slik skriver bokomtaleforfatteren at boka er interessant også i dag.

Her er et annet, og mer typisk, eksempel på bruk av et omvendt genetisk kriterium:

«Dette er den første boka av fire oversatte bøker om den sympatiske Matthew Shardlake.»⁴²

Her får vi vite at den omtale boka er den første i en serie. Slik jeg ser det, er dette en måte å «kvalitetssikre» teksten og forfatterens etos; det at det faktisk har kommet oppfølgere til boka, tilsier at den bør være god.

---

⁴⁰ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Rom* av Emma Donoghue, skrevet av Merete ved Lom bibliotek.

⁴¹ Sitatet er hentet fra en omtale av novellen *Frokost på Tiffany* av Truman Capote, skrevet av Ingela ved Deichmanske bibliotek.

⁴² Sitatet er hentet fra en omtale av kriminalromanen *Oppløsning* av C. J. Sansom, skrevet av Stine Nyqvist ved Larvik bibliotek.

6.4.11. Kompleksitet

Kompleksitetskriteriet mitt er et av de kriteriene som i materialet mitt er minst (16 ganger, 9,6 %) brukt. En årsak til dette, kan være at kriteriet «krever et faglig tekstarbeid av kritikeren, og [...] det [er] et spørsmål hvor mye kritikeren kan få plass til i en kort anmeldelse.» (Andersen, 1987, s. 22).

Mange av de bibliotekansatte som bruker kompleksitetskriteriet, bruker det for å «forsvare» bøker innen «lettere» sjangre som krim, spenning og feel good. Et tankekors er at det motsatte også forekommer, altså at bøker som kanskje ser «vanskelige» ut blir kalt lettleste. Nielsen (2006) sine undersøkelser viste også at det var vanlig at de bibliotekansatte satte pris på underholdende bøker med «noget mere» (s. 33). Dette kan også knyttes til Smidts (2002) funn av en bibliotekarisk «smak på midten», altså mellom forenklet sagt lav (lettlest) og høy (kompleks) litteratur.

Et eksempel på det jeg anser som bruk av kompleksitetskriteriet i materialet mitt, som også er et eksempel på forsvar av henholdsvis spennings- og feel good-litteratur, er som følger:

«For dem som ønsker seg ei god spenningsbok med mer enn den bratt oppadstigende spenningskurven, bør derfor John Le Carré være et solid valg.»⁴³

Slik jeg ser det, framkommer det i utsagnet at den bibliotekansatte setter pris på at boka er noe mer enn en «vanlig» spenningsbok, altså at den ikke er endimensjonal eller entydig (Andersen, 1987, s. 22).

Et annet eksempel på det samme, er dette:

«En skikkelig feel-good bok, men også med en liten snert [...]»⁴⁴ (Sigrid, Trondheim)

Slik jeg ser det, står det her mye av det samme som i det ovenstående sitatet, men om en annen sjanger, feel good-romanen.

Et eksempel på en annen type utsagn, et som er mer i tråd med Andersens eksempler, er dette:

---

⁴³ Sitatet er hentet fra en omtale av spenningsromanen *Den evige gartner* av John Le Carré, skrevet av Ragnhild Sæther ved Bergen offentlige bibliotek.

⁴⁴ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Lottomillionæren* av Patricia Woods, skrevet av Sigrid ved Trondheim bibliotek.

«Boken kan leses på ulike plan, både gjennom personene som blir beskrevet, og hva som kan ligge bak slik terrorisme.»⁴⁵

Den bibliotekansatte skriver her eksplisitt at romanen kan leses på ulike plan, og jeg tolker dette dithen at han mener dette er en kvalitet ved boka.

6.4.12. Integritet

Integritet handler i denne sammenhengen mye om form og sjanger, og det kreves kanskje litteraturfaglig høy kompetanse for å legge dette kriteriet til grunn i en vurdering. Det er dette som er minst brukt av de tre estetiske kriteriene til Andersen (1987). En årsak til dette kan være at det «kreves adskillig analytisk arbeid for å kunne operere med [kriteriet] på en forsvarlig måte» (Andersen, 1987, s. 23). Altså kan integritetskriteriet, som kompleksitetskriteriet, kanskje være mer tid- og plasskrevende enn andre kriterier. Men integritetskriteriet ble likevel etter mitt syn brukt i 14 (8,4 %) av bokomtalen i materialet mitt. Et eksempel på bruk av kriteriet, er dette:

«Mosaikk kan være fragmenter av noe større, splintra og satt sammen på ny, det er en måte å betrakte hvordan Ingrid Storholmen har forma denne boka.»⁴⁶

Boka blir her sammenliknet med mosaikk, altså som mange deler som sammen utgjør en helhet. Slik jeg ser det, skriver bokomtaleforfatteren her at forfatteren mestrer å skape en helhet i mange kortprosattekster.

Her er et annet eksempel på bruk av integritetskriteriet:

«[...] i begynnelsen kan det være litt vanskelig å vite hvem som er hvem og hva slags forbindelse de har til hverandre. Etter hvert som handlingen og historiene blir tvunnet inn i hverandre, får man et sammensatt bilde [...].»⁴⁷

---

⁴⁵ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Alamut* av Vladimir Bartol, skrevet av Terje ved Deichmanske bibliotek.

⁴⁶ Sitatet er hentet fra en omtale av kortprosasamlingen *Tsjernobyloffortellinger* av Ingrid Storholmen, skrevet av Åshild ved Deichmanske bibliotek.

⁴⁷ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Kjærlighetens egenartede hukommelse* av Aminatta Forna, skrevet av Kirsti ved Trondheim bibliotek.

Etter mitt syn bruker bokomtaleforfatteren her integritetskriteriet som en slags advarsel, men også som oppmuntring til leseren: For henne opplevdes boka først litt uoversiktlig og rotete, men etter hvert dukka det opp en helhet.

Blant omtaler av den nest mest hyppige omtalte sjangeren, kriminal- og spenningsromaner, er ikke integritetskriteriet tatt i bruk i det hele tatt⁴⁸. En årsak til dette kan være at både bibliotekansatte og brukerne er fortrolige med at dette er formellitteratur, og at det derfor ikke er nødvendig å være opptatt av teksten som konstruksjon.

6.4.13. Virkelighet

Det første urkriteriet til Hagen, virkelighet, forekommer etter mitt syn 12 ganger (7,8 %) i materialet mitt. Et eksempel på bruk av kriteriet er som følger:

«Jeg tok meg flere ganger i å nærmeste føle at jeg så Nina danse i Bolsojteateret [...]»⁴⁹

Den bibliotekansatte skriver at hun likesom ser hovedpersonen danse; hun opplever det som lett å leve seg inn i romanen.

Et eksempel på et annet utsagn med bruk av et virkelighetskriterium er dette:

«Det er ubehagelig å kjenne seg igjen i hvor fremmedgjort en ny livssituasjon [sic] føles, og boken burde kanskje vært pensum for småbarnsforeldre som lett vil kjenne seg igjen i hvordan et forhold får nye utfordringer når et barn krever sin plass.»⁵⁰

Bokomtaleforfatteren skriver her at hun under lesingen opplever så sterk identifikasjon at det er ubehagelig, og hun mener at teksten er såpass virkelighetsnær at også andre vil kjenne seg igjen i den.

Et siste eksempel jeg vil ta med som jeg mener er bruk av et virkelighetskriterium, er dette:

---

⁴⁸ En oversikt over kriterienes hyppighet per sjanger er vedlagt etter oppgaveteksten (Vedlegg 2).

⁴⁹ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Russisk vinter* av Daphne Kalotay, skrevet av Rannveig Kvanum ved Asker bibliotek.

⁵⁰ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Forenkling* av Geir Gulliksens, skrevet av Linn Tønnessen ved Stavanger bibliotek.

«Richard C. Morais forteller på en slik måte at man nesten kan lukte og føle smaken av all maten som tilberedes i boken.»⁵¹

Måten dette er formulert på, kunne blitt tolka som bruk av Hagens oppriktighetskriterium. Men selv om forfatteren er subjektet i setningen, er det ikke slik at forfatteren egentlig er vektlagt. Slik jeg ser det, legges det her større vekt på at teksten er virkelighetsskapende enn på romanens avsender.

6.4.14. Lettlesthet

4 % av Smidt (2002, s. 114) sine respondenter mente at lettlesthet er en viktig egenskap ved en roman. Mine resultater samsvarer så godt som nøyaktig med Smidt sine; et lettlesthetskriterium er slik jeg ser det tatt i bruk 7 ganger, noe som tilsvarer 4,2 prosent. Det første eksemplet jeg vil gi på lettlesthetskriteriet, handler om å ufarliggjøre verket som blir omtalt. Sofi Oksanen vant Nordisk råds litteraturpris for romanen *Utrenskning*, og kanskje tenker den bibliotekansatte at det er behov for å «åpne» den prestisjefylte boka for et bredere publikum:

«Den handler om kvinner fra to generasjoner i det gamle Sovjet. Likevel er den ikke det minste tung å lese.»⁵²

Det neste eksemplet handler mer generelt om lettlesthet:

«Boka er lett å lese, den handler om vanlige mennesker, er lærerik og interessant.»⁵³

Slik jeg ser det, brukes formulering «lett å lese» her muligens for å åpne opp boka for flere lesere enn de som liker å lese en «lærerik og interessant» bok.

---

⁵¹ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *En trettimeters reise* av Richard C. Morais, skrevet av Kristin ved Hobøl bibliotek.

⁵² Sitatet er hentet fra en usignert omtale av romanen *Utrenskning* av Sofi Oksanen, publisert på nettstedet til bibliotekene i Romerike.

⁵³ Sitatet er hentet fra en omtale av romanen *Himmelbjørnens skog* av Britt Karin Larsen, skrevet av Gro Bihaug Soydan ved Asker bibliotek.

7. Diskusjon

Materialet mitt viser at det er den litteraturen som oppleves som spennende, nyttig, som kan knyttes til bokas kontekst, den en lærer noe av, den som engasjerer, den som er morsom, den som har en troverdig opphavsmann og den som griper en følelsesmessig som blir satt størst pris på blant de bibliotekansatte. Årsaken til at jeg her bruker ordet *spennende* når jeg henviser til bruk av intensitetskriteriet, er at det er nettopp spenning som har vist seg å være mest populært. Ofte kommer dette eksplisitt til uttrykk i ordvalget; ordene «spennende» og «spenning» går igjen i bokomtalene. *Nyttige bøker*, i form av det instrumentelle, er også satt stor pris på. Også *lærerike* bøker, altså en bruk av det kognitive kriteriet, blir vurdert høyt, og etter min mening vitner også dette om å sette pris på litteratur med en praktisk nyttefunksjon. Jeg ser også at det genetiske kriteriet og det omvendt genetiske til sammen er svært mye brukt. Selv om jeg hittil i teksten har behandla disse atskilt, handler begge disse kriteriene om en form for *kontekstualisering* av det omtalte verket. Det emosjonelle og det humoristiske kriteriet har også noe til felles i det at de begge dreier seg om *følelsestriggende* bøker.

7.1. Den spennende boka

Bøker med ulike former for intensitet er populære hos bibliotekansatte. En teksts intensitet er ifølge Per Thomas Andersen (1987) «en helt grunnleggende tekstlig kvalitet» fordi denne handler om «Den kroken eller de krokene som teksten fester i leseren for å dra ham med seg gjennom hele tekstforløpet.» (s. 24). Det er altså ikke særlig bemerkelsesverdig at dette ser ut til å være høyt verdsatt hos de bibliotekansatte: «Det meste andre er forgjeves dersom denne kvaliteten svikter.» (s. 24).

Slik jeg har tolket det, handler ikke intensitet bare om bøker med for eksempel bratt spenningskurve eller høy underholdningsverdi, men også andre former for *driv*. Et eksempel er en av svarkategoriene til Smidts spørsmål om hvilke egenskaper bibliotekarer setter pris på ved en roman: «At språket er variert» (2002, s. 114). Når «[d]et meste andre er forgjeves dersom [intensiteten] svikter», er det kanskje nettopp denne kvaliteten som ofte oppdages først, og som derfor ofte har en førsterang, særlig når det gjelder lesing av tradisjonelle romaner, kriminal- og spenningslitteratur. Hvis jeg tenker på egen lesing, er det nettopp sånn at det ofte er bøkens intensitet som avgjør hvorvidt jeg fortsetter å lese dem, eller avbryter dem. Dersom boka jeg leser ikke inneholder noe som holder fast i meg, være seg karakterer jeg ønsker å bli kjent med, en litterær stil eller stemme som jeg vil følge videre eller en

spennende handling jeg blir nysgjerrig på fortsettelsen av, vil jeg høyst sannsynlig avbryte den. Er der ingen kroker i teksten, er det vanskelig å bli værende i den.

Det er imidlertid veldig mange av bokomtalene som inneholder ordet «spennende». Andersen (1987) skriver at han kunne brukt ordet spenning i stedet for intensitet, men at han unngår dette for å ikke lede «tankene i retningen av en spesiell litterær genre.» (s. 24). I materialet mitt ble imidlertid intensitetskriteriet prosentvis like mye brukt i omtaler av kriminal- og spenningslitteratur som i omtaler av romaner⁵⁴. En årsak til dette, kan være at bokomtaleforfatterne har valgt å legge vekt på andre kvaliteter ved disse bøkene da disse er skrevet for å være i størst grad nettopp spennende. Men det er altså ikke nødvendigvis slik for de bibliotekansatte at «spennende» bøker trenger å være innen en tradisjonelt spennende sjanger.

Men hva er egentlig litterær spenning? I en studie av spenning (*suspense*) i kriminallitteraturen, karakteriserer Dennis Porter (1995) *frykt* som tradisjonell spenning ved enkelte litterære sjangre: «frykt for en truende katastrofe, som er typisk for tragedier eller melodramaer, eller frykt for at ens kjærlighet ikke er gjengjeldt, som står sentralt i romantisk eller komisk/romantisk litteratur» (s. 248). I kriminallitteraturen er denne frykten derimot erstattet med

spenningen ved et ubesvart spørsmål. Helt i begynnelsen er mystiske omstendigheter innført i historien for å vekke leserens ønske om å få vite årsaken til dem. Bortsett fra de mest intellektuelle, ikke-voldelige verker i denne genren, finnes det imidlertid en viss kombinasjon av de to spenningsformene: Ønsket om å vite 'hvem som gjorde det', blir stimulert ved siden av frykten for at den det måtte være, kanskje gjentar forbrytelsen. (s. 248).

Videre skriver Porter, i likhet med Andersen (1987), at all litteratur er avhengig av en eller annen form for spenning for å holde på leseren:

All fortellerkunst, fra den mest folkelige til den mest subtile, fra Ian Fleming til Henry James, avhenger som regel til en viss grad av hvor mye spenning den kan skape, hvis den skal oppnå suksess hos leseren. Spenning dreier seg selvsagt om å bli holdt i en anspent tilstand, og det inntreffer når en rekke av hendelser blir oppfattet som påbegynt, men ikke fullført. Dette kan forekomme i verbale uttrykksformer på alle nivåer, fra en setning til en omfangsrik roman. Det er dette fenomenet som ligger til grunn for den lyttendes trang til å fullføre ufullstendige setninger hos andre. (Porter, 1995, s. 248).

7.2. Den nyttige boka

To tredjedeler (31 bokomtaler) av bruken av det jeg har kalt det instrumentelt/aktuelle kriteriet, er bruk av det instrumentelle. At bøker er nyttige, kan handle om svært mye. En nytteverdi kan, slik jeg ser det, ligge i at boka er avslappende, at boka passer til en viss del av

---

⁵⁴ En oversikt over kriterienes hyppighet per sjanger er vedlagt etter oppgaveteksten (Vedlegg 2).

jobben i biblioteket eller at boka egner seg til lesere med gitte litterære preferanser. Jeg har altså tolket utsagn som for eksempel «[...] en [...] roman som anbefales til alle som har interesse for historie»⁵⁵ og «[...] for den som ikke lar seg skremme av alle de litterære referansene til en åpenbart belest forfatter»⁵⁶ som bruk av et instrumentelt kriterium. Utsagnene er i mine øyne også eksempler på bruk av et kognitivt kriterium.

Kan hende er denne typen formuleringer mer en henvendelsesmåte enn en faktisk kvalitetsvurdering ut ifra nytteverdi. I stedet for å formulere seg som ovenfor, kunne de bibliotekansatte for eksempel ha skrevet: «en roman som gir innsikt i historien» og «romanen inneholder mange litterære referanser som gjør det åpenbart at forfatteren er belest». Men bibliotekjobben er et *brukerorientert* serviceyrke, og et formidlingsintervju foregår gjerne slik at den bibliotekansatte forsøker å sette seg inn i lånerens litterære smak og anbefale bøker deretter. Uten at jeg her skal starte noen dyptgående retorisk analyse, kan det være verdt å merke seg at de bibliotekansatte ofte har leseren, rettere sagt bibliotekbrukeren, tydelig i tankene når de skriver. I den litteratursosiologiske oversikten *Bok-Norge* skriver Trond Andreassen (2006) om folkebibliotekene at de skal «tilby aktuell litteratur. De skal ikke være lagerplasser, men framby litteratur som folk vil bruke.» (2006, s. 441). Bibliotekansatte tenker formidling, nytte, aktualisering og egnethet om hverandre.

Førsteamanuensis ved HiOA, Lis Byberg, har forska blant annet på bibliotekhistorie, og skriver i en artikkel om samlingsutvikling i norske folkebibliotek at «[ø]nsket om å sikre lånerne tilgang til gode bøker, har alltid ligget til grunn for innkjøpspolitikken til folkebibliotekene. Tankegangen går i virkeligheten tilbake til tiden før folkebibliotekene.» (2006, s. 13). I Norge var det biskop Peder Hansen som startet bibliotekhistorien ved å opprette såkalte leseselskap for bønder, med tilhørende lister over bøker han selv anbefalte innkjøpt. Folkeopplysningstanken forble sterk, og da de første folkebibliotekene oppsto, ble det fra offentlig hold utarbeida lister over «hvilke bøker man hadde lov til å kjøpe for de øremerkede tilskuddene som bibliotekene fikk.» (s. 14). I dag består store deler av bibliotekenes samlinger av bøker som blir kjøpt inn av Kulturrådets innkjøpsordninger. På Kulturrådets nettsider kan vi lese at det

[f]or alle innkjøpsordningane gjeld særskilde retningslinjer. Eigne vurderingsutval er oppnemnde for å sjå til at dei påmelde bøkene er gode nok til å få statsstøtte, og at dei fyller krava ordningane set til sjanger. Vedtak om ikkje å kjøpe inn ei bok under dei to ordningane for ny norsk skjønnlitteratur kan klagast til egne ankenemnder. Norsk

---

⁵⁵ Sitatet er henta fra en usignert omtale av romanen *Løvehjerte* av Thorvald Steen, skrevet av en ansatt ved Asker bibliotek.

⁵⁶ Sitatet er henta fra en usignert omtale av romanen *Sommeren uten menn* av Siri Hustvedt, publisert på nettstedet til bibliotekene i Romerike.

kulturråd fatter då endeleg vedtak i saka. For dei selektive ordningane, der det er ei øvre grense for innkjøp, kan ein ikkje klage på anna enn sakshandsaminga. (Norsk kulturråd, 2012).

Bibliotekbrukerne har i dag høyere utdanning enn tidligere, og bibliotekene konkurrerer i stor grad med andre informasjonskilder, som Internett. Selv om bøker som blir kjøpt inn av Kulturrådets innkjøpsordning står for store deler av bibliotekenes samlinger, i tillegg til at det «[f]remdeles finnes innslag av den holdningen at bibliotekarene vet best hvilke bøker lånerne trenger» (Byberg, 2006, s. 16), er det slik at

[j]evnbyrdighet er i dag det som preger forholdet mellom bruker og bibliotekar. At samlingene tilpasses behovene til den lokale bruker, er en naturlig følge av dette. Ytterligere en trend forsterker dette. Kommunale virksomheter er utsatt for sterke krav om effektivitet. Det skal dokumenteres at kommunens innbyggere får maksimalt utbytte av skatten de betaler, gjennom tjenester som er tilpasset deres behov. Også folkebibliotekene må kunne dokumentere at samlingene brukes. (Byberg, 2006, s. 16).

Slik blir bibliotekene prega både av nyttetenkning i form av fremming av leselyst og innkjøp og formidling av kvalitetslitteratur, og føring «med det folk vil ha», som en av informantene i Knut Oterholm og Åse Kristine Tveits undersøkelse formulerte det (2010, s. 9). Folkeopplysningstanken og etterspørselsstyrt innkjøp og formidling går hånd i hånd.

7.2.1. Den lærerike boka

Slik jeg ser det, er det å sette pris på en tekst kunnskapstilfang og evne til å skape ettertenksomhet, beslektet med det instrumentelle kriteriet: En klok bok er en nyttig bok. Sitatseksemplene i starten av kapitlet illustrerer dette: «[...] en [...] roman som anbefales til alle som har interesse for historie»⁵⁷ og «[...] for den som ikke lar seg skremme av alle de litterære referansene til en åpenbart belest forfatter»⁵⁸. Flere andre forekomster av det kognitive kriteriet er også etter mitt syn et overlapp med det instrumentelle, men på en mer indirekte måte:

«Vel verdt å lese, nærmest påkrevet, vil jeg si. Krigserfaringer er vanskelige å formidle, og frontsoldatenes broderskap er lite og lukket.»⁵⁹

---

⁵⁷ Sitatet er henta fra en usignert omtale av romanen *Løvehjerte* av Thorvald Steen, skrevet av en ansatt ved Asker bibliotek.

⁵⁸ Sitatet er henta fra en usignert omtale av romanen *Sommeren uten menn* av Siri Hustvedt, publisert på nettstedet til bibliotekene i Romerike.

⁵⁹ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Ukjent soldat* av Väinö Linna, skrevet av Olav ved Deichmanske bibliotek.

Etter min mening skriver bokomtaleforfatteren her at boka er interessant, og derfor kanskje nyttig, å lese fordi den gir innblikk i noe som vanlige mennesker sjelden får være en del av. Det neste sitateksemplet er kanskje noe mer direkte overlappende med det instrumentelle kriteriet:

«Boka er spekka med litterære tilvisingar og sitat frå F. S Fitzgerald (The great Gatsby), Proust, Joyce, Camus og andre, og gamle myter og sagn blir og gjort levande for oss. Muligens er det ein fordel å kjenne til noko av dette, men like mykje fungerer det som ein spore til å lesa meir, finne ut av, iallfall stimulerer det nysgjerrigheita mi.»⁶⁰

Slik jeg ser det, er det tydelig at den bibliotekansatte her tenker på lånerne med sine ulike utgangspunkt. Hun skriver at de litterære referansene i boka er lærerike, eller i hvert fall stimulerende, både for dem som har lest mye, og også for de som ikke kjenner så godt til alle klassikerne som blir ramset opp.

Om kriteriet skriver Per Thomas Andersen (1987) derimot at det er lite brukt i litteraturkritikken:

Dette har nok sammenheng med at tankestoff, det intellektuelle tilfanget i en litterær tekst, ideene eller informasjonsaspektet er relativt lavt verdsatt av den norske litteraturkritikken. Det er ikke sikkert det er riktig å kalle dette for anti-intellektualisme, men jeg syns det er et påfallende trekk ved vår litteraturkritikk at den sjelden utdyper de kognitive aspektene ved en litterær tekst. (s. 19).

Det varierer mellom sjangrene og typer bøker hvor anvendbart dette kriteriet er. Det vil for eksempel være mer naturlig å bedømme en historisk roman ut ifra dens kunnskapstilfang enn en lyrikksamling. Samtidig er kriteriet ganske bredt, og faktisk også brukt i en av de tre lyrikkomtalene:

«En melankolsk tone som balanserer mellom sorg og undring, mellom glimt av uventet glede og ettertenksomhet.»⁶¹

En årsak til at kriteriet er en del brukt i materialet mitt, kan være en skjevhet mellom hvilke bøker de bibliotekansatte omtaler, og hva slags bøker som blir anmeldt av litteraturkritikere. Kan hende er det flere typiske kunnskapsrike bøker som blir omtalt av bibliotekene enn som

---

⁶⁰ Sitatet er henta fra en omtale av den grafiske romanen *Husfred* av Alison Bechdel, skrevet av Kari F ved Deichmanske bibliotek.

⁶¹ Sitatet er henta fra en omtale av lyrikksamlingene *Sorgen, sangen, veien* og *En som het Abel Ek* av Jan Erik Vold, skrevet av Astrid ved Deichmanske bibliotek.

blir anmeldt av litteraturkritikere. Samtidig må det her nevnes at det kognitive var enda mye mer satt pris på hos Jofrid Karner Smidts (2002) respondenter enn det som kommer fram i bokomtalen i materialet mitt. En undersøkelse av annen type formidling enn den kortfattede bokomtalen kunne muligens vist noe mer tilsvarende Smidts resultater.

7.3. Den kontekstualiserte boka

Å knytte den omtalte boka til hendelser før utgivelsen, et genetisk kriterium, og tilsvarende etter utgivelsen, et omvendt genetisk kriterium, handler begge om en slektskap til verket. Ved en sammenslåing av disse to kriteriene som omhandler bokas slektskap, blir dette det nest mest brukte kriteriet (54 ganger, 32,3 %). Bokomtaleforfatteren plasserer den omtalte boka i en kontekst, som kanskje er kjent for leseren. Per Thomas Andersen skriver at «[d]et genetiske kriteriet stiller store krav til kunnskaper hos dem som anmelder [...]» (1987, s. 21). Men i materialet mitt blir de genetiske kriteriene oftest brukt ved å knytte boka til den aktuelle forfatterens tidligere og senere bøker, noe som ikke krever mer av bokomtaleforfatteren enn for eksempel et søk i google eller bibliotekatalogen, eller en skumllesing av forlagets forfatteromtale.

Andersen skriver at «[v]i kan kalle alle utsagn som på en eller annen måte angår forhold som ligger forut for den aktuelle teksten for *genetiske* kriterier.» (1987, s. 21). Artikkelen til Andersen, «Kritikk og kriterier», er mye basert på Monroe C. Beardsleys bok *Aesthetics: Problems in the Philosophy of Criticism* (Skog, 2002). I sin gjennomgang av de genetiske kriteriene (*reasons*) legger Beardsley mye vekt på oppfyllelse av forfatterens intensjon, og verkets originalitet (1981, s. 457–460). De bibliotekansatte i materialet mitt er i liten grad opptatt av å fortelle noe om bøkens originalitet, kvaliteten på utførelsen av selve arbeidet med boka, eller forfatterens oppfyllelse av egen intensjon. Slik jeg ser det, forsøker de bibliotekansatte i større grad å skape en ramme rundt og forventning til boka og forfatterens etos basert på beslektede utgivelser, både bøker og andre medier, som har kommet før og etter den.

7.4. Den følelsestriggende boka

Slik jeg ser det, er det noe kroppslig ved det emosjonelle- og det humoristiske kriteriet. Å gråte av triste bøker, få vondt i magen når det skjer noe vondt i teksten, å trekke på smilebåndet eller le høyt: Alt dette kan knyttes opp mot det første av det Erik Bjerck Hagen (2004) kaller *symptomer* på litterær kvalitet (s. 25). De tre urkriteriene, virkelighet,

oppriktighet og fremmedhet er ifølge Hagen forholdsvis stabile målestokker på kvalitet historisk sett (s. 44). Slik Hagen ser det oppstår symptomer på kvalitet før vi rekker å «peke på noe bestemt og si at *der* ligger kvaliteten» (s. 26). Før leseren, kritikeren eller den bibliotekansatte har mulighet til å begrunne kvaliteten, oppstår de «forræderiske» symptomene på den: «I slike begrunnelser søker vi symptomenes *årsaker* i teksten, men det er først symptomene som gjør at vi kan begynne å lete etter årsakene.» (s. 26). Det første av symptomene Hagen omtaler, er *fysiske reaksjoner*:

Vi kjenner et litterært verk i kroppen like mye som i bevisstheten. Når vi leser, puster vi fortere, eller blir åndeløse av spenning, eller får gåsehud. Vi reagerer med begeistring, likegyldighet eller avsky. Vi ler og gråter. Ofte kjeder vi oss. En eller annen gjenkjennelig estetisk reaksjon vil iallfall oppstå: estetisk velvære eller estetisk misnøye eller estetisk indifferens. (s. 26).

Kan hende var jeg litt for rask med å definere all vurderingen som blir gjort i bokomtalen som kriterier. Mange av vurderingene er nettopp tilsynelatende uttrykk for symptomer. Dette utsagnet er et eksempel:

«Faren døde 60 år gammel, og hun skildrer de skiftende følelsene overfor ham – kjærlighet, sinne, skam og medlidenhet – både humoristisk og hjerteskjærende sårt.»⁶².

Det at bokomtaleforfatteren her bruker adjektivene «humoristisk» og «hjerteskjærende», har jeg tolka som bruk av henholdsvis et humor- og et emosjonelt kriterium, mens det kanskje heller er snakk om symptomer. Adjektivene beskriver heller den umiddelbare reaksjonen bokomtaleforfatteren fikk av å lese boka. Hun opplevde boka som «humoristisk», kanskje smilte og lo hun litt, og «hjerteskjærende», altså som trist og vond lesing.

Men samtidig kan det da innvendes at svært mange av vurderingene som er gjort i bokomtalen i materialet mitt ut ifra det jeg hittil har diskutert handler om symptomer. Dette gjelder ikke bare det emosjonelle eller det humoristiske, men alle kvalitetskriteriene jeg har gått ut ifra i analysene. En bibliotekansatt skriver:

«En drivende god krim som holder leseren i spenning helt til siste side»⁶³

---

⁶² Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Meg eier ingen* av Åsa Linderborg, skrevet av Kirsten ved Eidsberg bibliotek.

⁶³ Sitatet er henta fra en omtale av kriminalromanen *Skinndød* av Thomas Enger, skrevet av Siv E. Hansen ved Larvik bibliotek.

Dette har jeg tolka som bruk av et intensitetskriterium, men dette handler også mer om den umiddelbare reaksjonen på teksten heller enn en begrunnelse av kvaliteten på den. Det samme gjelder et utsagn jeg har tolka som bruk av et kognitivt kriterium:

«[...] den har mange tankevekkende filosofiske betraktninger i tillegg til et godt språk.»⁶⁴

I sin gjennomgang av affektive kriterier (*reasons*) påpeker også Monroe C. Beardsley (1981) at «an Affective statement tells us the effect of the work, but it does not single out those features of the work on which the effect depends.» (s. 461). Beardsleys affektive kriterium er bredere enn mitt emosjonelle. Eksempler Beardsley gir på affektive *reasons* er disse:

- ... it gives pleasure (or gives no pleasure).
- ... it is interesting (or dull and monotonous).
- ... it is exciting, moving, stirring, rousing.
- ... it has a powerful emotional impact. (s. 461).

Slik Beardsley ser det, er altså å kalle bøker for «spennende» (intensitetskriteriet hos meg) og «interessante» (det kognitive kriteriet hos meg) å ta i bruk affektive kriterier.

60 % av bokomtalene er veldig korte (0-200 ord), og som Tove Johnsen (2009) var inne på, er det kanskje ikke rom for bruk av litterære kriterier i så korte tekster (s. 93). Men selv om de fleste bokomtalene er korte, varierer de veldig både i antall ord og måten de er skrevet på. Når tekstene er alt fra svært korte appellerende tekster til lange litterære analyser, varierer måten kvalitetsvurderingene blir gjort på. Ulike tekster, ulike vurderinger: Kanskje er dette noe jeg burde ta hensyn til, og kanskje burde jeg være mer forsiktig med bruken av begrepet «kriterier» og åpnet for bruk av ordet «symptomer» Men mitt hovedanliggende er bibliotekansattes syn på litterær kvalitet, heller enn en analyse av bokomtalesjangeren og dens rom for litterær vurdering.

7.5. Implisitte kriterier

17 (10,2 %) av bokomtalene i materialet mitt inneholder slik jeg ser det ingen eksplisitt vurdering i form av kvalitetskriterier. I de fleste av disse er det mulig å tolke implisitte

---

⁶⁴ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Elefantpassernes barn* av Peter Høeg, skrevet av Eileen Ødegaard ved Larvik bibliotek.

vurderinger, men disse er så vage og tolkningen blir i så stor grad subjektiv at jeg har valgt å utelate disse fra opptellingen av kriteriene som ble gjennomgått i kapittel 6.

Når den bibliotekansatte klipper og limer andres bokomtaler inn i sine egne, slutter hun seg til andres meninger, og til kriteriene som der er tatt i bruk. Likevel anser jeg ikke det som er klippet ut som en eksplisitt vurdering. Det er i disse tilfellene umulig å vite om bokomtaleforfatteren ville lagt vekt på det samme i en egenformulert vurdering av boka. Andre bokomtaler er etter mitt syn uten eksplisitte kriterier fordi de kun inneholder et handlingsreferat, altså en ren beskrivelse av boka heller enn en vurdering. Et eksempel på dette kan være at en bibliotekansatt skriver at «boka handler om kjærlighet» heller enn at «boka er god fordi den skildrer kjærligheten på en realistisk måte».

I undersøkelsen av Litteratursiden.dk skriver Hans Jørn Nielsen (2006) om bokomtalesjangeren at «[u]dgangspunktet er fra starten, at der er tale om gode bøger [...]» (s. 20). Nå er det imidlertid noen av bokomtalene i materialet mitt som ikke er utelukkende positive, men ingen av disse er, som jeg skal komme tilbake til, primært negative. Jeg går derfor ut ifra at bokomtalene uten eksplisitt vurdering er blitt publisert på nettet med et formidlingsformål, og for å få bokomtaleleseren til å ønske å lese boka. Med utgangspunkt i dette har jeg forsøkt å lese eventuelle implisitte kriterier i disse 17 bokomtalene.

Mange av disse bokomtalene inneholder en tydelig utelatelse av bøkens handling, noen ganger ved hjelp av tegnsetting. Slik jeg ser det, er dette en måte for bokomtaleforfatteren å fortelle at boka har en spennende handling, altså en slags implisitt bruk av et intensitetskriterium. Eksempler på dette er disse bokomtaleavslutningene:

«- - - Samtidig treffer hun ungdomskjæresten igjen - - - »⁶⁵

«Etter hvert viser det seg at politiet står overfor en sak med røtter i nattsvart ondskap og grådighet - - - »⁶⁶

En entusiasme for og derfor utelatelse av en spennende handling, tolker jeg også disse bokomtaleavslutningene som:

«Og ikke minst er romantikk og kjærlighet viktige ingredienser!»⁶⁷

---

⁶⁵ Sitatet er henta fra en usignert omtale av romanen *Suvenir* av Therese Fowler, skrevet av en ansatt ved Drammensbiblioteket.

⁶⁶ Sitatet er henta fra en omtale av kriminalromanen *Fyrmesterens datter* av Ann Rosman, skrevet av Ingeliv Andreassen ved Drammensbiblioteket.

«Men hevnen Jaatinen tar setter for alltid spor etter seg i Granbacka!»⁶⁸

To av bokomtalen inneholder slik jeg ser det implisitte emosjonelle kriterier. Dette ligger altså mer i stilen bokomtaleforfatterne anlegger enn i et konkluderende språk, og er slik sett mer i tråd med Andersens (1987) affektive kriterium enn mitt eget emosjonelle. Den første av disse to bokomtalen består kun av et handlingsreferat. Jeg husker jeg ved første gjennomlesning undret meg over at en bokomtale uten eksplisitt vurdering kunne være så appellerende. Formuleringer som disse er trolig årsaken til det:

«Jack har aldri sett verden utenfor og kan bare forestille seg det gjennom hva moren etter hvert forteller. Det som gjør at de ikke [sic] verden faller helt i grus for disse to, er kjærligheten til hverandre. [...] Men livet på utsiden er ikke så enkelt for en som aldri har vært utenfor Rom. Vinden, solen, regnet, ja alt er skummelt for et barn som syntes at Rom er tryggest.»⁶⁹

Den andre bokomtalen som jeg mener inneholder et implisitt emosjonelt kriterium, inneholder i samme setning et moralsk/politisk kriterium:

«En roman om lengsel, ensomhet og alt det forferdelige vi kan utsette hverandre for.»⁷⁰

Her er det bruken av det negativt ladede adjektivet «forferdelig» som er årsaken til tolkningen min av begge disse kriteriene.

---

⁶⁷ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Bokens folk* av Geraldine Brooks, skrevet av Kirsten ved Eidsberg bibliotek.

⁶⁸ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *En lykkelig mann* av Arto Paasilinna, skrevet av Ann May Odberg ved Larvik bibliotek.

⁶⁹ Sitatene er henta fra en omtale av romanen *Rom* av Emma Donoghue, skrevet av Anne Torseth ved Asker bibliotek.

⁷⁰ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Under de dype skyggene av løvtunge trær* av Kari Fredrikke Brønne, skrevet av Siri Vollebakk ved Larvik bibliotek.

7.6. *Formatets muligheter og begrensninger*

Etter en gjennomlesning av de 17 bokomtalene jeg anser som eksplisitt vurdering, er det kun én av bokomtalene som etter min mening er fullstendig uten vurdering, også implisitt. Denne er så kort at jeg siterer den i sin helhet:

«Handlingen foregår i tidsrommet fra 1918 til 1920, på Nordvestlandet. 18 år gamle Julie Rød kommer fra enkle kår og har tatt seg jobb som butikkdame og tjenestepike hos kjøpmann Fuglevik. Julie gleder seg over livet, over å være ung med fremtiden foran seg. Alt forandres brått da søsteren blir syk og Julie må flytte hjem igjen for å hjelpe foreldrene. Boken har mange flotte skildringer, særlig av kvinnerollen. Fortsetter i Som dine dager er, Lenker og Fri.»⁷¹

Bokomtalen er for det meste klippet fra Den Norske Bokdatabasens omtale:

«Handlingen foregår i tidsrommet fra 1918 til 1920, på landsbygda i Romsdal og Nordmøre, i Molde og Kristiansund. 18 år gamle Julie Rød kommer fra enkle kår og har tatt seg jobb som butikkdame og tjenestepike hos kjøpmann Fuglevik. Julie gleder seg over livet, over å være ung med fremtiden foran seg. Alt forandres brått da søsteren blir syk og Julie må flytte hjem igjen for å hjelpe foreldrene. Fortsetter i Som dine dager er og Lenker.» (Bokelskere, udatert)

Forskjellen mellom bokomtalene, er en universalisering av det geografiske hos den bibliotekansatte, samt tillegget «Boken har mange flotte skildringer, særlig av kvinnerollen». For meg er uttrykket «flotte skildringer» tomt slik som det står her. At bokomtaleforfatteren mener at romanen har flotte skildringer av kvinnerollen, kunne jeg tolka som bruk av et moralsk/politisk kriterium. Men for dette skriver den bibliotekansatte for lite; for alt jeg kan vite kan hun mene at romanen inneholder romantiske skildringer av kvinnerollen heller enn utfordrende eller politisk engasjerende.

---

⁷¹ Dette er en omtale av romanen *Julie* av Anne Karin Elstad, skrevet av Hege Jeanette Orholm ved Drammensbiblioteket.

Samtidig som jeg mener at denne bokomtalen ikke inneholder noen vurdering, er det tydelig at bokomtalenforfatteren ønsker å formidle romanen. Drammensbibliotekets bokomtaler har et slikt oppsett⁷²:

Anbefalinger >> Bøker >> En fortelling fra Palestina

En fortelling fra Palestina HOT!

Skrevet av [Britt Kroken Kjenes](#) November 10, 2011 + RDO

☆☆☆☆☆ 0.0 (0)

BØKER

Bokens tittel [Som om hun sover](#)

Forfatter [Elias Khoury](#)

Genre [romaner](#)

Språk [norsk](#)

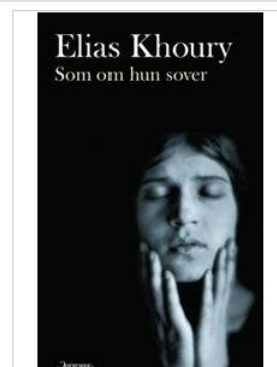
ISBN [978-82-03-21258-1](#)

Forlag [Aschehough](#)

Ar [2011](#)

LINK TIL BOK

[Lån boken](#)

Dette er en annerledes historie fra Palestina like før staten Israel opprettes. Mansour og Milena har akkurat giftet seg. Milena ser ting som skal skje. Hun er en sanndrømmerske. Hun lever mer gjennom drømmene sine enn i virkeligheten. En forunderlig fortelling der historien bølger frem og tilbake i tid og hvor drøm og virkelighet flyter over i hverandre. Det er fascinerende å lese om palestinske skikker, om landets historie og om hvordan man tilbereder ulike matretter. Det er så godt skildret at man nesten kjenner lukta og smaken av pannekaker med pinjekjerner og honning på!

Brukeromtaler

Det finnes ingen brukeroamtaler til denne tittelen. Klikk på "Legg til omtale" for å legge til den første omtalen.

[Legg til omtale](#)

Oppsettet har en tydelig bokomtaletittel, som i omtalen av *Julie* som jeg gjennomgikk ovenfor var: «God blanding av kjærlighet, livets realiteter og historikk». Som vi ser, er det videre en del informasjon før selve omtaleteksten starter. Først står navnet på den bibliotekansatte som har skrevet bokomtalen. Dette navnet er klikkbart, slik at det er mulig å finne bokomtaler skrevet av samme person. Videre står det «BØKER» med fet skrift, slik at leseren med en gang vet at dette er en bokomtale. Der er bibliografisk informasjon som det er mulig å klikke på, slik at man kan finne Drammensbibliotekets omtaler av andre bøker av samme forfatter, andre bøker som er utgitt samme år og så videre. I tillegg er der en lenke til boka i bibliotekets

⁷² Her hadde det så absolutt vært både ønskelig med et skjermbilde av den bokomtalen jeg her diskuterer, men Drammensbiblioteket ser dessverre ut til å slette gamle bokomtaler. Jeg burde tatt høyde for dette i datainnsamlingen, og brukt et verktøy til å lagre hele materialet mitt slik det ble publisert. Jeg har lagra alle bokomtalene som ren tekst.

database, godt markert med en egen overskrift i fet skrift: «LINK TIL BOK». Videre er et bilde av bokomslaget til den omtalte boka plassert til høyre for disse opplysningene.

Så godt som alle bokomtalene fra Drammensbiblioteket i materialet mitt er korte – halvparten av dem består av under 100 ord. Slik dette praktiseres nå, er oppsettet hos Drammensbiblioteket etter min mening vel så viktig for den skriftlige formidlingen som den skriftlige framstillingen av bokomtalene.

Seks av de ti nettstedene bokomtalene i materialet mitt er henta fra, er de aktuelle bibliotekenes egne hjemmesider. Bokomtalene fra Bergen offentlige biblioteks hjemmesider har et oppsett som er ganske likt Drammenbibliotekets, med noen bibliografiske opplysninger og kataloglenke plassert i en bestemt rekkefølge under et lite bilde av bokas omslag. Asker biblioteks bokomtaler minner mer om bloggformatet; enkle oppsett uten noen skjematisk fremstilling av bibliografiske opplysninger. Det samme gjelder Larvik bibliotek og bibliotekene i Romerike. Bibliotekene i Østfold sine bokomtaler er publisert på en del av nettsidene deres som de kaller «Tipsblogg», og bokomtalene har derfor samme utseende som blogginnlegg har.

De fire som er eksterne blogger, blir publisert ved hjelp av bloggverktøyene Blogspot (Trondheim, Stavanger m.fl., Lom) og Wordpress (Oslo). I bokomtalene i disse er det ofte lenker til bøkene i bibliotekenes databaser, men der er ikke noen skjematisk oversikt over bibliografiske opplysninger. Her er et eksempel på et typisk Blogspot-oppsett på en bokomtale, hentet fra Trondheim biblioteks blogg:

Feministisk western

Som så mange lesarar ønskjer eg å bli fortalt ei skikkeleg spennande historie, ei historie som byr på overraskingar og som ikkje er forutsigbar. Romanen *Enken* er ei slik historie.

Det var natt, og hunder løp mellom trærne, de var sluppet løs nå og de ulte. De kom styrtende frem fra skogbrynet, og skyggene deres svømte over det månelyste jordet.

Slik startar boka, og handlinga grip tak i deg frå dei første setningane som introduserer halsande hundar og jaktande menn. Den som blir jakta på er "piken", etter kvart nemnt "enken". Scenariet foregår i Canadas villmark, og enka si historie blir gradvis avdekka medan vi følgjer hennar flukt gjennom det barske landskapet. To menn som ønskjer hemn forfølger henne, for den 19-årige enka har tatt livet av mannen sin, og dei to er brørne hans. Meir av handlinga skal ikkje røpast her....

Enken er fengslende og godt skrive, og absolutt ei bok å ta med seg i feriebagasjen.

[Boka i biblioteket](#)

Anbefalt av Liv V.

LAGT INN AV BLOGGERE KL. 12:54

ETIKETTER: [ROMANER](#)

o KOMMENTARER:

[Legg inn en kommentar](#)

[Nyere innlegg](#)

[Start](#)

[Eldre innlegg](#)

Abonner på: [Legg inn kommentarer \(Atom\)](#)

Som vi ser, er oppsettet her det typiske for sosiale medier. Innlegget har tilknyttede etiketter, et begrep som ofte blir betegna med det fra engelsk arva ordet tagger. Bokomtalen gir også brukerne mulighet til sosial interaksjon, som er typisk for Web 2.0-tjenester (Biblioteklaboratoriet, 2007): Det er mulig å dele bokomtalen på et utall⁷³ andre sosiale medier og andre typer nettsteder, samt til å legge inn og abonnere på innleggets kommentarer. Mange av disse funksjonene finnes imidlertid også på de av nettstedene jeg har sett på som er av de nyeste: Drammenbibliotekets nettsider ble lansert i 2009, mens nettsidene til Bergen, Østfold og Romerike ble lansert i 2010.

7.7. Når bokomtalen ikke bare er positiv

Hvis hensikten med å skrive bokomtaler er formidling og økt utlån, kan det virke litt mot sin hensikt å omtale bøker som den bibliotekansatte ikke er utelukkende begeistra for. Slik jeg leser det, inneholder de 7 bokomtalene som ikke er utelukkende positive en slags mild advarsel mot aspekter ved bøkene som ikke er veldig sterke. I stedet for at dette svekker bokomtalen måloppnåelse, dersom målet er formidling, blir den bibliotekansatte etter mitt syn synligere, mer menneskelig og mer troverdig. Selv om dette kanskje ikke øker utlånet til den omtalte boka, mener jeg at denne typen bokomtaler styrker hele formidlingspraksisen. Folkebiblioteket framstår som mye mer troverdig når bokomtaleforfatterne ikke er positive til absolutt alle bøkene som blir omtalt.

I de 7 bokomtalene som ikke er utelukkende positive, er det mangel på storhet og originalitet, altså fremmedhets- og det genetiske kriteriet, som er mest brukt.

«Boken er ingen stor litteratur, underholdende og den gir et innblikk i ungkarlivets uforpliktende verden og genteknologiens muligheter.»⁷⁴

Dette utsagnet er etter mitt syn bruk av fremmedhetskriteriet: Bokomtaleforfatteren skriver eksplisitt at hun ikke mener at boka er stor litteratur. Samtidig er omtalen ingen slakt, men heller en opplysning om at dette heller er underholdningslitteratur enn banebrytende.

---

⁷³ En oversikt over de mer enn 300 ikonene kan ses her: <http://tinyurl.com/bpvd3b8> (URL-en ble laget 3. mai 2012).

⁷⁴ Sitatet er henta fra en usignert omtale av romanen *Whole lotta love* av Sturle Brustad, skrevet av en ansatt ved Asker bibliotek.

«Han har et godt grep om plott og personer, og leverer en fin krimdebut uten den helt originale vrien.»⁷⁵

«Novellesamlingen er ikke helt på høyde med hans beste romaner [...]»⁷⁶

«Henrik H. Langeland tyner svevet så langt ned i bakken som det går an: Verdensmestrene skal være åttitallets 'Beatles' eller 'Seierherrene'. Og noen ganger kommer 19-tallet fram i dommertårnet – andre ganger bærer det så vidt over kulen, men for alle som ikke ble kurerert for alt friluftsliv under årets Ski-VM i Oslo, er boken absolutt å anbefale.»⁷⁷

I det siste utsagnet blir den omtalte boka sammenliknet med verker som, slik jeg tolker det, den bibliotekansatte mener er bedre enn denne. I tillegg skriver bokomtaleforfatteren her at han mener at boka er varierende god. Senere i bokomtalen bruker han dessuten etter mitt syn integritetskriteriet:

«Kanskje skulle Langeland nøyd seg med denne mangslungne familien, men i stedet kobler han inn tre andre miljøer, for ambisjonene er å skildre Oslos sosiale landskap på 1980-tallet. Fire ulike sosiale innfallsvinkler er en krevende øvelse.»

Her skriver den bibliotekansatte at romanen mangler noe integritet; han mener at det kanskje hadde fungert bedre å kutte ut deler av boka.

To av bokomtalen som ikke er utelukkende positive, inneholder slik jeg ser det intensitetskriteriet:

«Boka er skrevet slik et menneske tenker, og kan av og til oppleves noe monoton. Likevel er dette stort sett noe man leser med lyst.»⁷⁸

Den bibliotekansatte opplever, slik jeg ser det, at stilen i boka som en bevissthetsstrøm («stream of consciousness»). Slik jeg ser det, er dette en advarsel, heller en negativ kritikk, til

---

⁷⁵ Sitatet er henta fra en usignert omtale av kriminalromanen *Forglemmegei* av Kurt Hanssen, skrevet av en ansatt ved et av bibliotekene i Romerike.

⁷⁶ Sitatet er henta fra en omtale av novellesamlingen *Etter skjelvet* av Haruki Murakami, skrevet av Mildrid ved Trondheim bibliotek.

⁷⁷ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Verdensmestrene* av Henrik Langeland, skrevet av Alf Kåre Blindheim ved Bergen offentlige bibliotek.

⁷⁸ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Bedringens vei* av Aksel Selmer, skrevet av Live Gulsrud ved Asker bibliotek.

leserne om at romanen er utradisjonell og for noen lesere derfor kan «oppleves noe monoton». Dette blir dessuten tydeliggjort i den siste setningen i tekstutdraget. Det samme gjelder dette utsagnet:

«Jeg syntes boka var litt tung å komme inn i, men ble absolutt fenget av handlingen etter hvert.»⁷⁹

Etter min mening, advarer bokomtaleforfatteren her leserne om at boka kan oppleves litt tung og treig, men samtidig oppmuntres dem til å lese videre.

7.8. *Stabile kriterier*

Ved å omgjøre Jofrid Karner Smidts (2002, s. 114) 13 svarkategorier fra spørsmålet om hvilke egenskaper bibliotekarer setter pris på ved en roman til kriteriene jeg opererer med, blir kriteriene hos henne intensitet, kognitivt, emosjonelt, moralsk/politisk, fremmedhet, humor og lettlest. En rangering etter hyppighet, henholdsvis fra hennes og mine undersøkelser, gir tabeller som ser slik ut:

Tabell 7.1. Smidts kategorier omgjort til mine kriterier, rangert etter hyppighet hos hennes respondenter

Tabell 7.2. Smidts kategorier omgjort til mine kriterier, rangert etter hyppighet i mitt materiale

Rangering	Kriterium
1	Intensitet
2	Kognitivt
3	Emosjonelt
4	Moralsk/politisk
5	Fremmedhet
6	Humor
7	Lettlest

Rangering	Kriterium
1	Intensitet
2	Kognitivt
3	Moralsk/politisk
4	Humor
5	Emosjonelt
6	Fremmedhet
7	Lettlest

⁷⁹ Sitatet er henta fra en omtale av romanen *Glassrommet* av Simon Mawer, skrevet av Carolyn ved Stavanger bibliotek.

Jeg må her understreke at Smidts metode er annerledes enn min i det at respondentene hennes valgte mellom predefinerte kategorier, mens mine kriterier blir i noen grad definert ved hjelp av analysene. Dette kan være grunnen til at jeg kun finner igjen sju av mine 14 kriterier hos Smidts kategorier.

De to første og det siste kriteriet er helt likt rangert hos meg og hos Smidt. Avvikene er små, og forekommer i de hos begge middels hyppige kriteriene. Det er altså liten tvil om at det er den spennende, underholdende og den lærerike eller den tankekraftige litteraturen bibliotekansatte setter størst pris på. Smidts spørreundersøkelse ble utført i 1997, men kriteriene ser ut til å være stabile.

7.9. Smaken på midten

Jofrid Karner Smidt (2002) kom i sine undersøkelser fram til at «bibliotekarenes litterære smak hovedsakelig representerer en smak mellom det høye (forstått som det avant-gardistiske og eksperimentelle, altså den begrensede produksjonens pol) og det lave (forstått som det populære og tradisjonelle, det vil si storproduksjonens pol).» (s. 311). De fleste av Smidts informanter omtalte sin egen litterære smak som forholdsvis lik lånernes, og i surveyundersøkelsen kom det fram at bibliotekarenes favorittforfattere i stor grad samsvarte med utlånstoppen (s. 313).

Hans Jørn Nielsen (2006) kommer også fram til en slags smak mellom den og den lave litteraturen blant bokomtaleforfatterne på Litteratursiden.dk, da det så ut til at bibliotekarene satte pris på tradisjonelle romaner «med noe mer» (s. 33). Nielsen sammenlikner resultatene sine med Smidt (2002) sine, og finner at materialet hans viser at det i Danmark er en «mere bramfri accept af den rene underholdningslitteratur. Det sker ofte med et glimt i øjet og med en undertiden provokatorisk betoning af, at det er OK blot at blive underholdt. Man kan ikke leve af wienerbrød alene, men det er dejligt indimellem.» (Nielsen, 2006, s. 33).

De bibliotekansatte i materialet mitt framhever ofte eventuelle komplekse aspekter ved bøker innen populære sjangre, og motsatt når det gjelder høyverdig litteratur, der de forsøker å framstille bøkene som lettleste. Kan hende reflekterer dette de bibliotekansattes egen smak, men det kan også hende at dette speiler det de bibliotekansatte anser som den gjennomsnittlige lånerens smak. Hvis vi tenker oss at den høyverdige litteraturen er én ytterkant, og den lettleste en annen, virker det som om de bibliotekansatte forsøker å dra disse inn mot midten. Bokomtaleforfatterne ser ut til å være bevisste på hvilke bøker de omtaler, og hva slags bøker disse er sammenliknet med lånernes preferanser. Selv om respondentene i

Smidts (2002) surveyundersøkelse svarte at de anså egen smak som nokså lik lånernes, kom det fram noe annet i intervjuene. Når informantene snakket om spesifikke bøker Smidt hadde bedt dem om å lese, viste det seg at de «oftere framhever sin smak som *mer avansert* enn lånernes. Som vi har sett, bedømmes *Gudrids saga*⁸⁰ som i enkleste laget for de fleste informantene, men som velegnet for en stor gruppe lånere.» (s. 314, min fotnote).

Smidt skriver videre at

Det er [...] påfallende at når informantene reflekterer omkring formidling av skjønnlitteratur, fokuserer de fortrinnsvis på populærlitteraturleseren. De er opptatt av å ikke misjonere eller oppdra, ikke sette seg på sin høye hest eller virke nedlatende. De betoner faren for å virke arrogant og for å anbefale litteratur som er for krevende, framfor faren for å anbefale litteratur som er for lett. (s. 314).

Dette kan forklare hvorfor noen av de mer «krevende» bøkene i materialet mitt er forsøkt omtalt som lette.

Espen Ytreberg (2004) skriver at den norske middelkulturelle smaken «har etablert seg som kulturell kraft nr. 1», men at den «[I]likevel er underlig underbelyst.» (s. 6). Videre skriver han, dog satt på spissen, «at i Norge er vi alle middelkulturelle.» (s. 6–7). Han trekker inn Smidts (2002) avhandling:

Smidt kaller den norske bibliotekarprofesjonen for ‘mellomsmakens selvbevisste doméne’, men karakteristikken kunne like gjerne vært brukt om norsk middelkultursmak mer generelt. Over alt møter man all denne uhemmede universaliseringen, alle disse evige sannhetene med komfortabel terskelhøyde. (Ytreberg, 2004, s. 14).

Folkebibliotekene er en tjeneste for *alle* som bor i landet, og slik sett er det at bibliotekansatte prøver å speile «den norske smak», muligens ikke særlig besynderlig. Undersøkelsene til Knut Oterholm og Åse Kristine Tveit (2010) viser også denne respekten for bibliotekbrukerne:

Respekten for leserne nevnes av mange bibliotekarer, og synes å være en grunnleggende verdi hos disse informantene. De har et høyt bevissthetsnivå om brukernes likeverd og om de like rettighetene til bibliotekets tjenester. At alle har rett til å få litteratur etter sitt behov, synes å være opplagt. (s. 9).

7.10. Bibliotekansattes faglige selvtillit

Flere av bokomtalen er i deler eller helhet klippet fra andre beslektede tekster. Dette kan vitne om mangel på trygghet knytta til skriftlig formidling. Som del av undersøkelsene, utførte Knut Oterholm og Åse Kristine Tveits (2010) en spørreundersøkelse blant avgangsstudenter ved bibliotekarstudiet på HiOA i 2008 (s. 12). De stilte her spørsmål om hvor god kjennskap studentene hadde til ulike formidlingsmetoder: muntlig og skriftlig

---

⁸⁰ En historisk roman skrevet av Kirsten A. Seaver.

formidling, utstillinger, arrangementer og programledelse. Interessant nok var det kun skriftlig formidling som her scoret høyt: «85 % mente de hadde fått god kjennskap til å formidle skriftlig.». Bibliotekarene i undersøkelsen forbandt derimot formidling med muntlig formidling, og Oterholm og Tveit mener det slik sett er

en manglende overensstemmelse mellom utdanning og praksisfelt. [...] Slik studiet er lagt opp, signaliserer de karaktergivende skriftlige eksamenene at dette er den viktigste kompetansen. Eller kan vi snu på saken, og spørre om det er slik at bibliotekarer i praksis skriver alt for lite, og derfor ikke tenker på skriving som formidling? (s. 12).

Min egen erfaring⁸¹ fra bachelorstudiet på HiOA var at vi i de obligatoriske fagene på bachelorutdanningen fikk svært mye *skrivetrening* i form av tradisjonelle artikkelliknende oppgaver, skriftlige eksamener og litterære analyser. Men å skrive om bøker og andre medier på en *formidlende* måte, fikk vi etter min mening veldig lite øvelse i. En av informantene i Tove Johnsens (2009) undersøkelse av Litteratursiden.no sa at «det finnes en god del bibliotekarer som ikke liker å skrive og som heller ikke liker seg der ute i offentligheten.» (s. 60). Kan hende er skriftlig formidling i dag et fremmedlegeme for mange bibliotekansatte som jobber med formidling. Dette kan også den varierende kvaliteten på bokomtalene, med tanke på skrivefeil og hvor godt de er skrevet, tyde på. Samtidig er det interessant at det i de største bibliotekene i materialet mitt er ingen (Oslo og Bergen) eller svært få (Trondheim og Jærbibliotekene (herunder Stavanger)) bokomtaler som inneholder klipp og liming. Oslo har også det største antallet bokomtaler av de ti nettsidene og bloggene. Dette kan handle om noe så trivielt som ressurser: Kanskje er det der mer tid til å jobbe med skriftlig formidling, eller kanskje er der flere ansatte som ønsker å jobbe med dette. Kan hende hadde et mer tilfeldig utvalg av nettsider og blogger vist andre resultater.

Kriteriene fremmedhet, kompleksitet og integritet er alle forholdsvis lite brukt blant de bibliotekansatte. Å snakke om den store litteraturen, det sublime, kan være krevende. For å vite at ei bok er «større» enn andre bøker, bør en ha lest mange bøker, iallfall for at det skal føles trygt å skrive dette i en tekst som blir publisert på nettet. Samtidig er det kanskje ikke alle typer bøker som er ment for å være store. Blant kriminal- og spenningslitteraturen i materialet mitt, har jeg kun notert én forekomst av bruk av fremmedhetskriteriet⁸².

Å vurdere en tekst ut ifra kompleksitets- og integritetskriteriet krever, etter mitt syn, i større grad enn de andre kriteriene at litterære kunnskaper kommer fram, og at tekstene i en viss grad analyseres. Å gi skriftlig uttrykk for en boks ulike nivåer, eventuelt mangelen på

---

⁸¹ Med forbehold om at utdanningen har endra seg. Jeg tok bachelorgraden 2007-2010.

⁸² En oversikt over kriterienes hyppighet per sjanger er vedlagt etter oppgaveteksten (Vedlegg 2).

disse, og dens helhet, eventuelt mangelen på denne forutsetter at det er nok plass til dette. Rammene til det som ser ut til å være en gjennomsnittlig bokomtale, «kortfattede paratekster som har som hovedhensikt å synliggjøre ei bok», er trolig ikke vide nok: «Omtalen gir ikke rom for velbegrunnede kvalitetsvurderinger eller analyser.» (Tveit, 2004, s. 122).

8. Avsluttende kommentarer

Jeg startet dette prosjektet uten noen forventninger om hvilke kvalitetssyn jeg ville finne hos de bibliotekansatte. Jeg hadde imidlertid noen hypoteser knytta mer til kvaliteten på selve bokomtalene, basert på mine tidligere undersøkelser. Jeg hadde forventa at flere av bokomtalene enn resultatene viser skulle være fullstendig dominert av handlingsreferat, og slik sett være det jeg har ansett som uten kvalitetsvurdering av det omtalte verket. De aller fleste av bokomtalene inneholder en eksplisitt vurdering av den omtalte boka.

Utbredelsen av en «klipp-og-lim»-praksis, der de bibliotekansatte i egen bokomtale bruker hele eller deler av andres bokomtaler eller liknende tekster, uten å oppgi kilde, er imidlertid større enn ventet. Om bokomtalesjangeren skriver Åse Kristine Tveit (2004) at

[k]anskje er det en idé å [...] lete opp hva andre har tenkt og ment om denne boka – ikke for å lete etter noe fasitsvar, men for å se om din egen forståelse av romanen blir utvidet. Vær varsom med å overta andres leserfaringer [sic]. Husk at du sjøl må stå inne for den teksten som publiseres. (s. 123).

Her er det dessverre mange bibliotekansatte som feiler. Tveit skriver videre at «[e]n del formidlere er utvant med skrivearbeid» og «har kanskje ikke skrevet annet enn oppgaver i studiesammenheng som bare læreren fikk se.» (s. 123). Det kan derfor oppleves som «skremmende å publisere egne tekster, særlig hvis en må signere dem.» (s. 123). For bibliotekansatte som ikke er vant til det, kan det være skummelt å utlevere og eksponere seg på en slik måte som en nettpublisering av en egenskreven tekst er. Å skrive om bøker på en formidlende måte er ikke enkelt, så mer øvelse i dette i utdannings- og jobbsammenheng er en mulig løsning for å styrke de bibliotekansattes skriftlige formidling.

Norske bibliotekansattes syn på litterær kvalitet ser ut til å på den ene siden være mangefasettert. Alle kvalitetskriteriene er tatt i bruk i bokomtalene. Samtidig er det noen av kriteriene som dominerer. Materialet mitt er ikke stort nok til å kunne foreta en generalisering, men jeg mener likevel at der er noen tendenser det er legitimt å kommentere.

Jofrid Karner Smidts (2002) undersøkelser er mye bredere enn mine, da hun sendte ut en spørreundersøkelse til alle bibliotekarer i landet. Selv om våre metoder, teorigrunnlag og undersøkelsenes formål er ulike, viste tabell 7.1. og 7.2. at funnene våre samsvarer veldig godt. Den spennende og den tankevekkende litteraturen blir satt størst pris på blant de kategoriene som ble resultatet av en omgjøring av Smidts kategorier til mine kriterier. Smidt undersøkte bibliotekarenes egen smak, mens jeg ikke har hatt mulighet til å sjekke om bokomtalene representerer denne, eller om den forsøker å speile lånernes smak. Når mine resultater ligger så tett opp mot Smidts, er det nærliggende å anta at mine resultater viser de bibliotekansattes eget kvalitetssyn.

Resultatene mine alene viser at det er litteraturens intensitet, det instrumentelle og aktuelle, samt bokas slektskap, altså det genetiske og omvendt genetiske kriteriet, som dominerer av kvalitetssyn i bibliotekansattes skriftlige formidling på nettet. Det kanskje mest interessante funnet er etter mitt syn utbredelsen av det instrumentelle kriteriet. Vektleggingen av *lesernes behov* og litteraturens *nytte* ser ut til å være stor. Bibliotekets brukere og potensielle brukere er heldigvis alltid førsteprioritet.

8.1. Forslag til videre studier

Under arbeidet med avhandlingen, har jeg ofte snublet over temaer som jeg så gjerne skulle gått nærmere innpå selv, men som jeg ikke kunne tillate meg å se på grunnet oppgavens omfang. Det er svært mange aspekter ved skriftlig litteraturformidling og synet på litterær kvalitet som kan undersøkes.

Jeg har ofte hengt meg opp i kvaliteten på den skriftlige framstillingen i bokomtalen. Svært mange inneholder skrivefeil, veldig mange er delvis eller i sin helhet klippet fra andres omtaler og mange er dårlig skrevet. En grundigere kvalitetsvurdering av bibliotekers bokomtaler enn det jeg har gjort her, hadde vært både interessant og nyttig å lese. Dette kan særlig være aktuelt når avdelingen Digitalt bibliotek på Deichmanske bibliotek sitt prosjekt «Bokanbefalinger til brukerne», der alle bibliotekenes bokomtaler skal samles, blir realisert (Digitalt bibliotek, 2012).

Jeg tenker også at det kunne vært interessant med en retorisk analyse av bokomtaler fra bibliotekene. Her er det en tydelig avsender, den bibliotekansatte, i en bestemt kontekst, biblioteket, mens mottakergruppen trolig er meget heterogen. I oppgaven min har jeg ikke hatt plass til å undersøke stilen i bokomtalen, hvordan de er oppbygd, hvordan de bibliotekansatte forsøker å «selge» bøkene, og så videre.

Under arbeidet med innsamlingen av bibliografiske opplysninger tilknyttet de enkelte titlene, har jeg blant annet plassert titlene under nøkterne sjangerbetegnelser. Det er imidlertid tilsynelatende stor variasjon mellom bøkene innen sjangrene med tanke på det vi ofte kaller «høy», «mellom» og «lav» litteratur. Dette gjelder særlig innen den hos meg største bolken, romansjangeren. Titlene her varierer mellom nyere bestselgere, feel good-litteratur, klassikere, kulturfondbøker, tradisjonelle realistiske romaner og så videre. Jeg har ofte tenkt tanken på å se nærmere på sjangrene ved å for eksempel undersøke dem opp mot salgs- og utlånstoppene, men jeg kom fram til at dette hadde blitt for omfattende, særlig i og med at bøkene har et stort aldersspenn. Jeg har derfor holdt meg til nøytrale fakta om bøkene. Å lese

en grundigere undersøkelse av hvilke titler som blir formidla, hadde imidlertid vært svært interessant. Hvilke titler formidler egentlig bibliotekene? Melodrama og chick-lit, eller kulturfondbøker og klassikere, eller noe midt i mellom?

For å belyse hvorvidt bibliotekansattes kvalitetssyn i virkeligheten er særegne for denne gruppen, hadde det vært nyttig med en komparativ undersøkelse. Også forlag, bokklubber og ansatte i bokhandlere publiserer bokomtaler på nettet; hva slags kvalitetssyn kommer fram i salgskanalene i den litterære institusjon? En sammenlikning mellom bibliotekansattes bokomtaler og tekster som dagspressekritikk, amatørkritikk på bokelskere.no og private blogger kunne også vært fruktbart.

En annen type komparativ undersøkelse jeg tenker på som aktuell, er den skriftlige formidlingen fra biblioteket i forhold til annen type formidling. Blir andre aspekter ved bøkene vektlagt i formidlingsintervjuet og bokpraten sammenliknet med i bokomtalene?

Litteratur

- ABM-utvikling. (2006). *Bibliotekreform 2014 - del II: Norgesbiblioteket: nettverk for kunnskap og kultur*. ABM-skrift (Bd. 31). Oslo: ABM-utvikling.
- Andersen, P. T. (1987). Kritikk og kriterier. *Vinduet*, 41(3), 17–26.
- Andersen, P. T. (1995). Danjanistikk og kritikk. I S. Lie & L. Nysted (Red.), *Samtale med et svin: En antologi om litteraturkritikk* (s. 9–26). Oslo: Cappelen.
- Andreassen, T. (2006). *Bok-Norge: en litteratursosiologisk oversikt*. Oslo: Universitetsforl.
- Aristoteles, Ledsaak, S., & Børtnes, J. (1997). *Om diktetekunsten*. Oslo: Grøndahl og Dreyer.
- Asker bibliotek. (udatert). Vi anbefaler nye romaner hver fjortende dag! Hentet 22. mars 2012 fra <http://www.askerbibliotek.no/Vare-samlinger/Skjønnlitteratur/>
- Audunson, R. (2011). Doktorgradsutdanning i bibliotek- og informasjonsfag - et viktig skritt nærmere realisering. *Bok og bibliotek*, 78(6), 60–61.
- Audunson, R. A. (2001). Folkebibliotekenes rolle i en digital framtid: publikums, politikernes og bibliotekarenes bilder. I N. W. Lund & R. A. Audunson (Red.), *Det siviliserte informasjonssamfunn: folkebibliotekenes rolle ved inngangen til en digital tid* (s. 206–224). Bergen: Fagbokforl.
- Beardsley, M. C. (1981). *Aesthetics: problems in the philosophy of criticism*. Indianapolis, Ind.: Hackett.
- Bergen offentlige bibliotek. (udatert). Lesetips og nye bøker. Hentet 22. mars 2012 fra <http://bergenbibliotek.no/litteratur/tips-og-nytt>
- Bibin. (udatert). Voksenbøker | Bibliotekene i Østfold tipser deg! Hentet 22. mars 2012 fra <http://www.bibin.no/tipsblogg/category/voksenboker/>
- Bibliotek Nedre Romerike. (udatert). Bøker. Hentet 22. mars 2012 fra <http://www.bibliotekrom.no/index.php/nb/boktips>
- Biblioteklaboratoriet. (2007). Web 2.0 - Biblab. Hentet 4. mai 2012 fra http://wiki.biblioteklaboratoriet.no/wiki/Web_2.0
- Bokelskere. (udatert). Julie: roman av Anne Karin Elstad. Hentet 1. mai 2012 fra <http://bokelskere.no/bok/julie-roman/175644/>
- Byberg, L. (2006). Brukeren i sentrum? – noen utviklingstrekk i folkebibliotekenes samlingsutvikling. I Å. K. Tveit (Red.), *Velge og vrake: samlingsutvikling i folkebibliotek* (s. 12–25). Oslo: Biblioteksentralen.
- Deichmanske bibliotek. (udatert). Litterær puls. Hentet 22. mars 2012 fra <http://litteratur.wordpress.com/>

- Den norske Forleggerforening. (2011). Bransjestatistikk 2010. Hentet 22. mai 2012 fra http://www.forleggerforeningen.no/nor/content/download/19254/95260/file/BRANSJESTATISTIKK_2010-dater%20260611.pdf
- Den norske Forleggerforening. (udatert). Om DnF. Hentet 22. mai 2012 fra http://www.forleggerforeningen.no/nor/om_dnf
- Det kongelige kulturdepartement. (2012). Høringsnotat: forslag til endringer i lov om folkebibliotek. Hentet fra http://www.regjeringen.no/pages/37376738/Horingsnotat_biblioteklov.pdf
- Digitalt bibliotek. (2012). Verktøy for formidling av bokanbefalinger. Hentet 1. mai 2012 fra <http://digital.deichman.no/blog/2012/02/15/verkt%c3%b8y-for-formidling-av-bokanbefalinger/>
- Drammensbiblioteket. (udatert). Bøker: Anbefalinger. Hentet 22. mars 2012 fra http://dbib.no/index.php?option=com_jreviews&url=Reviews/anbefalinger/boker_c75/
- Farsethås, A. (2012, mai 11). Cowboykonspirasjoner. *Morgenbladet*, s. 46.
- Felberg, T. R. (2011). Kognisjon, diskurs og språkets brukskontekst - en politisk tale om innvandring og integrering. I T. R. Hitching, A. B. Nilsen, & A. Veum (Red.), *Diskursanalyse i praksis: metode og analyse* (s. 169–203). Kristiansand: Høyskoleforl.
- Folkebibliotekloven. (1985). *Lov om folkebibliotek*. Hentet fra <http://www.lovdatabasen.no/all/hl-19851220-108.html>
- Gadamer, H.-G. (2010). *Sannhet og metode: grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax.
- Grøn, R. (2010). *Oplevelsens rammer: Former og rasjoner i den aktuelle formidling av skønlitteratur for voksne på danske folkebiblioteker*. Aalborg: Det Informationsvidenskabelige Akademi.
- Gundersen, D., & Halbo, L. (2009, februar 14). kvalitet - beskaffenhet. *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/kvalitet/beskaffenhet>
- Hagen, E. B. (2004). *Litteraturkritikk: en introduksjon*. Oslo: Universitetsforl.
- Herring, S. C., Scheidt, L. A., Wright, E., & Bonus, S. (2005). Weblogs as a bridging genre. *Information Technology & People*, 18(2), 142–171.
- Høgskolen i Oslo og Akershus. (udatert). HiOA - Bibliotek- og informasjonsvitenskap. Hentet 27. januar 2012 fra <http://www.hioa.no/Studier/SAM/Bachelor/Bibliotek-og-informasjonsvitenskap>
- Høivik, T. (2010). Levende blogger. *Bok og bibliotek*, 77(1), 56–57.

- Johnsen, T. (2009). *Litteratursiden.no: en offentlig formidlingsarena for bibliotekarer?* T.C. Johnsen, Oslo.
- Kant, I. (1995). *Kritikk av dømmekraften: (i utvalg)*. Oslo: Pax.
- Karlsen, T. (2011). Blogging spisser biblioteket. *Bibliotekforum*, 36(2), 22–[24].
- Kjelsvik, B., & Felberg, T. R. (2011). Kva er ei sosiokognitiv tilnærming til diskursanalyse? I T. R. Hitching, A. B. Nilsen, & A. Veum (Red.), *Diskursanalyse i praksis: metode og analyse* (s. 163–168). Kristiansand: Høyskoleforl.
- Kriminallitteratur. (2012, januar 5). *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/kriminallitteratur>
- Larvik bibliotek. (udatert). Biblioteket anbefaler. Hentet 22. mars 2012 fra http://www.larvik.folkebibl.no/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=3&Itemid=35
- Littau, K. (2006). *Theories of reading: books, bodies, and bibliomania*. Cambridge: Polity.
- Lom folkebibliotek. (udatert). 3 vise kvinners blogg. Hentet 22. mars 2012 fra <http://3visekvinner.blogspot.com/>
- Longinos, & Kleve, K. (1996). *Om det opphøyede i litteraturen*. Oslo: Aschehoug.
- Neumann, I. B. (2001). *Mening, materialitet, makt: en innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforl.
- Nielsen, H. J. (2006). Litteratursiden.dk: netbibliotek og litterært netmagasin. Dansk Biblioteksforskning. Hentet fra <http://www.danskbiblioteksforskning.dk/E-serie/Nr.%201-HJN.pdf>
- Norheim, M. (2011). Korleis kan eg vite at ei bok er god? *Syn og segn*, 117(3), [30]–37.
- Norsk kulturråd. (2012). Norsk kulturråd - Innkjøpsordninger. Hentet 10. mai 2012 fra <http://www.kulturrad.no/fagomrader/litteratur/innkjopsordninger/>
- Ot.prp. nr. 14 (1985-1986). (1985). *Lov om folkebibliotek*. Oslo: Kultur- og vitenskapsdepartementet.
- Oterholm, K., & Skjerdingsstad, K. I. (2011). Å tenke kvalitet. I R. Audunson (Red.), *Krysspeilinger: perspektiver på bibliotek- og informasjonsvitenskap* (s. 37–63). Oslo: ABM-media.
- Oterholm, K., & Tveit, Å. K. (2010). Verdier i bevegelse: litteraturformidlingen, bibliotekarprofesjonen og utdanningen. *Dansk Biblioteksforskning*, 6(1), 5–14.
- Petersen, V. K. (2011, august 11). Blogger. Hentet 17. januar 2012 fra <http://biblogg.wordpress.com/blogger/>

- Petersen, V. K. (2012). Norske bibliotekblogger. *Norske bibliotekblogger: Verktøy for markedsføring, nettsted og kommunikasjon med brukerne*. Hentet 17. januar 2012 fra <http://biblogg.wordpress.com/>
- Porter, D. (1995). Baklengs oppbygging og kunsten å skape spenning. I A. Elgurén & A. Engelstad (Red.), *Under lupen: essays om kriminallitteratur*, Skriftserie (Bd. nr 83, s. 243–277). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ridderstrøm, H. (2010). Amatørkritikkens styrke og svakhet. *Bok og bibliotek*, 77(4), 44–46.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforl.
- Skog, C. S. (2002). Litteraturkritikkens forpliktelser: Formidling eller informasjon? Hentet 11. mai 2012 fra <http://web2.gyldendal.no/vinduet2/tekst.asp?id=299>
- Smidt, J. K. (2002). *Mellom elite og publikum: litterær smak og litteraturformidling blant bibliotekarer i norske folkebibliotek*. Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Smidt, J. K. (2011). Kulturdimensjonen i bibliotekarutdanningen. *Krysspeilinger: perspektiver på bibliotek- og informasjonsvitenskap* (s. 27–35). [Oslo]: ABM-media.
- Stavanger bibliotek, Randaberg folkebibliotek, Sola folkebibliotek, Gjesdal folkebibliotek, & Hå folkebibliotek. (udatert). Bibliotekarene anbefaler. Hentet 22. mars 2012 fra <http://bibliotekareneanbefaler.blogspot.com/>
- Svedjedal, J. (1997). Det litteratursociologiska perspektivet: Om en forskningstradition och dess grundantaganden. I L. Furuland & J. Svedjedal (Red.), *Litteratursociologi: texter om litteratur och samhälle* (s. 68–88). Lund: Studentlitteratur.
- Trondheim folkebibliotek. (udatert). Biblioteket anbefaler. Hentet 22. mars 2012 fra <http://folkebiblioteket.blogspot.com/>
- Tveit, Å. K. (2004). *Innganger: om lesing og litteraturformidling*. Bergen: Fagbokforl.
- Universitetet i Oslo. (udatert-a). Litteraturformidling (studieretning). Hentet 5. juni 2012 fra <http://www.uio.no/studier/program/nordisk-master/littform/>
- Universitetet i Oslo. (udatert-b). diskurs. Hentet 1. mars 2012 fra <http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=diskurs>
- Urke, K. J. (2011a). Leseglede eller leseplikt? *Bok og bibliotek*, 78(5), 47–53.
- Urke, K. J. (2011b). Bokomtalar frå biblioteket : speler dei noko rolle? *Bok og bibliotek*, 78(1), 56–65.

Vandborg, L. (2011). Om Litteratursiden. Hentet 12. januar 2012 fra <http://www.litteratursiden.dk/om-litteratursiden>

Ytreberg, E. (2004). Norge: Mektig middelkultur. *Samtiden*, (3), [6]–15.

Vedlegg

Vedlegg 1: Alle omtalte titler med bibliografiske opplysninger

Forfatter	Tittel	Nasjonalitet og språk	År	Forlag	Sjanger
Adamson, Gil	<i>Enken</i> ¹	Canada, bokmål	2011	Oktober	Roman
Ajtmatov, Tsjingiz	<i>Og dagen varer lenger enn et århundre-</i>	Russland, bokmål	1983	Tiden	Roman
Albom, Mitch	<i>Bare en dag til</i>	USA, bokmål	2008	Damm	Roman
Arneson, Bjarte	<i>Dette forandrer alt</i>	Norge, bokmål	2010	Tiden	Noveller
Arvola, Ingeborg	<i>Forsiktig glass</i>	Norge, bokmål	2004	Cappelen	Roman
Atwood, Margaret	<i>Flommens år</i>	Canada, bokmål	2011	Aschehoug	Roman
Baldacci, David	<i>Samlerne</i>	USA, bokmål	2010	Cappelen Damm	Spenningsroman
Barazesh, Mokhtar	<i>Den innbilte fristelse til lykke</i>	Norge, bokmål	2010	Communicatio	Noveller
Barks, Carl & Paasche, Knut	<i>Donald Duck i vikingenes fotspor</i>	Norge, bokmål	2010	Egmont	Tegneserie
Bartol, Vladimir	<i>Alamut</i>	Slovenia, engelsk	2004	Scala House Press	Roman
Bechdel, Alison	<i>Husfred: en tragikomisk familiehistorie</i>	USA, bokmål	2007	Egmont	Grafisk roman
Bellow, Sam	<i>Herzog</i>	USA, bokmål	1966	Aschehoug	Roman
Bjøranger, Terje	<i>Den tredje søsteren</i>	Norge, bokmål	2010	Kagge	Kriminalroman
Blum, Jenna	<i>De som skåner oss</i>	USA, bokmål	2009	Cappelen Damm	Roman
(Antologi)	<i>Blødende hjerter: Kjærlighetsdikt for hudløse og høyspente</i>	Norge, bokmål, nynorsk, svensk, dansk, engelsk	2002	Gyldendal Tiden	Lyrikk
Bottolvs, Bjørn	<i>Drapet på Taparud gård</i>	Norge, bokmål	2010	Kolon	Kriminalroman

¹ Omtalt 5 ganger.

Bradley, Alan	<i>Det søte i bunnen av kaken</i>	Storbritannia, bokmål	2010	Press	Kriminalroman
Bringsværd, Tor Åge	<i>Kvinnen som var et helt bord alene</i>	Norge, bokmål	2009	Gyldendal	Roman
Bringsværd, Tor Åge	<i>Syvsoverskens dystre frokost: en underholdningsroman på liv og død</i>	Norge, bokmål	1976	Gyldendal	Roman
Brooks, Geraldine	<i>Bokens folk</i>	USA, bokmål	2009	Cappelen Damm	Roman
Brustad, Sturle	<i>Anarchy in Åmot</i>	Norge, bokmål	2007	Gyldendal	Roman
Brustad, Sturle	<i>Whole lotta love</i>	Norge, bokmål	2010	Gyldendal	Roman
Brønne, Kari Fredrikke	<i>Under de dype skyggene av løvtunge trær</i>	Norge, bokmål	2010	Aschehoug	Roman
Buene, Eivind	<i>Enmannsorkester</i>	Norge, bokmål	2010	Cappelen	Roman
Bugge, Mikkel	<i>Gå under jorda</i>	Norge, bokmål	2010	Oktober	Roman
Bulgakov, Mikhail	<i>Fatale egg</i>	Russland, bokmål	2003	Gyldendal	Roman
Capote, Truman	<i>Frokost på Tiffany</i>	USA, bokmål	1992	Tiden	Noveller
Carré, John Le	<i>Den evige gartner</i>	Storbritannia, bokmål	2001	Cappelen	Spenningsroman
Christensen, Lars Saabye	<i>Beatles</i>	Norge, bokmål	1984	Cappelen	Roman
Christensen, Lars Saabye	<i>Mitt danske album</i>	Norge, bokmål	2011	Cappelen Damm	Hybrid
Claudé, Phillippe	<i>Grå sjeler</i>	Frankrike, bokmål	2006	Cappelen	Roman
Conrad, Joseph	<i>Lord Jim²</i>	Storbritannia, bokmål	2004	Kagge	Roman
De Robertis, Carolina	<i>Det usynlige fjellet</i>	USA, bokmål	2010	Schibsted	Roman
DeWitt, Helen	<i>Den siste samuraien</i>	USA, bokmål	2001	Pax	Roman
Dick, Philip K.	<i>The man in the high castle</i>	USA, engelsk	2001	Penguin	Sci-fi
Donoghue, Emma	<i>Rom³</i>	Irland, bokmål	2011	Gyldendal	Roman
Dumas, Alexandre	<i>Den sorte tulipan</i>	Frankrike, bokmål	1946	Sverdrup Dahls forlag	Roman
Egeland,	<i>Fedrenes løgner</i>	Norge,	2010	Aschehoug	Roman

² Omtalt 2 ganger.

³ Omtalt 2 ganger.

Tom		bokmål			
Ekman, Kerstin	<i>Mordets praksis</i> ⁴	Sverige, bokmål	2011	Aschehoug	Roman
Elstad, Anne Karin	<i>Julie</i>	Norge, bokmål	1993	Aschehoug	Roman
(Antologi)	<i>Emosjonell førstehjelp: 101 dikt som kan redde livet ditt</i>	Norge, bokmål, nynorsk, svensk, dansk	2002	Samlaget	Lyrikk
Enger, Cecilie	<i>Himmelstormeren: en roman om Ellisif Wesser</i>	Norge, bokmål	2007	Gyldendal	Roman
Enger, Thomas	<i>Skinndød</i>	Norge, bokmål	2010	Gyldendal	Kriminalroman
Enquist, Per Olov	<i>Magnetisørens femte vinter</i>	Sverige, bokmål	2011	Gyldendal	Roman
Epstein, Jennifer Cody	<i>Maleren fra Shanghai</i>	USA, bokmål	2010	Front	Roman
Fastvold, Marianne	<i>Kjærlighet for viderekomne</i>	Norge, bokmål	2008	Gyldendal	Roman
Fforde, Jasper	Serie om <i>Thursday Next</i> (5 bøker)	Storbritannia, engelsk	2001-2007	Hodder & Stoughton (1, 2, 3, 5), Viking Adult (4)	Fantastisk
Fiorato, Marina	<i>Glassblåseren fra Murano</i>	Storbritannia, bokmål	2009	Vega	Roman
Flatland, Helga	<i>Bli hvis du kan, reis hvis du må</i>	Norge, bokmål og nynorsk	2010	Aschehoug	Roman
Fontane, Theodor	<i>Effi Briest</i>	Tyskland, bokmål	1977	Gyldendal	Roman
Forna, Aminatta	<i>Kjærlighetens egenartede hukommelse</i>	Storbritannia, bokmål	2011	Gyldendal	Roman
Fowler, Therese	<i>Suvenir</i>	USA, bokmål	2008	Cappelen	Roman
Frobenius, Nikolaj	<i>Latours katalog</i>	Norge, bokmål	1996	Gyldendal	Roman
Grebe, Camilla & Träff, Åsa	<i>En slags fred</i>	Sverige, bokmål	2010	Gyldendal	Kriminalroman
Greenville, Kate	<i>Den hemmelige elven</i>	Australia, bokmål	2007	Font	Roman
Grimsrud, Beate	<i>En dåre fri</i> ⁵	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Roman
Guenassia,	<i>De ukuelige</i>	Frankrike,	2010	Press	Roman

⁴ Omtalt 2 ganger.

⁵ Omtalt 2 ganger.

Jean Michel	<i>optimisters klubb</i>	bokmål			
Gulliksen, Geir	<i>Forenkling</i> ⁶	Norge, bokmål	2010	Aschehoug	Roman
Guo, Xiaolu	<i>Fremmedordbok for kjæresten</i>	USA, bokmål	2009	Aschehoug	Roman
Halberg, Jonny	<i>En norsk tragedie</i>	Norge, bokmål	2010	Kolon	Roman
Hanssen, Eystein	<i>De ingen savner</i> ⁷	Norge, bokmål	2010	Vigmostad Bjørke	Kriminalroman
Hanssen, Halvard C.	<i>Plankeneger</i>	Norge, bokmål	2009	Bokbyen	Kriminalroman
Hanssen, Kurt	<i>Forglemmegei</i>	Norge, bokmål	2011	Gyldendal	Kriminalroman
Harris, Robert	<i>Fedreland</i>	Storbritannia, bokmål	2008	Cappelen Damm	Spenningsroman
Haugland, Tormod	<i>Romberg: kvinner og kriminalitet</i>	Norge, nynorsk	2010	Oktober	Roman
Hayder, Mo	<i>Kuren</i>	Storbritannia, bokmål	2009	Bazar	Spenningsroman
Hemingway, Ernest	<i>Den gamle mannen og havet</i>	USA, bokmål	1952	Gyldendal	Roman
Hermansson, Christer	<i>Ich bin ein bibliothekar!</i>	Sverige, svensk	2001	Pequod press	Roman
Hill, Lawrence	<i>Noen kjenner mitt navn</i>	Canada, bokmål	2009	Font	Roman
Hjorth, Michael og Rosenfeldt, Hans	<i>Mannen som ikke var morder</i>	Sverige, bokmål	2011	Aschehoug	Kriminalroman
Holmqvist, Karin Brunk	<i>Potensgiverne</i>	Sverige, bokmål	2009	Silke	Roman
Holmqvist, Karin Brunk	<i>Rapsgubbene</i>	Sverige, bokmål	2010	Silke	Roman
Holst, Hanne Vibeke	<i>Thereses tilstand</i>	Danmark, bokmål	2000	Gyldendal	Roman
Hornby, Nick	<i>Juliet, naked</i>	USA, bokmål	2010	Aschehoug	Roman
Horst, Jørn Lier	<i>Serie om William Wisting (6 bøker)</i>	Norge, bokmål	2004-2010	Gyldendal	Kriminalroman
Houellebecq, Michel	<i>De grunnleggende bestanddeler</i>	Frankrike, bokmål	2000	Cappelen	Roman
Hovden, Magne	<i>Sameland</i>	Norge, bokmål	2010	Aschehoug	Roman
Hustvedt, Siri	<i>Sommeren uten menn</i>	Storbritannia, bokmål	2011	Aschehoug	Roman
Huxley, Aldous	<i>Vidunderlige nye verden</i>	Storbritannia, bokmål	1948	Albatross/Aschehoug	Roman

⁶ Omtalt 2 ganger.

⁷ Omtalt 2 ganger.

Høeg, Peter	<i>Elefantpassernes barn</i>	Danmark, bokmål	2011	Aschehoug	Roman
Jensen, Carsten	<i>Vi, de druknede</i> ⁸	Danmark, bokmål	2006	Press	Roman
Jessen, Ida	<i>Barna</i>	Danmark, bokmål	2010	Cappelen Damm	Roman
Jonasson, Jonas	<i>Hundreåringen som klatret ut av vinduet og forsvant</i>	Sverige, bokmål	2010	Piratforl.	Roman
Kalotay, Daphne	<i>Russisk vinter</i>	USA, bokmål	2011	Schibsted	Roman
Kingsolver, Barbara	<i>Lakunen</i>	USA, bokmål	2010	Juritzen	Roman
Knausgård, Karl Ove	<i>Min kamp (bind 1-4)</i> ⁹	Norge, bokmål	2009-2010	Oktober	Roman
Kroken & Kolden	<i>Evig skal døden vera</i>	Norge, nynorsk	2011	Samlaget	Kriminalroman
Kroneberg, Benedict Meyer	<i>Ingen skal høre hvor stille det er</i> ¹⁰	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Roman
Kaaberbøl & Friis	<i>Et stille, umerkelig drap</i>	Danmark, bokmål	2011	Gyldendal	Kriminalroman
Lahiri, Jhumpa	<i>Fremmed jord</i>	USA, bokmål	2009	Gyldendal	Noveller
Lahlum, Hans Olav	<i>Menneskefluene</i>	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Kriminalroman
Langeland, Henrik	<i>Verdensmestrene</i> ¹¹	Norge, bokmål	2010	Tiden	Roman
Larsen, Britt Karin	<i>Det vokser et tre i Mostamägg</i>	Norge, bokmål	2009	Cappelen Damm	Roman
Larsen, Britt Karin	<i>Himmelbjørnens skog</i> ¹²	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Roman
Leikvoll, Jan Roar	<i>Fiolinane</i>	Norge, nynorsk	2010	Samlaget	Roman
Levy, Andrea	<i>En sang om lengsel</i> ¹³	Storbritannia, bokmål	2011	Kagge	Roman
Lian, Torun	<i>Undrene i vår familie</i>	Norge, bokmål	2008	Aschehoug	Roman
Linde, Heidi	<i>Nu, jävlar!</i>	Norge, bokmål	2011	Gyldendal	Roman
Linderborg, Åsa	<i>Meg eier ingen</i>	Sverige, bokmål	2008	Versal	Roman

⁸ Omtalt 2 ganger.

⁹ Omtalt 2 ganger.

¹⁰ Omtalt 2 ganger.

¹¹ Omtalt 2 ganger.

¹² Omtalt 2 ganger.

¹³ Omtalt 2 ganger.

Lindqvist, John Ajvide	<i>Lille stjerne</i>	Sverige, bokmål	2011	Cappelen Damm	Roman
Linna, Väinö	<i>Ukjent soldat</i>	Finland, bokmål	1956	Cappelen	Roman
Lundbo, Thomas	<i>Synkere og svevere</i>	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Fortellinger
McCarthy, Cormac	<i>No Country for old men</i>	USA, engelsk	2005	Alfred A. Knopf	Roman
McCarthy, Cormac	<i>The Road</i>	USA, engelsk	2006	Alfred A. Knopf	Roman
Madsen, Peter & Kure, Henning	Serien <i>Valhall</i> (15 bøker) ¹⁴	Danmark, bokmål	1979-2009	Egmont	Tegneserie
Mankell, Henning	<i>Daisysisters</i>	Sverige, bokmål	2010	Gyldendal	Roman
Márai, Sándor	<i>Eszters arv</i>	Ungarn, bokmål	2010	Solum	Roman
Martell, Yann	<i>Historien om Pi</i>	Canada, bokmål	2003	Dinamo	Roman
Mawer, Simon	<i>Glassrommet</i>	Storbritannia, bokmål	2010	Dinamo	Roman
Mercier, Pascal	<i>Lea</i>	Tyskland, bokmål	2011	Gyldendal	Roman
Mina, Denise	<i>A sickness in the family</i>	USA, engelsk	2010	Vertigo Crimes/DC Comics	Grafisk roman
Mjønes, Johan	<i>Orkanger</i> ¹⁵	Norge, bokmål	2010	Aschehoug	Roman
Morais, Richard C.	<i>En trettimeters reise</i>	USA, bokmål	2010	Versal	Roman
Müller, Herta	<i>Pustegyngje</i>	Tyskland, bokmål	2010	Tiden	Roman
Murakami, Haruki	<i>Elskede Sputnik</i> ¹⁶	Japan, bokmål	2010	Pax	Roman
Murakami, Haruki	<i>Etter skjelvet</i>	Japan, bokmål	2002	Pax	Noveller
Mytting, Lars	<i>Vårofferet</i>	Norge, bokmål	2010	Gyldendal	Roman
Nilsen, Tove	<i>Skyskraperengler</i>	Norge, bokmål	1982	Cappelen	Roman
Nyborg, Line Merete	<i>Bare mamma som er gud</i>	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Roman
Nærum, Knut	<i>Å</i>	Norge, bokmål	2000	Cappelen Damm	Humor
Nøstvik,	<i>Aksjonen</i>	Norge,	2010	Gyldendal	Spennings-

¹⁴ Omtalt 2 ganger.

¹⁵ Omtalt 2 ganger.

¹⁶ Omtalt 2 ganger.

Rune		bokmål			roman
Oksanen, Sofi	<i>Baby Jane</i> ¹⁷	Finland, bokmål	2011	Oktober	Roman
Oksanen, Sofi	<i>Utrenskning</i>	Finland, bokmål	2010	Oktober	Roman
Paasilinna, Arto	<i>En lykkelig mann</i>	Finland, bokmål	2011	Aschehoug	Roman
Paasilinna, Arto	<i>Kollektivt selvmord</i>	Finland, bokmål	2007	Aschehoug	Roman
Page, Andrew	<i>Blokk</i>	Norge, bokmål	2010	Jippi	Grafisk roman
Parkin, Gaile	<i>Å bake kaker i Kigali</i>	Storbritannia, bokmål	2010	Pax	Roman
Picoult, Jodi	<i>Åstedet</i>	USA, bokmål	2011	Cappelen Damm	Roman
Rishøi, Ingvild	<i>Historien om fru Berg</i>	Norge, bokmål	2011	Gyldendal	Noveller
Roger, Marie-Sabine	<i>Å telle duer</i>	Frankrike, bokmål	2010	Pax	Roman
Rosman, Ann	<i>Fyrmesterens datter</i>	Sverige, bokmål	2011	Bazar	Kriminalroman
Rødstøl, Berit	<i>Himmelreisande</i>	Norge, nynorsk	2010	Samlaget	Roman
Sabatini, Irene	<i>Nabogutten</i>	USA, bokmål	2010	Cappelen Damm	Roman
Sagen, Rolf	<i>Springfart ved fjorden</i>	Norge, nynorsk	1986	Cappelen	Roman
Sandel, Cora	<i>Alberte og Jakob</i> (tekstkritisk utg.)	Norge, bokmål	2002	Gyldendal	Roman
Sansom, C. J.	<i>Oppløsning</i>	Storbritannia, bokmål	2008	Press	Kriminalroman
Schmitt, Eric-Emmanuel	<i>Oscar og den rosa damen</i>	Frankrike, bokmål	2004	Pantagruel	Roman
Seaver, Kirsten A.	<i>Landet som falt av jorden</i>	Norge, bokmål	1996	Gyldendal	Roman
Selmer, Aksel	<i>Bedringens vei</i>	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Roman
Sem-Sandberg, Steve	<i>De fattige i Łódź</i>	Sverige, bokmål	2010	Aschehoug	Roman
Shaffer, Mary Ann	<i>Guernsey forening for litteratur og potetskrellpai</i>	USA, bokmål	2008	Schibsted	Roman
Skogmo, Bjørn	<i>Fall fra liten høyde</i>	Norge, bokmål	2005	Kolon	Kortprosa

¹⁷ Omtalt 2 ganger.

Skogmo, Bjørn	<i>Han byttet meg bort med en Studebaker</i>	Norge, bokmål	1999	Kolon	Kortprosa
Steen, Thorvald	<i>Løvehjerte</i>	Norge, bokmål	2010	Oktober	Roman
Steinbeck, John	<i>Om mus og menn</i>	USA, bokmål	1939	Gyldendal	Roman
(Antologi)	<i>Stenen som bestandig faller: dikt om angst</i>	Norge, bokmål, nynorsk, svensk, dansk	2000	Aschehoug	Lyrikk
Storholmen, Ingrid	<i>Tsjernobyelfortellinger</i>	Norge, bokmål	2009	Aschehoug	Kortprosa
Sundstøl, Vidar	<i>Drømmenes land</i>	Norge, bokmål	2008	Tiden	Kriminalroman
Tahir, Baha	<i>Der solen går ned</i>	Libanon, bokmål	2009	Vigmostad Bjørke	Roman
Teige, Trude	<i>Havet syng</i>	Norge, nynorsk	2002	Samlaget	Roman
Teige, Trude	<i>Lene seg mot vinden</i>	Norge, nynorsk	2004	Samlaget	Roman
Tellkamp, Uwe	<i>Tårnet: historie fra et sunket land</i>	Tyskland, bokmål	2009	Press	Roman
Toews, Miriam	<i>Familien Troutmans eventyrlige reise</i>	Canada, bokmål	2010	Schibsted	Roman
Tomasevic, Ann Syréhn	<i>Glass og aske</i>	Sverige, bokmål	2011	Gyldendal	Roman
Topol, Jácym	<i>Gjennom et kaldt land</i>	Tsjekkia, bokmål	2010	Bokvennen	Roman
Tvedt, Chris	<i>Dødens sirkel</i>	Norge, bokmål	2010	Cappelen Damm	Kriminalroman
Vann, David	<i>Legend of a suicide</i>	USA, engelsk	2008	Penguin	Noveller
Vinci, Simona	<i>Om barna vet man ingenting</i>	Italia, bokmål	1999	Aschehoug	Roman
Vold, Jan Erik	<i>En som het Abel Ek</i>	Norge, bokmål	1988	Gyldendal	Lyrikk
Vold, Jan Erik	<i>Sorgen, sangen, veien</i>	Norge, bokmål	1987	Gyldendal	Lyrikk
Vold, Jan Erik	<i>Spor, snø</i>	Norge, bokmål	1970	Gyldendal	Lyrikk
Vuorinen, Juha	<i>En finsk fyllefants dagbok</i>	Finland, bokmål	2004	Bazar	Roman
Vaage, Lars Amund	<i>Skuggen og dronninga</i>	Norge, nynorsk	2010	Oktober	Roman
Webb, Katherine	<i>Arven</i>	Storbritannia, bokmål	2011	Gyldendal	Roman
Wekre, Eirik	<i>Operasjon høye nord</i>	Norge, bokmål	2010	Gyldendal	Spenningsroman
Wilson, Robert	Serie om Javier Falcon (4 bøker)	Storbritannia, bokmål	2003-2009	Gyldendal	Kriminalroman

Woods, Patricia	<i>Lottomillionæren</i>	USA, bokmål	2010	Schibsted	Roman
Yates, Richard	<i>The easter parade</i>	USA, engelsk	1976	Delacorte Press	Roman
Aanestad, Ingrid Z.	<i>Eg kjem med toget</i>	Norge, nynorsk	2008	Oktober	Roman

Vedlegg 2. Kriterienes hyppighet innen sjangrene

Romaner

Kriterium	Antall	Prosentandel
Moralsk/politisk	23	18,4 %
Kognitivt	22	17,6 %
Genetisk	27	21,6 %
Kompleksitet	9	7,2 %
Integritet	10	7,0 %
Intensitet	50	40,0 %
Virkelighet	10	8,0 %
Oppriktighet	16	12,8 %
Fremmedhet	10	8,0 %
Omvendt genetisk	10	8,0 %
Instrumentelt/aktuelt	27	21,6 %
Emosjonelt	17	13,6 %
Humoristisk	20	16,0 %
Lettlesthet	6	4,0 %

Totalt antall: 125

Antall uten eksplisitte kriterier: 17 (13,8 %)

Antall ikke utelukkende positive bokomtaler: 5 (4,0 %)

Kriminal- og spenningsromaner

Kriterium	Antall	Prosentandel
Moralsk/politisk	4	19,0 %
Kognitivt	2	9,5 %
Genetisk	5	23,8 %
Kompleksitet	2	9,5 %
Integritet	-	-
Intensitet	8	38,1 %
Virkelighet	1	4,8 %
Oppriktighet	4	19,0 %
Fremmedhet	1	4,8 %
Omvendt genetisk	3	14,3 %
Instrumentelt/aktuelt	5	23,8 %
Emosjonelt	2	9,5 %
Humoristisk	3	14,3 %
Lettlesthet	-	-

Totalt antall: 21

Antall uten eksplisitte kriterier: 3 (14,3 %)

Antall ikke utelukkende positive bokomtaler: 1 (4,8 %)

Noveller og fortellinger

Kriterium	Antall	Prosentandel
Moralsk/politisk	1	12,5 %
Kognitivt	3	37,5 %
Genetisk	2	25,0 %
Kompleksitet	2	25,0 %
Integritet	1	12,5 %
Intensitet	2	25,0 %
Virkelighet	-	-
Oppriktighet	1	12,5 %
Fremmedhet	2	25,0 %
Omvendt genetisk	1	12,5 %
Instrumentelt/aktuelt	2	25,0 %
Emosjonelt	1	12,5 %
Humoristisk	1	12,5 %
Lettlesthet	-	-

Totalt antall: 8

Antall uten eksplisitte kriterier: 0

Antall ikke utelukkende positive bokomtaler: 1 (12,5 %)

Grafiske romaner og tegneserier

Kriterium	Antall	Prosentandel
Moralsk/politisk	-	-
Kognitivt	1	16,7 %
Genetisk	3	50,0 %
Kompleksitet	1	16,7 %
Integritet	-	-
Intensitet	1	16,7 %
Virkelighet	-	-
Oppriktighet	1	16,7 %
Fremmedhet	-	-
Omvendt genetisk	-	-
Instrumentelt/aktuelt	3	50,0 %
Emosjonelt	-	-
Humoristisk	-	-
Lettlesthet	1	16,7 %

Totalt antall: 6

Antall uten eksplisitte kriterier: 1

Antall ikke utelukkende positive bokomtaler: 0

Lyrikk

Kriterium	Antall	Prosentandel
Moralsk/politisk	-	-
Kognitivt	1	33,3 %
Genetisk	-	-
Kompleksitet	1	33,3 %
Integritet	1	33,3 %
Intensitet	-	-
Virkelighet	-	-
Oppriktighet	-	-
Fremmedhet	1	33,3 %
Omvendt genetisk	-	-
Instrumentelt/aktuelt	3	100,0 %
Emosjonelt	1	33,3 %
Humoristisk	-	-
Lettlesthet	-	-

Totalt antall: 3

Antall uten eksplisitte kriterier: 0

Antall ikke utelukkende positive bokomtaler: 0

Kortprosa

Kriterium	Antall	Prosentandel
Moralsk/politisk	1	33,3 %
Kognitivt	1	33,3 %
Genetisk	1	33,3 %
Kompleksitet	-	-
Integritet	1	33,3 %
Intensitet	-	-
Virkelighet	1	33,3 %
Oppriktighet	-	-
Fremmedhet	2	66,7 %
Omvendt genetisk	-	-
Instrumentelt/aktuelt	-	-
Emosjonelt	-	-
Humoristisk	-	-
Lettlesthet	-	-

Totalt antall: 3

Antall uten eksplisitte kriterier: 0

Antall ikke utelukkende positive bokomtaler: 0

De resterende sjangrene

I materialet mitt er det kun én omtale av hver av sjangrene fantastisk, humor, sci-fi og hybrid. Ingen av disse er uten eksplisitt vurdering, eller ikke utelukkende positive.

Fantastisk

Virkelighet
Kompleksitet
Humoristisk

Humor

Humoristisk

Sci-fi

Omvendt genetisk
Integritet

Hybrid

Kognitivt